



T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM LİSANS ÖĞRENCİLERİNE
YÖNELİK HAZIRLANAN YABANCI DİL
İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ HEDEF
KİTLE AÇISINDAN UYGUNLUK ANALİZİ

Fatoş METİN

YÜKSEK LİSANS

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Mayıs-2018
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Fatoş METİN tarafından hazırlanan “Turizm Lisans Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Yabancı Dil İngilizce Ders Kitaplarının Hedef Kitle Açısından Uygunluk Analizi” adlı tez çalışması 04/05/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Özgür ÖZER

.....

Danışman

Doç. Dr. Umut BALCI

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Feridun DUMAN

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat KORKMAZ
SBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Fatoş METİN

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TURİZM LİSANS ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK HAZIRLANAN YABANCI DİL İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ HEDEF KİTLE AÇISINDAN UYGUNLUK ANALİZİ

Fatoş METİN

Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Umut BALCI

2018, 116 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Özgür ÖZER

Doç. Dr. Umut BALCI

Dr. Öğr. Üyesi Feridun DUMAN

Turizm, dünyanın hızlı gelişen sektörlerinin başında gelmektedir. Ülkemizde de aynı durum söz konusudur. Dünya üzerinde her beş kişiden birinin turizm eylemine katılması ülke ekonomilerine canlılık kazandırmaktadır. Ama ülkemize gelen turist sayısı artma eyleminde olmasına karşın kâr seviyesi aynı oranda artma eyleminde değildir. Bu sorunun ana nedenlerinden biri de sektör çalışanlarının yabancı dil becerisi eksikliğidir. Yabancı dil eğitiminin verimli bir şekilde yürütülebilmesi çeşitli kriterlere bağlıdır, bunlar yöntem, öğretim elemanı, fiziksel koşullar veya kullanılan materyallerdir. Eğitim alanı ve hedef kitle bağlamında hazırlanan ders kitapları yabancı dil eğitiminin en önemli unsurlarından bir tanesidir. Bundan dolayı çalışmamızda turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil İngilizce dersleri için hazırlanan ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğu üzerine odaklandık. Çalışmanın amacı *English for International Tourism* başlıklı ders kitabı örneğinde, turizm lisans öğrencileri için hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğunu sınamak ve veri analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar bağlamında turizm odaklı hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının nasıl olması gerektiği konusunda öneriler getirmektir.

Çalışmanın giriş bölümünde çalışmaya dair genel bilgi verilmiş, ikinci bölümde ise konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve tespit edilen akademik çalışmalar teker teker analiz edilmiştir. Böylece çalışmamızın özgünlüğü ortaya konmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde yabancı dil bilgi ve becerisi ile turizm arasındaki ilişkinin önemi ele alınmış ve detaylıca işlenmiştir. Dördüncü bölümde ise ders kitaplarının temel özellikleri, öğrenci ve öğretmenler açısından avantajları, ders kitabı seçimi gibi konulara değinilmiş, böylece ders kitaplarının eğitim-öğretimdeki konumuna ve önemine vurgu yapılmıştır. Beşinci bölümde çalışmamızın amacı, altıncı bölümde ise çalışmamızda kullanılan yöntem detaylıca açıklanmıştır. Çalışmamızın yedinci bölümünü oluşturan uygulama bölümünde örneklem ders kitapları yöntem kısmında belirlenen kriterlere göre analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar çalışmamızın son bölümünde sıralanmıştır. Son bölümde ayrıca hedef odaklı ders kitaplarının nasıl olması gerektiğine yönelik öneriler de getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ders Kitabı, Yabancı Dil, İngilizce, Dil Eğitimi

ABSTRACT

MS THESIS

ANALYSIS OF THE SUITABILITY OF THE ENGLISH TEXTBOOKS PREPARED FOR THE TOURISM STUDENTS IN TERMS OF TARGET AUDIENCE

Fatoş METİN

**BATMAN UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN TOURISM MANAGEMENT**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Umut BALCI

2018, 116 Pages

Jury

Assoc. Prof. Dr. Özgür ÖZER

Assoc. Prof. Dr. Umut BALCI

Dr. Feridun DUMAN

Tourism is one of the fast-developing sectors in the world. The same development is occurring in Turkey. One in every five people in the world participating in tourism activities brings economic vitality to their countries. Although the number of tourists coming to Turkey tends to increase, the tourism income does not increase at the same level. One of the main reasons for this problem is the lack of foreign language skills of employees working in this sector. Efficient foreign language education depends on various criteria. These are teaching staff, method, physical conditions or materials used in the language education. Textbooks prepared for target groups are one of the most important elements of foreign language education. Therefore, this study focused on the suitability of the textbooks, which are prepared for tourism graduate students as the target audience. The sample book called *English for International Tourism* is aimed to test the suitability for tourism students as being the target group. This study further offers some suggestions about how English textbooks to be prepared for tourism-focused foreign language education through the results obtained from the data analysis.

The introduction part of the thesis gives general information about the study. In the second part, the related literature is searched and then, the identified academic studies are analyzed one by one. Thus, the authenticity of the study is tried to be revealed. In the third part, the importance of the relationship between foreign language skills and tourism is given in detail. In the fourth part, the basic features of textbooks and advantages are mentioned about choosing textbook in terms of students and teachers. In this way, the importance of textbooks in education and training is strongly emphasized. In the fifth part, the aim of the study is presented and in the sixth part, the method used in the study is explained in detail. The seventh part shows the study's application. In this part, the sample is analyzed according to the criteria determined in the method section and the results obtained are given in the last part of the study. Moreover, in the last part some suggestions are made about how target-oriented textbooks should be.

Keywords: Tourism, Textbook, Foreign Language, English, Language Education

ÖNSÖZ

Teknolojinin gelişimi ile birlikte insanların uluslararası iletişim halinde olması diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de önemli hale gelmiştir. Yabancı dil bilmek farklı ülkelere mensup insanlar ile iletişim kurmak ve kendimizi ifade etmek adına önem arz etmektedir. Dünyanın en çok konuşulan dillerinde biri olan İngilizceyi öğrenmek bireye ve özelliklede turizm okuyan öğrencilere büyük bir katkı sağlayacak ve turizm sektörünün iş gücü kalitesini, gelen turistlerin memnuniyetini artıracaktır. İngilizce öğretiminde hem öğretmen hem de öğrenciye yol gösteren en önemli materyallerden biri ders kitabıdır. Ders kitabının öğretmene rehberlik etmesinin yanı sıra öğrencinin dersi takip etme, konulara önceden hazırlanma, işlenen konuları tekrar etme vs. gibi birçok önemli katkısı vardır. Bundan dolayı çalışmamızda turizm lisans öğrencilerinin mesleki yabancı eğitiminde kullanılan İngilizce ders kitaplarının yeterliliği ölçülmüştür.

Tez danışmanlığımı yapan, çalışmam süresinde derin bilgisiyle, kültürüyle, hayattaki felsefesi ve kişisel birikimiyle kendisinden çok şey öğrendiğim, araştırmamda adım adım yanımda olduğunu her zaman hissettiren destekleyen, sevgisi ve sabrı ile bana yol gösteren kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Umut Balcı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca yanımda olan, sağlam duruşu bana kazandıran ve desteğini esirgemeyen Annem ve Babama (Adile, Mustafa Metin) varlıklarıyla bana güç veren kardeşlerime ve desteğini esirgemeyen Enez Kutlar'a teşekkür ederim.

Fatoş METİN
BATMAN-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
ŞEKİLLER VE TABLOLARxi
1. GİRİŞ.....	1
2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR	3
2.1. İlgili Tezler	3
2.2. İlgili Makaleler	8
2.3. Turizm Odaklı Çalışmalar	10
2.4. Genel Değerlendirme	12
3. TURİZM VE YABANCI DİL EĞİTİMİ.....	13
3.1. Yabancı Dil Becerisi ve Önemi	13
3.2. Turizm ve Yabancı Dil Eğitimi	17
3.2.1. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı ve Turizm	18
3.2.2. Yabancı Dil Eğitiminin Turizm Açısından Önemi	20
3.3. Genel Değerlendirme	24
4. DERS KİTABI.....	26
4.1. Ders Kitabının Tanımı	26
4.2. Ders Kitabının Gelişimi	28
4.3. Ders Kitabının Eğitim-Öğretimdeki Yeri ve Önemi	29
4.4. Ders Kitaplarının Temel Özellikleri	32
4.4.1. Fiziksel Özellikler	33
4.5. Öğrenci Bakımında Ders Kitabı	36
4.6. Öğretmen Bakımından Ders Kitabı	38
4.7. Ders Kitabı Hazırlama	40
4.8. Ders Kitabı Seçimi.....	43
4.9. Yabancı Dil Ders Kitapları.....	44
4.9.1. Yabancı Dil Eğitimi	44
4.9.2. Yabancı Dil Ders Kitapları.....	46
4.9.3. Yabancı Dil Ders Kitaplarının Seçimi	47
4.9.4. Yabancı Dil Ders Kitabı ve Kültür	48
5. ÇALIŞMANIN AMACI.....	50

6. YÖNTEM.....	52
6.1 Evren ve Örneklem	52
6.2 Verilerin Toplanması	53
6.3 Veri Analizi	53
6.3.1. Ölçek	53
6.4 Sınırlılıklar	54
7. UYGULAMA.....	55
7.1 English for International Tourism: Pre-intermediate Student's Book.....	55
7.1.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?	56
7.1.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?	57
7.1.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?	59
7.1.4. Sözcük hazinesi turizm eksenli mi?	61
7.1.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?	64
7.1.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi? ..	66
7.1.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?	68
7.1.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?	68
7.1.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?	70
7.1.10. İngilizce Konuşan Tüm Ükelere Yer Veriyor mu?	71
7.1.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?	72
7.1.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?	74
7.1.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?	74
7.1.14. Ülke tarihi hakkında bilgi var mı?	74
7.2 English for International Tourism: Pre-intermediate Workbook	75
7.2.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?	75
7.2.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?	75
7.2.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?	76
7.2.4. Sözcük hazinesi turizm eksenli mi?	77
7.2.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?	77
7.2.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi? ..	79
7.2.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?	79
7.2.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?	79
7.2.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?	80
7.2.10. İngilizce Konuşan Tüm Ükelere Yer Veriyor mu?	80
7.2.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?	81
7.2.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?	81
7.2.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?	81
7.2.14. Ülke tarihi hakkında bilgi var mı?	81
7.3 English for International Tourism: Intermediate Student's Book	81
7.3.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?	82
7.3.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?	82

7.3.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?	83
7.3.4. Sözcük hazinesi turizm eksenli mi?	85
7.3.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?	86
7.3.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?	88
7.3.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?	89
7.3.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?	90
7.3.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?	91
7.3.10. İngilizce Konuşan Tüm Ükelere Yer Veriyor mu?	92
7.3.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?	92
7.3.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?	93
7.3.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?	93
7.3.14. Ülke tarihi hakkında bilgi var mı?	93
7.4 English for International Tourism: Intermediate Workbook	94
7.4.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?	94
7.4.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?	95
7.4.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?	95
7.4.4. Sözcük hazinesi turizm eksenli mi?	96
7.4.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?	96
7.4.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?	97
7.4.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?	97
7.4.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?	98
7.4.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?	98
7.4.10. İngilizce Konuşan Tüm Ükelere Yer Veriyor mu?	99
7.4.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?	99
7.4.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?	99
7.4.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?	99
7.4.14. Ülke tarihi hakkında bilgi var mı?	99
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
8.1 Sonuç	101
8.2 Öneriler	103
KAYNAKLAR	105
ÖZGEÇMİŞ.....	1166

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

ADOÇP (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı)

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)

USA (Amerika Birleşik Devletleri)

UK (İngiltere)



ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Resim 1:Eğlence	56
Resim 2: Sağlık	57
Resim 3: Sağlık	57
Resim 4: Kadın-Erkek	58
Resim 5: Kadın - Erkek	58
Resim 6: Dört Temel Beceri/Okuma	60
Resim 7: Sözcük Tercihi. Otel	61
Resim 8: Sözcük Tercihi. Otel	62
Resim 9: Sözcük Tercihi. Turistik Aktiviteler	62
Resim 10: Sözcük Tercihi. Seyahat.....	63
Resim 11: Sözcük Tercihi. Yeme-İçme	63
Resim 12: Sözcük Tercihi. İletişim	63
Resim 13: Sözcük Tercihi. Alışveriş.....	64
Resim 14: Kültür	65
Resim 15: Ünlü Kişiler	65
Resim 16: Ünlü Kişiler	67
Resim 17: Toplumsal Roller	67
Resim 18: Coğrafi Bilgi	68
Resim 19: Coğrafi Bilgi	69
Resim 20: Meslek Bilgisi	70
Resim 21: Meslek Bilgisi	71
Resim 22: Güncel Konular	71
Resim 23:Güncel Konular	73
Resim 24: Güncel Konular	73
Resim 25: Cinsiyet Eşitliği	73
Resim 26: Dört Temel Beceri	76
Resim 27: Dört Temel Beceri	76
Resim 28: Kültür	77
Resim 29: Kültür	78
Resim 30: Coğrafi Bilgi.....	78
Resim 31: Meslek Bilgisi	79
Resim 32: Hedef Yaş Gurubu	80

Resim 33: Cinsiyet Eşitliği	82
Resim 34: Cinsiyet Eşitliği	83
Resim 35: Dört Beceri/Okuma.....	83
Resim 36: Dört Beceri/Yazma	84
Resim 37: Sözcük Hazinesi	85
Resim 38: Sözcük Hazinesi	85
Resim 39: Kültür	86
Resim 40: Kültür	87
Resim 41: Kültür	87
Resim 42: Kültür	87
Resim 43: Ünlü Kişiler	88
Resim 44: Ünlü Kişiler	89
Resim 45: Toplumsal Roller	89
Resim 46: Toplumsal Roller	90
Resim 47: Ülke ve Coğrafi Bilgi	90
Resim 48: Meslek Bilgisi	91
Resim 49: Meslek Bilgisi	92
Resim 50: Hedef Yaş Gurubu	92
Resim 51: Dört Temel Beceri	94
Resim 52: Dört Temel Beceri	95
Resim 53: Kültür	96
Resim 54: Ünlü Kişiler	97
Resim 55: Şehir Ülke	97
Resim 56: Şehir Ülke.....	98

1. GİRİŞ

Yabancı dil becerisi küreselleşen dünyada günden güne önem kazanan bir beceri haline gelmiştir. Bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişim uluslararası ilişkileri eskiye oranla daha sıkı hale getirmiş, bu ilişkiler ise günümüzde eğitim, siyaset, kültür, ticaret gibi neredeyse her alanda en üst seviyede ilerlemektedir. Turizm sektörü de teknolojik ilerlemeden etkilenen alanlardan bir tanesidir. Turizmde, sektöre bağlı ilişkilerden dolayı ve kültürlerarası etkileşim üzerine odaklı bir alan olduğundan dolayı yabancı dil becerisi kaçınılmaz bir gereklilik özelliği taşımaktadır. Bundan dolayı turizm ile yabancı dil becerisi arasında sıkı bir ilişki mevcuttur.

Turizm, dünyanın hızlı gelişen sektörlerinin başında gelmektedir. Ülkemizde de aynı durum söz konusudur. Dünya üzerinde her beş kişiden birinin turizm eylemine katılması ülke ekonomilerine canlılık kazandırmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde turizmden maksimum seviyede gelir elde edilmektedir. Ama ülkemize gelen turist sayısı artma eyleminde olmasına karşın kâr seviyesi aynı oranda artma eyleminde değildir. Bu sorunun ana nedenlerinden biri de sektör çalışanlarının yabancı dil becerisi eksikliğidir. Yeterli düzeyde dil eğitimi almamış sektör çalışanlarının ülkemize gelen turistleri tam olarak memnun etmesinin ve ülkemizi tam olarak tanıtmalarının imkansız olduğu aşikardır (Bkz. İşigüzel, 2013:365; Balcı, 1998). Bu bilgilerden hareketle turizm sektöründe çalışacak eleman yetiştiren turizm lisans bölümlerinde verilen yabancı dil eğitiminin çok önemli olduğu ve üzerinde hassasiyetle durulması gerektiği görülmektedir. Yapılan pek çok çalışmada turizm odaklı yabancı dil eğitiminin istenilen seviyelere ulaşmadığı dile getirilmektedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Yabancı dil becerisinin sektör açısından önemine vurgu yapan Baykal ve Şahin (2015:31) özellikle turizm sektörü için büyük ihtiyaç olan yabancı dil bilgisi derslerine yeterince yer verilmediği, sadece mesleki yabancı dil dersinin de sektörel açıdan yeterli olamayacağını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, turizm sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personeli yetiştirmek amacı ile turizm eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarının yabancı dil stratejilerini net bir şekilde belirlemeleri, hem sektörün hem de ülkenin gelecek turizm hedeflerine göre yabancı dil derslerini şekillendirmeleri gerekmektedir (Gültekin vd, 2015:130).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, turizm eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarının ders müfredatları yabancı dil dersleri bağlamında revize edilmeli, hedef odaklı yabancı dil derslerinin verilebilmesi için uygun yöntem ve materyal arayışına gidilmelidir.

Çalışmanın çıkış noktasını da, verilen bilgiler ışığında, turizm odaklı yabancı dil eğitiminin verimli hale getirilebilmesi için araştırma yapmak ve muhtemel sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmektir.

Yabancı dil eğitiminin verimli bir şekilde yürütülebilmesi çeşitli kriterlere bağlıdır, bunlar yöntem, öğretim elemanı, fiziksel koşullar veya kullanılan materyallerdir. Ders kitapları da yabancı dil öğretim materyallerindedir. Eğitim alanı ve hedef kitle bağlamında hazırlanan ders kitapları yabancı dil eğitiminin en önemli unsurlarından bir tanesidir. Yabancı dil eğitiminde hızla ilerleyen teknolojiye bağlı olarak ders kitapları da değişmekte ve sıklıkla güncellenmektedir (Maijala, 2007:546). Öğretim elemanları ve eğitmenler yabancı dil öğrenen hedef kitleyi göz önünde bulundurup ders kitabı seçimi yapmaları gerekmektedir. Bu bilgilerden hareketle, turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil dersleri için hazırlanmış İngilizce ders kitaplarının dil becerisi kazanma bağlamında büyük bir önem taşıdıkları ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı çalışmada turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil İngilizce dersleri için hazırlanan ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğu üzerine odaklandık. Çalışmamızın amacı *English for International Tourism* başlıklı ders kitabı örneğinde, turizm lisans öğrencileri için hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğunu sınamaktır. Çalışmamızda ayrıca, elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar bağlamında turizm odaklı hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının nasıl olması gerektiği konusunda öneriler getirilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde çalışmaya dair genel bilgi verilmiş, ikinci bölümde ise konuyla ilgili literatur taraması yapılmış ve tespit edilen akademik çalışmalar teker teker analiz edilmiştir. Böylece çalışmamızın özgünlüğü ortaya konmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde yabancı dil bilgi ve becerisi ile turizm arasındaki ilişkinin önemi ele alınmış ve detaylıca işlenmiştir. Dördüncü bölümde ise ders kitaplarının temel özellikleri, öğrenci ve öğretmenler açısından avantajları, ders kitabı seçimi gibi konulara değinilmiş, böylece ders kitapların eğitim-öğretimdeki konumuna ve önemine vurgu yapılmıştır. Beşinci bölümde çalışmamızın amacı, altıncı bölümde ise çalışmamızda kullanılan yöntem detaylıca açıklanmıştır. Çalışmamızın yedinci bölümünü oluşturan uygulama bölümünde örneklem ders kitapları yöntem kısmında belirlenen kriterlere göre analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar çalışmamızın son bölümünde sıralanmıştır. Son bölümde ayrıca hedef odaklı ders kitaplarının nasıl olması gerektiğine yönelik öneriler de getirilmiştir.

2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Ders kitabı inceleme ve analizi bağlamında ele alınan pek çok akademik çalışmaya rastlamak mümkündür. Çalışmamızın bu bölümünde de görüleceği üzere, yapılan literatür taraması sonucunda bahsi geçen çalışmalar tespit edilmiş ve teker teker analizi yapılmıştır. Bu bölümün amacı, çalışmamızın da çıkış noktasını oluşturan hedef odaklı ders kitabı analizi üzerine odaklanan mevcut akademik çalışmaların, kendi çalışmamızla olan farklarını ortaya koymak, böylece çalışmamızın özgünlüğüne vurgu yapmaktır. Bundan dolayı, çalışmamızın bu bölümünde ders kitabı inceleme üzerine Türkiye’de kaleme alınmış tez, makale gibi akademik çalışmalar irdelenmiştir.

2.1. İlgili Tezler

Ders kitabı inceleme konusunda yazılmış çeşitli tezler tespit edilmiştir. Bunlardan bir tanesi Demirel (2013) tarafından hazırlanan *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Kapsamında Almanca Delfin Ders Kitabının İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada Demirel, Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Dil Portfolyosunu detaylı bir şekilde incelenmiş ve elde ettiği tespitleri Delfin adlı İngilizce ders kitabı üzerinde araştırmıştır. İlgili kitap incelenirken Başvuru Metni’ne uygun olup olmadığı, öğrenci için yeterli olup olmadığı ve kitapta ne tür aktiviteler kullanıldığı irdelenmiştir. Araştırmanın sonucunda dil kullanım becerilerini ve iletişimi ön planda tutan Avrupa Ortak Başvuru Metni ile Delfin adlı ders kitabının uyumluluk gösterdiği tespit edilmiştir. İşçi’nin (2012) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan ‘Yeni Hitit’ Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi* başlıklı tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla oluşturulan *Yeni Hitit* adlı ders kitabı dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmiştir. Çalışmada özellikle ilgili ders kitabında yer alan metinler dört temel dil becerisi açısından ele alınmıştır. Çelik (2011), *Orta Öğretim İngilizce Ders Kitabı Breeze 9 Hakkında Öğrenci, Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri* adlı yüksek lisans tezi Ankara ilindeki genel lise 9. sınıfta okutulan Milli Eğitim ders kitabı *Breeze 9*’un öğretmen, öğrenci ve müfettiş görüşlerini belirlemeye yönelik hazırlanmış olup tezde tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından, öğretmen ve öğrenci görüşlerini toplamak için anket, müfettişlere yönelik ise yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiştir. Araştırmada kitapların tasarım-düzen açıdan yetersiz olduğu ve kitap içerisinde sözlük

ve kaynakça gibi ek bölümlerin eksik olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler ve müfettişler hedef dilin kültürel özelliklerine yer verilmediğini düşünmektedir. Ders kitabı ve çalışma kitabı da alıştırmalar bakımından tek düze olduğu görülmüştür. Ayrıca ders kitabı ve çalışma kitabı 4 dil becerisinin dengeli olarak gelişmesini sağlayamamaktadır.

Beyazit'in (2013) *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı* adlı tezi öğrenme stratejilerini ölçmeye yönelik hazırlanan bir çalışmadır. Bu çalışmada öğrencinin öğrenim sürecinde kendi stratejilerini geliştirmesi, bunun içinde strateji bilgisine sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Çalışmanın çıkış noktasını *Yeni Hitit 1* ve *Total English Elementary* adlı ders kitaplarındaki strateji kullanımının incelenmesi oluşturmuş, bu bağlamda, ilgili ders kitapları karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır. Barışkan'ın (2010) çalışması ise daha önce irdelediğimiz çalışmalardan farklı bir amaçla ele alınmıştır. Barışkan *Türkiye'de Hazırlanan İngilizce Ders Kitapları İle Uluslararası İngilizce Ders Kitapları Arasındaki Kültür Aktarımı Farklılıkları* adlı yüksek lisans çalışmasında Türkiye'de hazırlanan iki ulusal ders kitabı ile yurt dışında hazırlanan bir uluslararası ders kitabının Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde belirtilen kültürel öğeler bağlamında karşılaştırmasını yapmıştır. Çalışma sonucunda, Uluslararası İngilizce ders kitabının Türkiye'de hazırlanan ulusal İngilizce ders kitaplarından farklı olarak çok kültürlülüğü temel alan iletişimsel bir ders kitabı olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yabancı kökenli ders kitapların iletişim becerilerine ve çok kültürlülüğe daha çok vurgu yaptıkları ve bunları önemsedikleri ortaya çıkmaktadır. Akpolat'ın (2012) *Üç Fransızca Ders Kitabının MEB 2006 Fransızca Öğretim Programı Çerçevesinde İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezindeki amacı, Fransızlar tarafından hazırlanan Fransızca ders kitabının MEB Fransızca öğretim programına uygunluğunun araştırılması, böylece ders kitabı seçiminde daha etkin, verimli ve işlevsel bir ders kitabının seçilmesinde katkıda bulunmaktır. Bu araştırmada Akpolat tarama yöntemini kullanmış, çalışmanın irdelenen ders kitaplarının MEB 2006 öğretim programına uygun olduğunu tespit etmiştir. Fransızca odaklı bir diğer tez çalışması ise Sarıbülbül'ün (2016) *Fransızca Ders Kitabında Yer Alan Görevlerin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Eylem Odaklı Yaklaşımına Göre İncelenmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışmada Avrupa Konseyi tarafından yayımlanan OBM yabancı dil öğretimine göre inceleme yapılmıştır. İnceleme sonucunda, ünitelerin hazırlanması aşamasında yazarların geçmişten günümüze kadar geliştirilen pek çok yöntem ve yaklaşımdaki uygulamaları

ünitelerinde kullandıkları, ünitelerin genel anlamda eylem odaklı yaklaşım için belirlenen ölçütleri karşıladığı, görevlerin ise daha çok hedef kitlenin karşılıklı konuşma ve yazışma becerilerini geliştiren görevler arasından seçildiği görülmüştür. Canpolat (2010) *İlköğretim 4. Sınıfta Okutulan İngilizce Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Öğrenci ve Uzman Görüşleri* adlı yüksek lisans tezi ilköğretim 4. sınıfına MEB tarafından öğrencilere dağıtılan İngilizce ders kitabının uygulanabilirlik, öğrenci özellikleri ve öğretmen kılavuz kitabı ilkelerine uygunluğunu belirlemek amacı ile yapılmıştır. Çalışma genel tarama ile yapılmıştır. Araştırmaya 4. sınıf öğretmenleri, öğrencileri ve öğretim elemanları katılmış, öğrenci ve öğretmenlere yönelik anket uygulanmış ve öğretim görevlileri ile görüşme yapılmıştır. Uyanık (2012) *Unique 9 Ders Kitabının Milli Eğitim İngilizce Dersi Öğretim Programına Uygunluğu* adlı yüksek lisans tezinde ‘Anadolu Türü Olmayan’ okullarda dokuzuncu sınıf İngilizce dersi için hazırlanmış *Unique 9* ders kitabının Avrupa Konseyi hedefleri ışığında hazırlanıp hazırlanmadığını ele almıştır. Bu kitabın, 24.08.2011 tarihli Ortaöğretim Kurumları İngilizce Dersi Öğretim Programı ile uygunluğu incelenmiştir. İncelenen kitap İngilizce Ders Öğretim Klavuzu ile karşılaştırılmış olup her bir kazanım, içerik, tema, öğrenme-öğretme durumları ve ölçme değerlendirme ölçütü maddeler halinde tablolaştırılmış ve ders kitabı ile örtüşen maddeler işaretlenmiştir. MEB İngilizce öğretim programı incelendiğinde kazanım, tema, içerik, öğrenme-öğretme durumları ölçme değerlendirme basamakları doğrultusunda incelemede her basamakta uyumsuzluk gösteren durumlar saptanmıştır. Çalışmada ders kitabı alanlarında çalışmalar yapan kurum ve kişilere öneriler sunulmuştur.

Geschichte Und Geschehen 3 İsimli Alman Tarih Ders Kitabında Yer Alan İslam Tarihine Ait Bölümün Değerlendirmesi adlı yüksek lisan tezinde Tuna (2014), Almanya'nın Gymnasium olarak adlandırılan okullarında okutulan Tarih ders kitaplarında İslam Tarihi konularına ne kadar yer verildiğini, konuların ne şekilde işlendiğini araştırmıştır. Bu çalışmada konular seçilirken seçici davranılıp davranılmadığı, kaynak kullanılırken objektif olup olunmadığı ve bilgiler kullanılırken doğru kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmiştir. Okutulan Tarih dersi kitabının fiziki görünümü, İslam Tarihi ile ilgili ele aldığı konular ve son yıllarda Tarih ders kitaplarında yapılan değişiklikler ele alınmıştır. Batdı, (2010) *Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde Okutulan İngilizce Ders Kitabının Etkili Kullanılabilmesi İçin Taşınması Gereken Özelliklere İlişki Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Elazığ ve Diyarbakır İlleri Örneği)* adlı yüksek lisans tezinde Yabancı Dil Ağırlıklı liselerde

kullanılan ders kitabının ne düzeyde etkili kullanıldığını öğretmen görüşleri doğrultusunda irdelemiştir. Araştırmada *Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde okutulan İngilizce ders kitabının etkili kullanılabilmesine ilişkin öğretmen görüşleri okul türüne, mesleki kıdemlerine ve cinsiyetlerine göre değişmekte midir?* sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmanın sonucunda okutulan İngilizce ders kitabının kısmen yeterli düzeyde ve etkililikte olduğu saptanmıştır. Kaliyeva (2015) *Türkçe ve İngilizce Ders Kitabında Değerler Eğitimi* adlı yüksek lisans tezinde, yabancılar için hazırlanan ders kitaplarında evrensel ve yerel değerlerin yansıtılıp yansıtılmadığını araştırmıştır. Çalışma yabancılar için Türkçe *Yeni Hitit 2 Orta* ve *Yeni Hitit 3 Yüksek* ders kitapları ile yabancılar için İngilizce *Speak Out Pre-Intermediate* ve *Speak Out Intermediate* ders kitaplarıyla sınırlandırılmıştır. Söz konusu ders kitaplarının analizi için Schwartz'ın değerler sınıflaması esas alınmıştır. 4. Sınıf "*Toko Demo*" Almanca Ders Kitabının "*Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni*" Kapsamında Analiz Edilmesi adlı yüksek lisans tezinde Karataş'ın (2014) çıkış noktasını Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni oluşturmaktadır. Araştırmanın temel amacını ilkökulda Almanca öğretiminde kullanılan ders kitaplarının yapılandırmacı yaklaşım odaklı aktivite ve etkinlik türleri bağlamında değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda Karataş;

1. Almanca öğretiminde kullanılan ders kitapları hazırlanırken temel dil kazanımları ayrı ayrı değerlendirilerek, etkinlikler bu bağlamda seçilmiş mi?
2. Almanca öğretiminde kullanılan ders kitapları, çoklu zekâ kuramı bağlamında bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak öğrenci merkezli hazırlanmış mı?
3. İlkokul Almanca ders kitaplarında yer verilen etkinliklerin türü ve sayısı yeterli mi?
4. Almanca öğretiminde kullanılan ders kitapları, Türkiye'nin de 2005 yılında dâhil olduğu "Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterler Çerçeve Programına" uygun olarak hazırlanmış mı? sorularına yanıt aramıştır.

Kalkan (2012) *Deutsch ist Spitze Adlı Ortaöğretim Almanca Ders Kitabında Ülke Bilgisi Öğelerinin İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde son yıllarda yabancı dil öğretiminin ayrılmaz bir parçası haline gelen ülke bilgisi (kültürel bilgi) öğesinin önemi araştırmıştır. Kalkan, ülkemizde hazırlanan yabancı dil öğretim programları ve öğretim

araçlarında da ülkebilgisi kavramının yer aldığını dile getirmiştir. Bundan hareketle 2010-2011 eğitim öğretim yılında Türkiye’deki ortaöğretim kurumlarının 10. sınıflarına yönelik hazırlanan “Deutsch ist Spitze!” adlı eğitim aracında bulunan ülkebilgisel öğeler tespit edilmiş ve Meijer ve Jenkins’in “die Qual der Wahl?” yapıtlarında belirledikleri ülkebilgisel içeriği değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda tespit edilen ülkebilgisel öğelerin, öğrenci grubuna uygun olmadığı ve bazı görsellerin metinlerle desteklenmediği için kültür aktarımında yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dil eğitim araçları hazırlanma aşamasında öğrenci grubunun (ilgisi, yaşı) dikkate alınması gerektiği, amaç kültürün günlük yaşamını vurgulayan ve amaç kültür insanını anlatan öğeler verilmesi gerektiği öneriler bölümünde belirtilmiştir. Soyşekerci (2015) *İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde ders kitaplarının kültürel öğelerinin incelenmesi üzerine odaklanmıştır. Çalışmada kültürün yabancı dil öğretimindeki rolü ve önemi irdelenmiş ve ders kitaplarında aktarılan kültür ve kültürel öğeler incelenerek ayrıntıları ile sunulmuştur. Dokuz Eylül Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu’nda İngilizce öğretiminde kullanılan Global A2 Coursebook ile Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi’nde yabancılara Türkçe öğretirken kullanılmakta olan İzmir A2 Ders kitabı, kültür aktarımı açısından belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. *Türkçe ve Almancanın İkinci Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Ders Kitabının Yazma Becerisi Açısından Karşılaştırılması* başlıklı tez Keleş (2015) tarafından hazırlanmış, bu tezde iki farklı dil öğretimi için hazırlanmış ders kitaplarında yazma becerilerine yönelik geliştirilen etkinliklerin niteliği araştırılmıştır. Keleş çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizini kullanılarak “Schritte International” ve “Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe” ders kitaplarındaki yazma becerisine ayrılan yer ve kullanılan farklı yazma tekniklerini tespit edilmeye çalışmıştır. Bu amaçla kitaplarda dört temel beceri içinde yazma becerisine ne kadar ağırlık verildiği, ne tür yazma teknikleri bulunduğu ve yazma etkinliklerinin hangi yazma düzeyinde (kelime düzeyi, cümle düzeyi, paragraf düzeyi ve metin düzey) sunulduğu ortaya konmuştur.

Yukarıda da görüleceği gibi, konu olarak çalışmamıza yakın olan tüm tezler teker teker irdelenmiş, irdelenen tezler arasında Turizm odaklı hazırlanan ders kitaplarının hedef kitle açısından uygunluk analizini ele alan herhangi bir tez çalışmasına rastlanmamıştır.

2.2. İlgili Makaleler

Ders kitabı analizine yönelik hazırlanan makale sayısı tez çalışmalarından daha fazladır. Yapılan literatür taraması sonucunda farklı hedef kitlelere yönelik hazırlanmış olan pek çok ders kitabının makalelerde araştırıldığı gözlemlenmiştir. Örneğin Kuşçu (2012) *OBM Öncesi İlköğretim 4. Sınıf Fransızca Öğretim Programı ve Bonjour Le Français Ders Kitabına Eleştirel Bir Bakış* adlı makalesinde İlköğretim düzeyi ders kitabını incelemiş, incelemesinin çıkış noktasını ise Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu esas alınarak hazırlanan yönetmelik ve yönergeler oluşturmuştur. Ülkemizin dil eğitim ve öğretimindeki başarısızlığının temel sebepleri bu makalede araştırılmış, bu bağlamda dil öğretimindeki ders kitapları, teknik seçimi, yöntem, öğretmen yeterlilikleri, öğretmen istihdamı, yabancı dillerin yapısal farklılıkları, sınav sistemleri gibi pek çok etmen başarısızlığın sebepleri olarak listelenmiştir. Bu çalışmada ayrıca öğretim programından ve ders kitabından kaynaklı sorunlar ele alınmıştır. Saraç ve Arıkanç (2010) hazırladığı *Yabancı Dil Ders Kitaplarında Hedef Kültür Bilgisini İncelemede Kullanılabilecek Kontrol Listesi Uygulaması* adlı makalede Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında İngilizce derslerinde kullanılmakta olan 2 ders kitabı incelenmiştir. Çalışmada ders kitaplarında bulunması gereken temel nitelikler ve bilgilerin aktarılma yöntemleri ele alınmıştır. Bundan hareketle İngilizce ders kitaplarında yer alan kültür öğelerini incelemeye kullanılabilecek bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Çınar ve Akgün (2015) *Ders Kitabı Tasarımında Artırılmış Gerçeklik Kullanımı: Bir İngilizce Ders Kitabı Bölümü Örneği* adlı makalede amaç artırılmış gerçeklik destekli bir ders kitabı bölümü hazırlayarak uzaman görüşleri ile değerlendirmektir. Çalışma tasarım geliştirme araştırmasıdır. Ders kitabında anlaşılmayan yer düzeltilmiş olup alıştırma ve örneklerde gerekli bulunan yerlerde ekleme ve çıkarmalar yapılmış ve tasarımda da değişmesi gereken yerlerde değişiklik yapılmıştır. Çalışmada geliştirilen kitap bölümünün hem İngilizce hem de genel olarak tüm ders kitaplarının tasarımlarında örnek alınabilecek özellikler vardır. Bu çalışmanın İngilizce öğretiminde materyal tasarımı ve kitap tasarımına katkı sunması hedeflenmiştir. Bu amaçla, ortaokul 6. Sınıf İngilizce ders içeriğinde yer alan ‚At the fair‘ ünitesi hedef alınarak bu konuyla ilgili içeriğin görsel ve işitsel olarak daha zenginleştirilmiş bir şekilde görüntülenebilmesi için metin, görseller ve artırılmış gerçeklik destekli hibrit bir ders kitabı tasarlanmıştır.

İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi adlı makalesinde Genç (2002) Türkiye’de ilk ve ortaöğretimde yabancı dil öğretiminde öğretmenlerin ders kitabı seçmede kullanacakları ölçütleri araştırmıştır. Yabancı dil ders kitabı seçimindeki ölçütler, öğrenme-öğretme ortamına uygunluk, öğrenciye uygunluk çerçevesinde değerlendirilip önerilerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, çalışmada sırasıyla ders kitaplarının Milli Eğitimin genel ilkelerine, öğretim programlarına okul tipi ve ders saatlerine uygunluğu ele alınmıştır. Oruç ve Yavuz (2013) *Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Seçimi* başlıklı makalelerinde konu alanı ders kitabı inceleme dersini konulaştırmış, İngilizce öğretmen adaylarının iyi ders kitabını ne şekilde tanımladıklarını öğrenmeyi ve yabancı dil ders kitabı inceleme alanındaki yapılan az sayıda çalışmanın boşluğunu doldurmayı amaçlamıştır. Can’ın (2012) *Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Olarak Ders Kitaplarında Strateji Öğretimi* konulu çalışması ise yaşam boyu sürecek bir yabancı dil öğrenim stratejilerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılan İngilizce ders kitaplarında nasıl ve ne ölçüde kullanıldığını örneklemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada yabancı dil öğrenme stratejilerinden yola çıkılarak çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeve bağlamında Milli Eğitim Bakanlığı okullarında yaygın bir şekilde kullanılan dördüncü sınıftan onuncu sınıfa kadar yedi kitap seçilip incelenmiştir. İnceleme sonucunda en fazla bilişsel stratejilerin kullanıldığı, en az üst bilişsel stratejilerin kullanıldığı görülmüştür. *Bu sonuçlar çerçevesinde sözü edilen kitaplarla eğitim gören öğrencilerin yaşam boyu sürecek bir yabancı dil öğrenimine hazır olup olmadıkları, özellikle de stratejilerin kitaplarda örtük olarak verilmesi, vurgulanmaması ve kullanılan stratejilerin de çeşitlilik arz etmemesi bağlamında tartışmalı hale gelmektedir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürler Arası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler* adlı makalelerinde Demir ve Açık (2011) betimsel ve deneysel yöntemi kullanmışlardır. Çalışmalarında ders kitaplarında yer alması gereken kültürel öğeler belirlenmiş olup aynı zamanda Orhun, Hitit ve Gökkuşuğu dil öğretim setleri kültür aktarımı bağlamında incelenmiştir. Değerlendirmede kitaplar arasında kültürel unsurlarımızdan hangilerinin öncelikli olarak verilmesi ve ne kadar verilmesi gerektiği konusunda bir ölçütün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türk cumhuriyetleri ve akraba topluluklar için hazırlanması sebebiyle ortak değerleri vurgulamak adına gelenekler konusuna Yeni Hitit Dil Öğretim Setine göre daha fazla yer veren Orhun Dil Öğretim Setinde etkinliklerin çok sınırlı tutulduğu, özgün etkinliklere yer verilmediği ve ortak değerlerimizden ziyade bize özgü değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Hitit ve

Gökkuşuğu dil öğretim setinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından gereken nitelikleri taşıdığı görülmüştür. Aydoğanlı'nın makalesi ise (2006) *Endüstri Meslek Liselerinde Okutulmakta Olan İngilizce Ders Kitabı Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Gaziantep İli Merkez İlçeleri Şehitkamil ve Şahinbey İle, Nizip, Araban İlçeleri; Kilis ve Şanlıurfa İlleri Örneği)* Endüstri Meslek Lisesi 1. sınıf İngilizce ders kitaplarının haftalık ders saatleri ile birlikte fiziksel görünüm, resim-şekil, tasarım, içerik, dil ve anlatım ile ölçme ve değerlendirme bölümleri ile ilgili, Endüstri Meslek Lisesi 1. sınıf öğrencilerinin, İngilizce branş öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin görüşlerinin öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada şu ana probleme cevap aranmaya çalışılmıştır: Endüstri Meslek Liselerinde okutulmakta olan İngilizce ders kitabı ve haftalık ders saatlerinin değerlendirilmesine ilişkin Endüstri Meslek Lisesi branş öğretmenleri, lise1. sınıf öğrencileri ve yöneticilerinin görüşleri ve beklentileri nelerdir?

2.3. Turizm Odaklı Ders Kitabı İnceleme

Duymaz'ın (2014) *Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Mesleki İngilizce Ders Kitabına ilişkin Algularının İncelenmesi* adlı tezin amacı Turizm Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin Mesleki İngilizce Ders kitabı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi olup Tourism 1-2 ders kitaplarının 3,4. sınıf öğrencilerine ne kadar etkili, kullanışlı olduğunu, amaçlar, hedefler, dil içeriği, dil becerileri, dizaynı, ve metodoloji vs. açılarından incelemeyi amaç edinmiştir. Bu bağlamda öğrencilere anket oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda Trakya Üniversitesi 2013- 2014 eğitim öğretim yılında 118 öğrenciye bir anket uygulanmıştır. Anketten toplanan nicel veriler SPSS Statistics 20 adlı program ile hesaplanmıştır. Ankette toplam altı bölüm vardır. Her bir bölüm kendi içinde SPSS Statistics 20 programı ile analiz edilmiştir. Gruplar arası cinsiyet, akademik başarı ve iş deneyimi gibi değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için Parametrik olmayan Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucu ders kitabının orta dereceli etkili olduğu konusunda ortak görüşün olduğunu ortaya çıkarmıştır. Hussein, Temizkan ve Temizkan (2008) *Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Veren Lisans Programlarında Yabancı Dil Eğitimi: Akademisyen ve Öğrencilerin Değerlendirmeleri* adlı makalede Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinin turizm işletmeciliği öğretmenliği lisans programlarında uygulanan yabancı dil eğitimindeki

sorunlara öneri getirmek amacı ile oluşturulmuştur. Araştırmada yabancı dil eğitiminin istenilen sonuçları vermediği akademisyenlerin yabancı dil derslerinin müfredat dışına taşınması ve mesleki derslere, bilimsel derslere önem verdiği öğrencilerin ise hazırlık sınıfını yıl kaybı olarak gördüğü ancak yoğunlaştırılmış bir şekilde yabancı dil derslerine sağlık verdikleri sonucuna varılmıştır. Gökçe ve Batman (2015) *Turizm Önlisans Programlarında Meslek Amaçlı İngilizce (EOP) Öğretiminin Öğrenci Görüşlerine Dayalı İhtiyaç Değerlendirmesi* başlıklı makalelerinde mesleğe yönelik dil öğretimi doğrultusunda literatür taraması yapmış, Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan ve bünyesinde Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Programı bulunan Meslek Yüksekokulları çalışma alanı olarak seçilmiş ve burada eğitim gören son sınıf öğrencilerine İhtiyaç Analizi anketi uygulamıştır. Elde edilen sonuçların analizi ile mesleki eğitim içerisinde yer alan Meslek Amaçlı İngilizce öğretiminin etkinliği ve kapsamı değerlendirilmiştir. Davras ve Bulgan (2012) *Meslek Yüksekokulu (MYO) Öğrencilerinin İngilizce Hazırlık Eğitimine Yönelik Tutumları: Isparta MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Örneği* adlı makalede mesleki ve teknik eğitimin önemli bir kolu olan MYO'larda iş dünyasının beklentilerinin karşılanması amacı ile bilgi ve beceri edinimlerinin verildiği ve gelişen iş dünyasında yabancı dil eğitime olan ihtiyacın zorunluluk haline geldiğine değinilmiştir. Bu ihtiyaç doğrultusunda MYO'larda yabancı dil hazırlık sınıfları oluşturulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin yabancı dil eğitimine ait görüşlerine yönelik anket oluşturulmuş ve analiz sonucunda öğrencilerin yabancı dil hazırlık sınıfı eğitiminin gerekliliğini anladıkları anlaşılmıştır ancak yabancı dil eğitiminde konuşma becerisinin kazandırılmasında eksikliklerin olduğu görülmüştür.

Gürsoy ve Akgöz'ün hazırladığı (2014) *Turizm Eğitiminde Yabancı Dil Öğrenme, İstek Ve Kararlılıkları: Selçuk Üniversitesi Beyşehir Örneği* adlı makalede Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Kampüsünde turizm eğitimi alan öğrencilere yöneltilmiş ve belirlenen hipotezler test edilmiştir. SPSS paket Programı yardımıyla test edilen (yeddi) 7 hipotezin dört (4) tanesi kabul edilir, diğer üç (3) tanesi ise reddedildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kurt (2011) *Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokullarında Hedefe Yönelik Yabancı Dil Öğretimi* adlı makalesinde turizm ile ilgili meslek yüksekokullarında iş dünyasındaki iletişim ve eyleme dayalı yabancı dilin kısıtlı imkân ve kısa zamanda zor olan dil öğrenim-öğretim sürecinin ne şekilde kolaylaştırılabileceği, sınıfta kazanılan dilin aşamalarının ve meslek hayatına nasıl geçirileceği anlatılmaktadır. Aynı zamanda dil öğretilirken kültürel iletişim kazaları olmaması adına jest, mimik ve ünlemler dikkate alınması gerektiği aktarılmıştır. Bu

bağlamda araştırmacı kendinin oluşturup geliştirdiği eylemsel yönelimli mesleki yabancı dil derslik modeli ve yüksekokullarda yabancı dilin basamaklar halinde iş hayatında nasıl kullanılabileceğine dair izlenecek yolları oluşturmuş ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığına sunmuştur.

Şu ana kadar irdelenen çalışmalar arasında çalışmamıza en yakın görülen akademik çalışma Acar, Tan ve Balcı'nın (2017) kaleme aldıkları *Turizm Odaklı Almanca Ders Kitaplarının Ülke Bilgisi Bağlamında Analizi* başlıklı çalışmalarıdır. Bu çalışmada turizm lisans öğrencileri için hazırlanan yabancı dil ders kitaplarının ülke bilgisi bağlamında analizi temel amacı oluşturmaktadır.

2.4. Genel Değerlendirme

Hedef odaklı hazırlanan ders kitaplarıyla ilgili yaptığımız literatür taraması sonucunda, kaleme alınmış onlarca tez ve makale tespit edilmiştir. Bu çalışmaların büyük bir kısmında araştırılan ders kitaplarının yapısal analizi üzerine odaklanılmıştır. Turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil eğitimi için hazırlanan ders kitaplarını konu alan sadece bir adet makale (Acar vd. 2017) tespit edilmiştir. Bu makalede de örneklem olarak Almanca ders kitabı seçilmiş, örneklem ders kitabının Turizm eğitimi gören öğrencilerin Almanca bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yönelik uygunluğu ülke bilgisi bağlamında ele alınmıştır. Yani bu çalışmanın çıkış noktasını ülke bilgisi adı verilen kültür aktarımı ve kültür bilgisinin karşılaştırmalı bir şekilde ele alınma durumu oluşturmuştur.

Türkiye'de Turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil bilgi ve becerilerini İngilizce ders kitapları ve bu kitapların hedef kitleye uygunluğu bağlamında ele alan hiçbir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı çalışmamız bu doğrultuda hazırlanan ilk çalışma özelliğine sahiptir.

3. TURİZM VE YABANCI DİL EĞİTİMİ

Yabancı dil becerisi hızla küreselleşen dünyada günden güne önem kazanan bir beceri haline gelmiştir. Bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişim uluslararası ilişkileri eskiye oranla daha sıkı hale getirmiş, bu ilişkiler ise günümüzde eğitim, siyaset, kültür, ticaret gibi neredeyse her alanda en üst seviyede ilerlemektedir. Bu uluslararası üst seviye etkileşimi etkin ve sağlıklı bir şekilde kurmanın temel kriteri iyi bir dil becerisidir. Dolayısıyla üniversitelerin çeşitli bölümlerinde verilen yabancı dil eğitimi bu bağlamda önem arz etmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde, yabancı dil eğitiminin ve becerisinin turizm sektörü açısından önemine değinilecektir. Fakat buna geçmeden önce, yabancı dil kavramını kısaca açıklamakta fayda vardır.

3.1. Yabancı Dil Becerisi ve Önemi

Yabancı dil kavramının çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. Tanımlamalar genellikle alan odaklıdır ve hangi alana yönelik bir tanımlama yapılacaksa dilin o boyutu ön plana çıkarılmıştır. Bu yüzden yabancı dil, bir kavram ve eğitim alanı olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ancak tüm alanları kapsayan genel tanımlamaya bakacak olursak, *bireyin anadilinin dışında öğrendiği başka bir ulusun, topluluğun dili* (Kuzu, 2013: 6) olarak tanımlanabilir. Bu tanımın vurgu noktası anadil dışında öğrenilen dillerin yabancı dil olarak tanımlanmasıdır.

Globalleşen dünyayla birlikte artan uluslararası ilişkiler, farklı ulusların dillerini öğrenme zorunluluğunu arttırmıştır (Ungan, 2006:218). Çünkü farklı dil ve kültüre sahip insanların birbirleriyle iletişim kurup anlaşabilmeleri için ortak dil becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca, yabancı dil ile birlikte öğrenilen dilin kültürel ve tarihsel birikimi ile değer yargıları da öğrenilmekte, böylece karşılıklı ilişkiler sağlamlaşmaya başlamaktadır.

İyi derecede yabancı dil becerisi geliştirebilmenin ön koşulu iyi bir anadili becerisine sahip olmaktır. *Anadilini iyi bir şekilde öğrenmeyen bireyin, yabancı bir dili istenilen düzeyde öğrenmesi mümkün değildir* (Çelebi, 2006:297). Çünkü diller sözcük türleriyle, dilbilgisi kurallarıyla ve sözdizimsel yapılarıyla ön plana çıkan ve birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen olgulardır. Anadildeki herhangi bir yetersizlik öğrenilen yabancı dili doğrudan etkileyebilmektedir. Bu konuda yapılan bir

araştırmanın sonucunu paylaşan Çelebi (2006: 304), yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın öncelikle anadili eğitimindeki başarısızlıktan ortaya çıktığını ve bunu yabancı dil öğretimindeki bir dizi olumsuzlukların takip ettiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla yabancı dil öğrenmek isteyen kişi, öncelikli olarak kendi ana dilini tüm dilbilgisel ve sözdizimsel kurallarıyla kusursuz bir şekilde öğrenmeli, yabancı dili ise bu bilgi birikiminin üstüne inşa etmelidir.

Yabancı dile hakimiyet, dil becerisinin yapı taşı olarak kabul edilen dört temel beceriye eşit oranda hakim olmak anlamı taşımaktadır. Yani, dil becerisi öğrenilen dilde okuyabilmeyi, anlayabilmeyi, konuşabilmeyi ve yazabilmeyi gerekli kılmaktadır. Bu becerileri edinebilmek için de önceden programlanmış, hedef kitleye uygun sistemli bir dil eğitimiyle mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda Kuzu (2013:8) yabancı dil öğretiminin kendine özgü ilkeleri ve amaçları olduğunu, başarılı bir yabancı dil öğretimi için amaç ve ilkelerin etkili bir şekilde belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Demir ve Açık (2011:54) da araştırmalarında dört temel beceri ve sistematik dil öğretimine değinmiş, dört temel becerinin eşit ölçüde aktarılması ve öğrenilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun içinde iyi bir eğitim planlamasının yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir:

Planlama yaparken derse yöntem, metot ve metin bakımından çeşitlilik getirmeye çalışılmalıdır. Yapılan planlamada dil öğretiminde öğretilecek konular belli bir sıraya dizilerek basitten zora, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru olmalı ve görsel- işitsel araçlara yer verilmelidir. Yabancı dil öğretiminin hedefleri arasında dikkat edilmesi gereken bir diğer husus yabancı dil derslerinin esasını öğrenilen dili daha çok duyma ve kullanmaları gerekliliğidir (Demir ve Açık, 2011: 54).

Demir ve Açık'ın yukarıda alıntıladığımız ifadelerinde öncelikli olarak dil eğitiminde yönetime vurgu yapılmaktadır. Yabancı dil derslerinde farklı yöntem ve metotlara yer verilmesi öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı gibi öğrenme sürecini de hızlandırmaktadır. Öğrenciler tek düze ders yönteminden kurtulup farklı yöntemleri görebilme olanağı elde etmektedir. Ayrıca hedef kitlenin iyi bir şekilde analiz edilmesi ve ders planlamasının da bu doğrultuda yapılması da öğrenme sürecini hızlandırmaktadır. Görsel ve işitsel araçlara eğitimde yer vermek, farklı türde edebi metinleri ele almak öğrenmeyi keyifli ve verimli hale getirebilmektedir.

Diller birbirinden farklı oluşumlara sahiptir. Sözdizimi, sözcük türetme, dilbilgisi kuralları farklılığının yanı sıra sesletimsel (fonetik) farklılıklar da ortaya çıkmaktadır.

Sesletimsel özellikler dilden dile farklılık göstermesine rağmen, bazı dillerde yakın sesletimsel özellikler de mevcuttur. Dolayısıyla yüksek oranlı farklılıklar dil eğitimi ve öğrenimini zorlaştırabilecekken, yakın sesletimli dillerde öğrenim daha kolay ilerlemektedir. Öğrenilen dilin sesletimsel özelliği anadilin sesletiminden çok farklıysa, Çelebiye göre (2006:303), öğretmen dilbilim verilerinden faydalanmalıdır, çünkü *kendinin ayrı bir dil felsefesi ile karşı karşıya bulunduğu bilincine varan bir öğrenci yaptığı işin yarısını öğrenmiş demektir* (age, 2006).

Dil öğrenimine yönelik ortaya çıkan en büyük sorunlardan biri de, hedef kitlenin başta kültürü ve öğrenim özellikleri iyi araştırılmadan yöntem, araç-gereç ve değerlendirme sürecine girilmesidir. Bu doğrultuda Çelebi (2006, 304) öğretim programının amaç, içerik, yöntem, araç-gereç ve değerlendirme aşamalarını yabancı kaynaklardan ithal edilerek uygulamaya geçirilmesinin doğru olmadığını vurgulamaktadır, tersine, programlarla ilgili pilot uygulamalar yapılmalı, kullanılan araç-gereç ve ders kitapları özellikle de içeriği, Türk insanının kültürüne, düşünce yapısına, öğrenme stillerine uygun olarak belirlenmelidir.

Bugüne kadar dil eğitimi ve öğretimine yönelik yöntem odaklı pek çok akademik çalışma yürütülmüştür. Ama yukarıda da değinildiği gibi, hızla değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak ve değişimlere uygun öğretim teknikleri geliştirebilmek için yöntem odaklı çalışmalar hızla devam etmektedir.

Çelebi (2006, 305), yabancı dil öğretimiyle ilgili yapılması gerekenleri de şu şekilde sıralamaktadır:

- *Dilin yaşanılarak öğrenilen bir beceri olduğu unutulmamalı ve izlenceler bu ilkeye göre hazırlanmalıdır.*
- *Oluşturulan öğrenme yaşantıları yaşama ve öğrenci özelliklerine uygun olarak hazırlanmalıdır.*
- *Dil öğrenmenin iki yönü olduğu (anlama ve anlatım) unutulmamalı ve bu becerilere derslerde yeterince yer verilmeli, “programın yetişmesi gerekir” kaygısı taşınmamalıdır.*
- *Öğrenciyi öğretilen dilde daha fazla meşgul etmek için okul dışı etkinliklere yer verilmeli.*
- *Ders izlenceleri hazırlanırken mutlaka uyaran sayısını fazla tutmaya, pekiştiricileri artırmaya özen gösterilmeli.*

- *Amaca uygun ölçme araçları hazırlamalı, özellikle dil öğretiminde test yoluyla ölçme tekniğine sık başvurulmamalıdır.*
- *Dil öğreticilerinin derse girmeden önce mutlaka ve mutlaka planlı olarak gitmesi gerekmektedir.*

Çelebi'den yaptığımız alıntının birinci maddesinde dili yaşatarak öğretme vurgusu yapılmıştır. Öğrencide dil becerisini geliştirmek için öncelikli olarak onu o dile karşı motive etmek gerekir. Motivasyonu arttırmanın yolu da dili yaşatarak öğretmekten geçer. Bunun için öğretmen videolardan, dramatizasyon yönteminden, şiir ve şarkılardan, ayrıca gerçekçi diyaloglardan faydalanabilir. İkinci maddede hedef kitleye uygunluk aktarılmıştır. Seçilen konuların hedef kitlenin yaş, kültürel özellik ve beklentilerine uygun olması dil öğrenimini kolaylaştırır. Üçüncü maddede dört temel beceriden bahsedilmektedir. Öğrencinin okuduğunu veya duyduğunu anlayıp bunu başkalarına kusursuzca aktarabilmesi iyi öğrenilmiş dört temel beceriye bağlıdır. Öğrenimi sıradanlıktan kurtarıp okul dışı alanlara çekmek dil öğrenimini kolaylaştıran dördüncü etmen olarak öne çıkarılmıştır. Beşinci maddede pekiştireçlerden bahsedilmektedir. Pekiştireç öğrenciyi motive etmenin yollarından biridir. Öğrencinin cesaretinin kırılmaması, etkinliklerini övücü ifadelerin kullanılması dil öğrenimini kolaylaştırır. Dil becerisini doğru ölçüp değerlendirmek ise haksızlıkları ortadan kaldırmak ve öğretmenin nesnel olması açısından çok önemlidir. Son maddede ise önceden planlanmış bir dil eğitiminden bahsedilmektedir. Doğaçlama yürütülen dersler öğrencilerde isteksizlik ortaya çıkarır. Ama sistematik bir ilerleme öğrenciyi daha güçlü kılar.

Çelebi'nin yanı sıra Kurt da (2011) başarılı bir dil eğitimi için öneride bulunmuş ve dil öğretimine uygun bir yöntem şeması sunmuştur. Kurt'a göre, izlenen yöntem öğrenciyi meslek hayatına taşımalıdır. Yani hangi meslekte uzmanlaşacaksa ona göre hareket edilmelidir, bunun içinde aşağıdaki yöntemi önermiştir (2011:194vd);

- *Dilbilgisi kurallarının veya basit cümle yapılarının incelenmesi*
- *Basit cümlelerin hoca tarafından okunması*
- *Basit cümlelerin öğrencilerle birlikte Türkçeye çevrilmesi ve cümle yapılarının incelenmesi*
- *Basit cümlelerin öğrenciler tarafından okunması*
- *Okuma hatalarının üzerinde durularak düzeltilmesi*

- *Basit diyalogların hoca tarafından okunması*
- *Basit diyalogların öğrencilerle birlikte Türkçeye çevrilmesi ve cümle yapılarının incelenmesi*
- *Basit diyalogların CD'den dinlenmesi*
- *Basit diyalogların öğrenciler tarafından okunması*
- *Okuma hatalarının üzerinde durularak düzeltilmesi*
- *Diyalogların sınıf içinde basit pantomim- drama teknikleri ile kullanılması, basit eşyalar ile kurgusal iş ortamında canlandırılması*
- *Diyalogdaki telaffuz hatalarının düzeltilmesi*
- *Diyalogun jest ve mimiklerle desteklenmesi*
- *Diyalogların uygulama odalarında mesleki faaliyetlerle kullanımı*
- *Öğrenilen yabancı dilin stajda kullanımı*
- *Hedef: Öğretilen yabancı dilin mesleki hayatta kullanılması*

Kurt'un yukarıda önerdiği ders akış şemasında dört temel beceriyi geliştirecek aktivitelere yer verildiği, öğrencilerin telaffuz sorunlarını çözecek uygulamalara gidildiği, derslerde teknolojik araç-gereçlerin kullanımının ön plana çıkarıldığı, pragmalinguistik bağlamında dil becerisinin öğrenci davranışlarına yansımalarının sağlandığı gözlemlenmektedir. Tüm bunlar eksiksiz bir şekilde ele alındığında öğrenci öğrendiği dili meslek hayatına kolayca aktarabilmektedir. Kurt'un yönteminde eleştiriye açık tek nokta öğretmenin cümle çevirisi yapmasıdır. Bu yaklaşım günümüzde birçok eğitimci ve akademisyen tarafından reddedilmekte, yapıları öğrencinin kendisinin çözmesi beklenmektedir.

Yukarıda aktardığımız bilgilerin hepsi yabancı dil eğitiminde yöntemin önemini dile getirmektedir. Çünkü yabancı dil eğitiminde tercih edilen yöntem hedef kitlenin dil becerisini doğrudan etkilemektedir. Yabancı dil eğitiminin de günümüzde nerdeyse tüm iş alanlarında, özellikle turizm sektöründe çok önemli bir yere sahip olması yöntem olgusunu daha da önemli hale getirmektedir.

3.2. Turizm ve Yabancı Dil Eğitimi

Türkiye'deki turizm eğitimi ve bu eğitimden geçen öğrencilerin genel durumundan hareketle yapılan çeşitli araştırmalarda Türkiye'deki turizm işletmelerinin

sayı ve kapasitelerinin artırılması ve bu artışa paralel olarak da hizmet kalitesinin en üst seviyeye çekilmesi gerekliliği ve hizmet kalitesinin de turizm sektöründe çalışan personelin dil becerisiyle doğrudan ilgili olduğu anlatılmaktadır (Altürk vd. 2016:144). Ayrıca turizm, dünyanın hızlı gelişen sektörlerinin başında gelmektedir. Ülkemizde de aynı durum söz konusudur. Türkiye her yıl yaklaşık olarak otuz beş milyonun üzerinde turist ziyaret ettiği bir ülkedir. Dünya üzerinde her beş kişiden biri turizm eylemine katılmaktadır. Bu da ekonomiyi ciddi anlamda canlandırmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde turizmden maksimum gelir elde edilmektedir. Ama ülkemize gelen turist sayısı artma eyleminde olmasına karşın kâr seviyesi aynı oranda artma eyleminde değildir. Bu sorunun ana nedenlerinden biri de sektör çalışanlarının yabancı dil becerisi eksikliğidir. Yeterli düzeyde dil eğitimi almamış sektör çalışanlarının ülkemize gelen turistleri tam olarak memnun etmesinin ve ülkemizi tam olarak tanıtmalarının imkansız olduğu aşikardır (Bkz. İşigüzel, 2013:365; Balcı, 1998). Bu bilgilerden hareketle turizm sektöründe çalışacak eleman yetiştiren turizm lisans bölümlerinde verilen yabancı dil eğitiminin çok önemli olduğu ve üzerinde hassasiyetle durulması gerektiği görülmektedir.

3.2.1. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı ve Turizm

Bugün tüm Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretimi Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce belirlenen Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (çalışmamızın devamında ADOÇP)'na göre yapılmaktadır (Bkz. Güler, 2005:91; Karababa, 2012). Bu program çerçevesinde ortak dil kriterleri belirlenmiş ve yabancı dil öğretiminde kullanılacak yöntemler bu kriterlere göre şekil almıştır.

Yabancı dil eğitimini Avrupa genelinde temel standartlara oturtmak amacıyla Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan ADOÇP'la Avrupa Konseyi aslında *bütün Avrupa dillerinin eşit değerde olduğunu, dilin Avrupa bütünleşmesinin önemli araçlarından birisi olduğunu, dil öğrenmenin kültürel çeşitliliğin farkına varılmasını, yabancı düşmanlığının önlenmesini sağlayacağını ve dil öğrenmenin ekonomik faydalar getireceğini* net ifadelerle Avrupa'ya deklere etmeyi amaçlamıştır (Bkz. Council of Europe, 2000). Bu deklarasyon ve amaçlar ile Konsey, Avrupa'nın kültürel ve dilsel çeşitliliği konusunda farkındalık yaratma, çok dilliliği teşvik etme, birden fazla dil bilmenin getireceği faydalar konusunda insanları bilgilendirme, farklı dillerin

kullanıcıları arasında iletişimi ve işbirliğini artırma konularına vurgu yapmıştır (Bkz. Council of Europe, 2000).

Yukarıda da açıklandığı gibi, ADOÇP yabancı dil eğitimi üzerine odaklanan bir metin olup Avrupa Birliği'ne üye ve üyelik sürecindeki ülkelerde yabancı dil öğretim programlarını, program çıktılarını, sınav usul ve esaslarını, ders kitabı seçimini standart bir yapıya oturtmak ve bu konuda ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır (Bkz. Council of Europe, 2001; Arslan&Coşkun, 2012:1). Çünkü ülkelerin eğitim sistemi o ülkenin kültürel, toplumsal, siyasal ve ekonomik arka planındaki gelişim ve değişimlere bağlı olarak belirlenmektedir. Bu yüzden ülkelerin eğitim sistemleri arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Bkz. Tok&Arıbaş, 2008:208). Bu farklılıklardan dolayı ortaya çıkan sıkıntıları Avrupa genelinde ortadan kaldırmak amacıyla ADOÇP oluşturulmuş ve standart kuralları sayesinde göreceli değerlendirmelerin önüne geçilmiştir.

ADOÇP'nın yukarıda saydığımız amaçlarına paralel olarak, ayrıca turizm odaklı yabancı dil eğitiminin seviyesine ve durumuna da değinilmiştir. Turizm ülke ekonomilerini güçlendiren ve ekonomik sorunların çözümünde rol oynayan bir sektördür (Gülüm&Artvinli, 2010:440). Kültürel, doğal ve tarihi zenginliklerin turizm sektörü bağlamında ele alınıp işletilmesi farklı kültürlerden ve dillerden insanlarla olan etkileşim çabasıyla mümkündür (Gürbüz & Dağdeviren, 2007:158). Bunun da yolu yabancı dil becerisinden geçmektedir. Uluslar kendi kültürel ve tarihi değerlerini dil becerisi sayesinde kolayca pazarlayabilmektedir. Bu nedenle iyi yabancı dil bilen personelin turizm sektöründeki işletmelerde istihdam edilmesi büyük önem arz etmektedir (Akgöz&Görsoy, 2014:23). Yabancı dil eğitiminin turizm sektöründeki öneminden hareketle, ADOÇP'de de turizm sektöründe dil eğitiminin hangi ölçülerde olması gerektiğine yer verilmiştir.

ADOÇP'de turizm odaklı dil eğitimi öncelikli olarak ana hatlarıyla tanıtılmıştır. Daha sonra adım adım dil beceri seviyeleri tanıtılmıştır. Örneğin, başlangıç seviyesindeki bir öğrenci A1 seviyesinde olmalı (telc, s.36) ve bu seviyedeki bir öğrencinin turizm ile ilgili gerçeğe yakın görevleri yerine getirebileceği vurgulanmıştır. Dolayısıyla A1 seviyesindeki bir turizm öğrencisi;

- *Dilsel ifadeyi parmakla ya da başka bir hareketle destekleyerek basit alışverişler yapabilir.*
- *Gün, saat ve tarihi sorabilir ve söyleyebilir.*
- *Bazı basit selamlaşma kalıplarını kullanabilir.*

- *Evet, hayır, özür dilerim, lütfen, teşekkür ederim, kusura bakmayın diyebilir.*
- *Adı, uyruğu ve medeni durumu gibi kişisel bilgileri içeren karmaşık olmayan bir formu doldurabilir.*
- *Kısa ve basit bir kartpostal yazabilir (Bkz. telc, s. 36)*

A2 seviyesinde bir turizm öğrencisinin ise *konaklama, seyahat, alışveriş ve yeme içme gibi günlük durumlarla başa çıkabileceği, bir turizm danışma bürosundan karmaşık olmayan ve özel istekler dışında gerekli tüm bilgileri alabileceği* ifade edilmiştir (age, 37).

ADOÇP'nın alt değerlendirme yöntemlerinden biri olan ALTE'de ise turizm odaklı yabancı dil eğitime yönelik daha detaylı bilgi verilmiş, ALTE *Yapabilir Tanımlayıcı* üç alanda oluşturulmuş, sosyal ve turizm alanı ise bu ana alanlardan biri olarak gösterilmiştir (telc, 234). ALTE'nin üç ana alandan birini doğrudan turizme ayırması Turizm odaklı dil eğitime Avrupa'da ne kadar önem verildiğinin bir göstergesidir.

Sonuç olarak, turizm sektöründe veya turizmle ilgili herhangi bir eğitim alanında istihdam edilecek kişilerden beklenen öncelikli beceri yabancı dil becerisidir. Yabancı dil becerisi olmayan kişilerin turizm sektöründe yer edinmeleri oldukça zordur. Bu dil becerisine hem ADOÇP'da hem de değerlendirme yöntemlerinden biri olan ALTE'de yer verilmiş, turizm sektöründe yer edinmek isteyen kişilerin istihdam yerlerine bağlı olarak en az A2 seviyesinde dil becerisine sahip olup kendini ifade edebilmeleri gerektiği aktarılmıştır. A2 seviyesinde başlayan dil becerisi istihdam alanına göre C'ye kadar çıkmaktadır. Avrupa Konseyi'nin turizm odaklı yabancı dil eğitimi çalışmaları *Turizm-Yabancı Dil* ilişkisini ve bu ilişkinin önemini ön plana çıkarmaktadır.

3.2.2. Yabancı Dil Eğitiminin Turizm Açısından Önemi

Yabancı dil bilgi ve becerisinin turizm sektörü açısından son derece önemli ve sektördeki istihdamlar göz önüne alındığında dil becerisinin öncelikli kriter olduğu çalışmamızda daha önce vurgulanmıştı. Yabancı dil becerisinin dile getirdiğimiz bu önemini çeşitli açılardan ele almak mümkündür:

Turizmin öznesi insandır ve turizm gelirlerinin kaynağı, seyahat eden insanların bireysel harcamalarından oluşmaktadır (Emir ve Avan, 2010:205; akt., Demir, Demir,

2014:534). Bu ifade seyahat etmenin ekonomik açıdan önemini ele almaktadır. Seyahat edenleri memnun edebilmek, farklı seyahatlere olanak tanımak için de hizmet kalitesinin ön plana geçmesi gerekmektedir. Bu da iyi bir yabancı dil becerisine sahip elemanlarla mümkündür.

Baykal ve Şahin'in (2015:31) ise yabancı dil becerisinin sektör açısından önemine vurgu yapmış, özellikle turizm sektörü için büyük ihtiyaç olan yabancı dil bilgisi derslerine yeterince yer verilmediği, sadece mesleki yabancı dil dersinin de yeterli olamayacağını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla yabancı dil bilgi ve becerisi olmadan turizm sektöründe yer almanın çok zor olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yüzden yabancı dil eğitimi özellikle lisans bölümlerinde ülkenin turizm hedeflerine göre belirlenmelidir. Gültekin ve arkadaşları da (Gültekin vd, 2015:130) bu doğrultuda görüş bildirmiş, turizm sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personeli yetiştirmek amacı ile turizm eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarının yabancı dil stratejilerini, hem sektörün hem de ülkenin gelecek turizm hedeflerine göre belirlemelerinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Yabancı dil bilgi ve becerisi ayrıca dış turizmin canlanmasını sağlar. Türkeri'ye göre:

Dış turizmin gelişmesi, canlanması bakımından yabancı dil göz ardı edilemez, bununla beraber turizm talebini etkileyen faktörlerden biri olan ağızdan ağıza pazarlamada da iyi dil bilen, yurt dışından gelen turistlerle iyi iletişim kurabilen personellerin yetişmesi zorunluluk haline gelmektedir. Bu nedenle turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına zorunlu dil hazırlık programları getirilerek öğrencilerin dil öğrenmeleri sağlanabilir (Türkeri, 2014:9).

Türkeri, yukarıdaki alıntıda yabancı dil becerisinin önemini dile getirmiş, yabancı dili iyi derecede bilmenin hem dış turizmi canlandıracağını, pazarlamayı olumlu etkileyeceğini ve turistlerle kusursuz bir iletişim kurmanın önünü açacağını ifade etmiştir. Bunun için turizm lisans bölümlerindeki öğrencilerin dil becerilerini en iyi duruma getirmek için hazırlık sınıfı uygulamasını önermiştir. Hussein (2008:106-107) de Türkiye'de turizm alanında eğitim veren programlarda 4 farklı yabancı dil eğitim modeli uygulandığını, bunların;

*İsteğe bağlı Hazırlık Sınıfı,
Zorunlu Hazırlık Sınıfı,
Yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitimi,*

Normal yabancı dil eğitimi olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeden hareketle Hussein (age) tüm turizm lisans bölümlerinde hazırlık sınıflarının zorunlu olması gerektiğini, bunun da dil becerisini geliştireceğini aktarmaktadır. Böylece öğrenciler iyi bir yabancı dil becerisine sahip bir şekilde mezun olur ve turizm sektöründe kolay istihdam imkanı elde eder.

Turizm sektöründe yabancı dil ihtiyacından dolayı, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerde zorunlu hazırlık sınıfı bulunmasını gerektiğini Erdoğan ve Yıldırım da (2014:25) dile getirmiş, yabancı dil becerisinin sektör açısından önemine böylelikle dikkatleri çekmişlerdir. Yabancı dille öğretimi ve hazırlık sınıfının zorunlu olmasını savunanların bilimsel gerekçelerini Sarıhan (Sarıhan, 2001:4., akt, Çelebi, 2006, 292) şöyle sıralamaktadır :

1. *Yabancı dil bilgisi turizmi geliştirir.*
2. *Yabancı dil bilgisi kalkınmayı hızlandırır.*
3. *Türkçe, bilim dili değildir.*
4. *Batı dilleri, özellikle İngilizce, uluslararası bir dil haline gelmiştir.*

Sarıhan'dan aktarılan birinci maddede yabancı dil bilgisi turizmi geliştirir ifadesi yer almakta, bu da turizm sektörü açısından yabancı dil becerisinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü yabancı dil becerisi yerel kültürün tüm özellikleriyle birlikte ilgi çekici bir şekilde pazarlanmasını sağlamaktadır.

Dayıoğlu (2010:45) yabancı dil bilgisinin önemini turistlerle kurulan diyalog üzerinden vurgulamıştır:

Her sektörde önemi gün geçtikçe artan yabancı dil bilgisi, turizm sektöründe de büyük önem kazanmıştır. Türkiye'ye dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen turistler gün geçtikçe artıyor ve bunun sonucunda misafirlerin ihtiyaçlarının karşılanıp isteklerinin iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu durum iyi bir yabancı dil bilgisine sahip olmayı gerektirir, çünkü misafirle iyi bir diyalog kurmadan kaliteli hizmet sunmak mümkün değildir, bundan dolayı yabancı dil eğitimi turizm sektörü için önem arz etmektedir.

Yukarıdaki alıntıda Dayıoğlu, dış turizm vurgusu yapmış, yabancı ülkelere gelen turistlerin ihtiyaçlarının karşılanmasının önemli olduğunu, bunun turistlerin anadilinde yapmanın turistleri daha fazla çekeceğini ve memnun bırakacağını dile

getirmiş, böylelikle yabancı dil becerisinin turizm sektörüne ciddi katkısını net ifadelerle açıklamıştır.

Yabancı dil becerisinin turizm sektörüne yansımalarını ve gerekliliğini ifade eden Gürsoy ve Akgöz (2014, 23) ise şunları dile getirmiştir:

Yabancı dil eğitimi bireyin iletişim becerilerinin geliştirilmesinde ve hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında iletişimin yoğun olduğu turizm sektöründe yabancı dil eğitiminin gerekli olduğu görülmektedir. Sektöre yönelik eleman açığını giderme adına turizm ile ilgili eğitim veren kurumlarda, yabancı dil eğitimi müfredatı belirlenirken eğitimi alacak olan hedef kitleye göre stratejiler belirlenmelidir. Ekonomiye önemli katkıları olan turizm sektörünün ihtiyacı olan kalifiye personel, genellikle turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında yetiştirilmektedir. Turizm faaliyetine katılan bireyler yabancı bir ülke ve yabancı bir kültürle karşılaştıklarından dolayı, kendi dillerini konuşabilen personele ihtiyaç duymaktadır. Bundan dolayı turizm sektöründe çalıştırılacak insan gücünde aranan en önemli özellik yabancı dil bilgisidir.

Gürsoy ve Akgöz'ün yukarıda alıntılanan ifadelerinde dil becerisinin farklı yararlarına değinilmiştir. Öncelikli olarak yabancı dil becerisinin bireyi sosyalleştirdiğini ve onda iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sunduğunu dile getirmişlerdir. Sosyalleşen ve iyi derecede yabancı dil becerisine sahip bir birey ise turizm sektöründe aranan birey konumundadır ve sektörel açıkları kapatma konusunda ciddi destekleri olur. Bundan dolayı, özellikle turizm sektörüne eleman yetiştiren kurumlarda verilen yabancı dil derslerinin hedef kitleye uygun bir şekilde düzenlenmesi, onların ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Çünkü bu bireylerin yabancı ülkeleri ziyaret edip yabancı kültürlerle karşılaşmaları kaçınılmazdır. Aynı şekilde Davras ve Bulgan da (2012, 237) dil becerisinin iş hayatındaki önemine değinmiş ve yabancı dilin turizm sektöründe başarının anahtarı olduğuna işaret etmişlerdir. Fakat Davras ve Bulgan'ın yabancı dil bilgi ve becerisi bağlamında sadece İngilizceye atıfta bulunmuş, öğrencilerin bu dile yöneldiklerini ifade etmiştir. Dayıoğlu ise (2010, 43) yabancı dil becerisi kazandırırken öğrencilere uygun yöntem ve materyallerin tercih edilmesinin çok önemli olduğunu, turizm sektöründe ihtiyaç duyulan dil becerisine ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için de, turizmde iletişim ön planda olduğundan dolayı, yabancı dil derslerinde diyalog metinler

üzerine yoğunlaşıp öğrenciyi konuşmaya motive etmenin daha faydalı olduğunu belirtmiştir. Ele alınan diyalog metinlerde ise sıklıkla *konukların otele giriş ve çıkışlarını yapmak, kahvaltı siparişi almak, konuğa odasını göstermek vb.* konulara ağırlık verilmesi gerekliliğine vurgu yapmıştır.

3.3. Genel Değerlendirme

Çalışmamızın bu bölümde hem sektör hem de eğitim alanı olarak turizmin yabancı dil eğitimi ile bağlantısını ve aradaki ilişkinin önem boyutunu ele almaya çalıştık.

Hızla küreselleşen dünyada uluslararası ve kültürlerarası etkileşimin artması, farklı ülkelerden insanların birbirleriyle yakın ilişki kurma imkanının kolaylaşmasından dolayı yabancı dil bilgi ve becerisi elzem bir konuma geçmiştir. Dolayısıyla üniversitelerin lisans bölümlerinde okutulan yabancı dil derslerine daha fazla önem verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. İlişki ağı üzerine kurulu turizm göz önüne alındığında ise bu gereklilik daha da önem kazanmaktadır. Bundan dolayı bu bölümde yabancı dil becerisi ve turizm arasındaki bağlantı ele alınmıştır. Araştırmamız bağlamında genel hatlarıyla şu sonuçlara varılmıştır:

Yabancı Dil Açısından;

- Küreselleşen dünyayla birlikte hızla artan uluslararası ilişkiler, farklı ulusların dillerini öğrenme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir.
- Yabancı dili sadece belli bir beceri çerçevesinde değil, dört temel beceri bağlamında öğrenmek gerekir. Eksik beceri yabancı dil kullanımını sekteye uğratır.
- Yabancı dil eğitiminde tercih edilen yöntem dil öğrenimini doğrudan etkilemektedir. Bu yüzden hedef kitleye uygun yöntem tercihi yapılmalıdır.
- Yabancı dil becerisi, anadili bilgisiyle doğrudan bağlantılıdır ve anadiline hakim bir kişi yabancı dili daha rahat öğrenebilmektedir.
- Görsel ve işitsel araçlara eğitimde yer vermek, farklı türde edebi metinleri ele almak öğrenmeyi keyifli ve verimli hale getirebilmektedir.

- Tüm turizm lisans bölümlerinde, öğrencilere eksiksiz bir dil becerisi kazandırabilmek için, hazırlık sınıflarının zorunlu olması gerekmektedir.

Turizm Açısından;

- Türkiye'deki hizmet kalitesinin en üst seviyeye çekilmesi gerekmektedir. Bu da turizm sektöründe çalışan personelin dil becerisiyle doğrudan ilgilidir.
- Yeterli düzey de dil eğitimi almamış sektör çalışanlarının ülkemize gelen turistleri tam olarak memnun etmesi ve ülkemizi tam olarak tanıtması imkansızdır.
- Turizm sektörü için büyük ihtiyaç olan yabancı dil bilgisi derslerine lisans bölümlerinde yeterince yer verilmemektedir. Bu yüzden yabancı dil eğitimi özellikle lisans bölümlerinde ülkenin turizm hedeflerine göre belirlenmelidir.
- Sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personeli yetiştirmek amacı ile turizm eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarının yabancı dil stratejilerini, hem sektörün hem de ülkenin gelecek turizm hedeflerine göre belirlemelidirler.
- Yabancı dil becerisi bireyi sosyalleştirmekte ve onda iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sunmaktadır. Sosyalleşen ve iyi derecede yabancı dil becerisin sahip bir birey ise turizm sektöründe aranan birey konumundadır ve sektörel açıkları kapatma konusunda ciddi destekleri olur.

4. DERS KİTABI

Ders kitabı, uzun bir süreç gerektiren ve belli kriterler çerçevesinde hazırlanan öğretim materyalidir. Eğitim-öğretimin her kademesine ve alanına göre ders kitapları hazırlanmakta ve eğitimde kullanılmaktadır. Özellikle eğitimin en sık kullanılan yapı taşlarından biri olmalarından dolayı, ders kitapları eğitim öğretimin her kademesinde fazlasıyla önemsenmektedir.

Eğitim alanı ve hedef kitle bağlamında hazırlanan ders kitapları ayrıca yabancı dil eğitiminin de en önemli unsurlarından bir tanesidir. Yabancı dil eğitiminde hızla ilerleyen teknolojiye bağlı olarak ders kitapları da değişmekte ve sıklıkla güncellenmektedir (Maijala, 2007:546). Acar, Tan ve Balcı (2017:652) ders kitaplarının önemini şu şekilde ele almaktadırlar:

Ders kitapları, sadece öğrenci bağlamında değerlendirilen eğitim materyalleri değil, öğrencinin yanı sıra öğretmen, eğitim görülen bölüm, kurum gibi geniş bir yelpazeyi ilgilendiren materyallerdir. Ders kitaplarının üstlendiği bu büyük önem ve eğitime katkısı, alanlara göre sayılarının da yüksek olmasını beraberinde getirmektedir. Başta Almanya olmak üzere Avrupa'nın birçok eğitim kurumunda ders kitabı enstitüleri mevcut olup (Georg-Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung, Zentrum für Schulbuchforschung, Deutsches Institut für Fernstudien vb.) bu enstitülerde ders kitabı uzmanları görev almaktadır (age, 652).

Ders kitaplarının önemine vurgu yapılan yukarıdaki alıntıda, ders kitaplarının sadece öğrenci-öğretmen bağlamında değil, çok daha geniş bir yelpazeyi yakından ilgilendirdiği, bundan dolayı Batı ülkelerinde ders kitabı yazma enstitüleri olduğu ve bu enstitülerin hazırlanan ders kitaplarını incelediği ifade edilmektedir. Ders kitapları bu derece önemsenen materyaller olduğundan dolayı, çalışmamızın devamında bu materyallerle ilgili hem biçim hem de içerik açısından detaylı bilgiler verilecektir.

4.1. Ders Kitabının Tanımı

Ders kitaplarının biçim ve içerik analizine geçmeden önce, bu kitapların ne olduğuna, ders kitabı kavramıyla ne kastedilmek istendiğine dair açıklama yapmakta fayda görüyoruz. Ders kitaplarına yönelik yapılmış farklı tanımlamalar mevcuttur. Tanımlar bazen ders kitaplarının herhangi bir özelliğinden yola çıkarak dar kapsamlı,

kısmen de tüm ayrıtılarıyla, yani geniş kapsamlı aktarılmıştır. Aydoğanlı (2006:69) ders kitaplarını hedef kitle, öğrenci düzeyi ve ders kitabının önemi doğrultusunda tanımlamıştır:

Ders kitabı öğretim programları doğrultusunda hazırlanan, belli bir düzeydeki öğrenciler için yazılan, eğitim-öğretim amacıyla kullanılan, öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştıran, kolaydan zora doğru uzanan, sistemli bir şekilde ilerleme ve gelişme sunan araçtır. (Aydoğanlı, 2006, 69).

Bu tanımda öncelikle, ders kitaplarının öğretim programları doğrultusunda hazırlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Çünkü eğitim programları göz önünde bulundurulmadan hazırlanan kitapların eğitim programlarıyla çeliştiği görülmektedir. Aynı şekilde, hedef kitle de büyük önem arz etmektedir. Kitapların hedef kitlenin seviyesine uygun hazırlanması eğitim-öğretimin amacına ulaşması açısından önemlidir. Bunun yanı sıra, kullanılan malzeme, görseller, alıştırmalar da önemlidir, çünkü içerik bilgisinin öğrenmeyi kolaylaştırıcı ya da tam tersi, zorlaştırıcı etkisi olabilmektedir. İçeriğin tümevarım yöntemiyle, kolaydan zora doğru sistematik bir şekilde sıralanması ders kitaplarının hedefe uygun olması açısından önem arz etmektedir. Ulu Kalın da ders kitaplarına yönelik benzer bir tanımlama yapmıştır:

Bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilebilmesi için ilgili olduğu dersin programıyla örtüşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ders kitabı hedef ve davranışların (kazanımların) gerektirdiği yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araçtır (Ulu Kalın, 2007, 2).

Alıntıladığımız paragrafta Ulu Kalın, Aydoğanlı'nın tanımında olduğu gibi, ders programına vurgu yapmıştır. Ulu Kalın ders programlarına ek olarak tanımında, hedef kitlede ortaya çıkaracağı davranış ve bilgi değişikliği bağlamında ders kitaplarının uygunluğunun tartışılabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, hedef kitleye katkı sağlamayan ders kitaplarının kalitesi tartışılmaktadır. Yukarıda ele aldığımız tanımlamaların aksine Gündüz (2010:10) ders kitaplarının önemine ağırlık vermiş ve bu kitapların kullanım sıklığının ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak onların da gelişmesinin yararlarını ve önemini ele almıştır. Akpolat'ın tanımı farklı bir açıdan ele alınmış olup ders kitaplarının diğer kitaplardan farkını ön plana çıkarmıştır:

Ders kitaplarını diğer kitaplardan ayıran belirgin özellikler; branşa yönelik hazırlanması, bilgilerin sistemli, sıralı şekilde ilerlemesi, öğrenci düzeyine göre hazırlanması ve içerikte yer alan konuların müfredat programı ile sınırlı olmasıdır (Akpolat, 2012, 2).

Akpolat'ın yukarıda alıntıladığımız tanımı karşılaştırma üzerine odaklanmıştır. Akpolat, ders kitabının tanımını diğer kitaplarla karşılaştırma yaparak ortaya koymaya çalışmıştır. Ders kitaplarının en önemli özelliği olan “branşa yönelik hazırlanması” Akpolat'ın çıkış noktasını oluşturmuştur. Tanımda ayrıca sistematik düzen, hedef kitlenin düzeyi de ele alınmıştır. Aynı şekilde Yiğit de (2011:9) vurgu noktasını sistem üzerine çekmiş, ders kitaplarını sistematik olmasının önemini dile getirmiştir.

Yukarıda ele aldığımız tanımların ortak özellikleri ve vurgu noktaları şu şekildedir:

- Ders kitapları sistematik olmalıdır.
- Ders kitapları öğretim programlarıyla uyumlu olmalıdır.
- Ders kitapları konuları basitten zora doğru ele almalıdır.
- Ders kitapları belli bir hedef kitle (branş) için hazırlanır.
- Ders kitapları hedef kitlenin beklentilerine cevap vermelidir.

4.2. Ders Kitabının Gelişimi

Ders kitaplarının kullanımı ve bu kitaplara verilen önem çok eski bir geçmişe dayanmakta olup aynı kullanım sıklığı ve önem günümüze kadar ilerleyerek gelmiştir. Hatta teknolojinin çok ilerlediği günümüzde bile ders kitapları öneminden bir şey kaybetmeden sıklıkla kullanılmaya devam etmektedir.

Tarihteki ilk ders kitapları Mısır'da M.Ö. 4000 yıllarında papirüs üzerine yazılmıştır. M. Ö. 3000 yıllarında, Asur ve Babiller döneminde kül tabletler üzerine yazılmış olan ders kitaplarına da rastlanmıştır (Bkz. Gündüz, 2010:12). Türkiye'de ise ders kitaplarına 1700lü yıllarda, Anadolu'ya matbaanın gelişiyle birlikte rastlanmaktadır (Tosunoğlu vd., 2001: 9-20, akt., Akgümüş, 2012:17). Cumhuriyetin ilanını takip eden yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı “ders kitaplarının seçilmesi, basılması ve dağıtılması hakkında kanun” ile ders kitapları konusunda tek yetkili ve sorumlu olmuştur (age, 17). Yiğit (2011:9) ders kitaplarının tarihsel gelişimi ile ilgili ifadesinde, bu kitapların geçmişte yaşanan tarihi olayların gelişmesinde büyük rol oynadığını, insanları eğitmekte ve etkilemekte kullanıldığını, dolayısıyla modern demokrasinin gelişine ciddi anlamda katkı sunduğunu dile getirmiştir.

Gelişim süreci farklı ülkelerde farklı olan ders kitaplarına ülkeden ülkeye verilen önem de değişiklik göstermektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, Batı ülkelerinde bu

alana ciddi anlamda önem verilmektedir, çünkü ders kitapları hedef kitlenin gelişimi açısından son derece önemlidir. Örneğin, Avrupa'nın birçok eğitim kurumunda ders kitabı enstitüleri mevcuttur. Georg-Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung, Zentrum für Schulbuchforschung ve Deutsches Institut für Fernstudien bunlardan bazılarıdır. Bu enstitülerde ders kitabı uzmanları görev almakta ve bu uzmanlar, mevcut ders kitaplarının hedef kitle bağlamında hem yapısal hem de içerik analizini gerçekleştirmektedirler (Bkz. Schloßmacher, 1998, Acar vd. 2017:652). Türkiye'de de bu doğrultuda çalışma ve denetimler yapılmaktadır. Örneğin, Türkiye'de hazırlanan ders kitaplarının eğitim kurumlarımızda okutulmadan önce, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Bakanlığında onay alma zorunluluğu vardır (Güneş ve Ünsal, 2004:308). Dolayısıyla, yazar istediği şekilde ders kitabı hazırlayamamaktadır, tersine, kurallar ve yönetmeliklere bağlı kalma zorunluluğu vardır. Hem Avrupa'da hem de Türkiye'de ders kitapları şu kriterler bağlamında denetlenmektedir:

- fiziksel özellikler (fiziksel standartlara uygunluk)
- eğitsel tasarım (içerik-sunum sıralaması)
- görsel sunum ve dil, anlatım (ifade gücü)
- imlâ

Denetimler genellikle yukarıda ele aldığımız dört madde bağlamında yapılmaktadır. Fakat bu denetim maddelerinin ihtiyaca göre artırıldığı durumlar da olmaktadır. Yapılan denetim ve uygulamaların tümü kusursuz ders kitaplarının oluşmasını sağlamak, böylelikle hedef kitleye uygun ders materyallerinin hazırlanmasına olanak tanımaktır. Günümüzde hızla ilerleyen teknolojiye, üretilen modern araç-gereçlere rağmen, öğrenme ve öğretme sürecinde ders kitaplarının hala yaygın olarak kullanılması (Bağcı, 2007:5) bu materyallere verilen önemi göstermektedir.

4.3. Ders Kitabının Eğitim-Öğretimdeki Yeri ve Önemi

Türkiye'deki tüm eğitim-öğretim faaliyetleri eğitim programları çerçevesinde yürütülmektedir. Eğitim programının ise genel anlamda dört temel özelliği taşıması gerekmektedir, bunlar;

- yetiştirilecek olan bireylerde gözlenen istenilen hedefler,

- hedeflere ulaşmak için gerekli olan içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi,
- hedeflere ulaşmak için gerekli olan öğrenme-öğretme süreci yani eğitim durumları,
- belirlenen hedeflere ulaşma derecesi yani değerlendirme (Tay, 2005:210)

Yukarıda ele aldığımız dört madde eğitim-öğretimde temel hedeflere ulaşmak için gerekli özellikleri sıralamaktadır. Ders kitapları da bu dört madde bağlamında ele alınıp hazırlanmalıdır. Çünkü ders kitaplarının hedef odaklı hazırlanması ve öğrenenlerin işini kolaylaştırması gerekmektedir. Bu nedenle, Tay'a göre (2005:210) ders kitaplarının, öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olması gerekmektedir. Ülkemizdeki ders kitapları incelendiğinde genel olarak öğretmenlere hitap ettiği söylenebilir ancak gelişmiş ülkelerde ders kitapları set halinde hazırlanmakta olup ve bu set içinde öğretmen kılavuzu, öğrenci kitabı, CD gibi görsel materyaller bulunmaktadır.

Eğitim-öğretim için ders kitabı hazırlama ve kullanmanın amacı temel hedeflere ulaşmaktır. Eğitim hedeflerinin başarıya ulaşması ve kaliteli eğitim verilmesi Büyükanal'a göre (2003:99) kaliteli kitaplar sayesinde gerçekleşir. Çünkü bu kitaplar sayesinde öğretmen öğrenme-öğretme sürecine planlı bir şekilde yaklaşır. Ders kitapları planlı eğitim uygulamalarında öğretmenlerin neler öğreteceğini aynı zamanda öğrencilerin neler öğreneceğini büyük ölçüde etkileyen materyallerdir (Yazıcı, 2017:25). Ayrıca ders kitaplarının temin edilmesi ve derslerde materyal olarak kullanılması da kolaydır. Bu kolaylık ders kitaplarının eğitim-öğretimin her kademesinde kullanılmasını da sağlamaktadır. Bu bağlamda Yazıcı (2016:17) öğretim programlarının uygulanmasında en çok başvuru materyallerin ders kitapları olduğunu dile getirmekte, bunun sebebini ise, öğretim programlarının bütün öğelerini içerme özelliğine sahip olmasına bağlamaktadır. Gerçekten de, yaptığımız araştırma sonucunda, ders kitaplarının eğitim programları çerçevesinde hazırlandığını ve eğitimin tüm içeriğini sistematik bir şekilde içerdiğini tespit ettik.

Ders kitaplarının bir diğer önemli özelliği başvuru kaynağı olmasıdır. Bu kitaplar öğretmen ve öğrencilerin derste ilk sırada başvurdukları en önemli kaynaklardır. Kitaplar dersin planlı bir şekilde ilerlemesine rehberlik eder. Öğretmen ders kitabından yararlanarak ders planı hazırlar ve derse hazırlanır. Öğrenciler derste ve ders dışında her hangi bir konuda bilgi edinmek amacıyla kitaplara başvururlar (Akgümüş, 2012:11). Görüldüğü gibi ders kitapları plan çerçevesinde hazırlandığından dolayı ders içi ve dışında yürütülen öğretim faaliyetlerine uygunluk göstermektedirler.

Ders kitapları ayrıca içerikleri sayesinde toplumun beklentilerine uygun, modern, sorgulayan ve hızlı öğrenen bireylerin yetiştirilmesi açısından da önemlidir. Liman (2007:55) makalesinde ders kitaplarının sadece öğrenme, bilgi aktarım aracı değil aynı zamanda karşılıklı düşünme ve diyalogun gerçekleşmesini de sağladığını dile getirmektedir. Bundan dolayı ders kitabının öğrenmeden önce öğrenme isteğini geliştirecek güçte çekici olması gerektiğini ifade etmektedir.

Planlı eğitime ders kitaplarının etkisinden bahseden Göven de (2010:12) ders kitaplarının eğitim-öğretim sürecinde özellikle planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neleri öğrenebileceğini ve öğretmenlerin ise neleri öğreteceğini önemli ölçüde belirleyen kaynaklar olmasından dolayı, öğretmen ve öğrencinin temel başvuru kaynağı konumunda olduklarını, formal ve informal eğitim faaliyetlerine yönelik kararlar üzerinde önemli etkilere sahip olduklarını dile getirmektedir (Göven, 2010, 12). İşçi ise (2012:50) öğrencinin seviyesine uygun bir şekilde oluşturulmuş, metin ve dilbilgisi yapılarıyla görsel açıdan da desteklenerek hazırlanmış ders kitaplarının öğretimin başarısında önemli bir yerde olduğunu aktarmaktadır. Ertürk (2010:4) ders kitaplarının çok özellikli yönlerine vurgu yapmış, ders kitaplarının pek çok özelliğe sahip olması, araçların seçiminde öğretmenlerin tercihlerini önemli ölçüde etkilediğini ifade etmiştir. Çünkü ders kitapları, okul programlarının üstlenmiş olduğu toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi geliştirme işlevlerini yerine getirmek bakımından büyük önem taşımaktadır.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle ders kitaplarının eğitim-öğretim açısından önemini şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Planlı, programlı bir eğitim olanağı sunar.
- Dağınık konu işleme durumunu ortadan kaldırır ve konu sıralamasında düzen oluşturur.
- Konuların basitten zora doğru sistematik sıralanışına imkan verir.
- Okul içi ve okul dışı çalışmalara olanak sunar.
- Derslerin verimli, öğrencilerin aktif olmasını sağlar.
- Karşılıklı düşünme ve diyalog kapılarını açar.
- Öğrenmede kolaylık sağlar.
- Kalıcı bilgilerin edinilmesine yardımcı olur.
- Öğrencilerin beklentilerini yerine getirir.
- Öğrencilerin toplumsal, siyasal, kültürel gelişimlerine destek olur.

4.4. Ders Kitaplarının Temel Özellikleri

Belli bir hedef kitleye yönelik hazırlanan her türlü ders kitabının temel özellikleri vardır. Ders kitaplarının *görselliği* bu anlamda önem kazanmaktadır. Görselliğe dair Asri'nin yorumu şu şekildedir:

Günümüz öğrenme ortamlarında internet, dergi vb. araçların kullanımının artması ile birlikte görsellik yaygın olarak kullanılmaya ve zamanla bu zengin öğrenme ortamları eğitime aktarılmaya başlanmıştır. Gelişen ve değişen öğrenme ortamına rağmen öğrenme-öğretme süreçlerinde hala etkin araç konumunda olan ders kitaplarının çağdaş anlayışa uygun, doğru algılama ve yorumlamayı destekleyen görsellere yer verecek şekilde hazırlanması gerektirmektedir (Asri, 2011:56).

Asri, yukarıdaki alıntıda kitle iletişim araçlarının internete bağlı olarak hızla gelişmesi ve tasarımların internet ortamında yayılmasına bağlı olarak görselliğin çok önem kazandığını ifade etmektedir. Fakat bu, rastgele görsel seçimi ve kullanımı anlamına gelmemektedir. Seçilen görsellerin eğitim-öğretim süreçlerine uygun, öğrencilerin hedef ve beklentilerini karşılayan, onları düşünmeye sevk edecek özellikte olması önerilmektedir.

Görselliğin yanı sıra *tasarım* da önemsenmektedir. Görsellik ve tasarım birbirini tamamlayan iki özelliktir. Ders kitaplarının eğitim-öğretim sürecini etkileyen en önemli etmenlerden biri olduğu gerçeğinden hareket edecek olursak, ders kitaplarının bu bağlamda özenle hazırlanması gerektiği ortaya çıkar:

... iyi bir şekilde tasarlanmış...kitaplar hem öğrencilerin anlamasını artırır hem de öğretmenlerin öğretimlerini planlamalarında yol gösterici olur. Ancak iyi tasarlanmamış içerik bakımından yetersiz ve öğrenciyi öğrenmeye teşvik edemeyen ders kitaplarının okutulması da oldukça olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır ve buda gösteriyor ki ders kitaplarının verimli şekilde kullanılabilmesi için nitelikli ders kitaplarının hazırlanması bir öncelik halindedir (Uzuntiryaki ve Boz, 2006).

Yukarıda da ifade edildiği gibi, tasarım öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını yüksek tutmak açısından oldukça önemlidir. Kötü tasarlanmış bir ders kitabı öğrencilerin ilgili derse karşı olan tutumlarını olumsuzlaştırır, onları derse karşı soğutur.

Akpolat ise, ders kitaplarının özellikleri arasında en önemli unsurun hedef kitleye ve hazırlanmış olduğu programa uygunluğu olduğunu dile getirmektedir (Akpolat,

2012:2). Çünkü bu kitaplar hedef kitlenin ilgisini çekebilecek, öğrencilere öğrenmede rehberlik edecek bir rol oynamaktadır. Akpolat ayrıca, ders kitaplarının içerik açısından dersin müfredatını kapsaması gerektiğini, tasarımın öğrencinin ilgisini çekebilecek uygun öğretici unsurları içermesi gerektiğini ifade etmektedir (age, 2).

Ders kitaplarının tasarım, görsellik, hedef kitleye ve programa uygunluğu gibi özelliklerinin öğrenciler açısından neden önemli olduğunu yukarıda kısaca dile getirdik. Bu bilgilere paralel olarak Akgümüş (2012:20) ders kitaplarında olması gereken özellikleri başlıklar halinde sıralamıştır:

A. Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

B. Ders Kitaplarında Eğitsel Tasarım

- Hedefler(amaçlar) Açısından
- Muhteva Açısından
- Öğrenme-Öğretme Süreci Açısından
- Değerlendirme Açısından

C. Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

D. Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım

Ele aldığımız dört başlık ders kitaplarının farklı özelliklerine vurgu yapmaktadır. Örneğin ders kitaplarının fiziksel özellikleri tek başına bir araştırma konusu olup birçok açıdan önemli bir yaklaşımdır. Kitapları kalınlığından içerdiği görseller ve tasarıma kadar, birçok etmen fiziksel özellik kapsamında değerlendirilebilir. Eğitsel tasarımda ise hedef programa uygunluğu araştırılmaktadır. Bu bağlamda ders kitabının hazırlanma gerekçesi, hedef kitle, içeriği, konu sıralaması ve bütünlüğü, değerlendirme yöntemleri gibi pek çok etmen araştırılmaktadır. Dil ve anlatım ise ayrı bir inceleme konusudur. Ders kitaplarının dili ve anlatımı hedef kitlenin özellikleri açısından önem oluşturmaktadır. Hedef kitlenin seviyesine uygun hazırlanmayan bir dilsel anlatım sağlıklı bir öğrenmeyi aksatacaktır.

4.4.1. Fiziksel Özellikler

Öğrencinin alan eğitimiyle ilk karşılaşmasında kullandığı materyal ilgili ders kitabıdır. Bu yüzden ders kitaplarının öğrencilerde bırakacağı ilk izlenim çok önemlidir.

İlk izlenim ise genellikle kitabın fiziksel özellikleriyle bağdaştırılmaktadır. Ders kitabının fiziksel özellikleri ilgi çekici ve hedeflere uygun bir şekilde oluşturulduğunda öğrencinin eğitime karşı olan isteği artacak, motivasyonu yükselecektir. Kitabın fiziksel yapısı özensiz bir şekilde hazırlanmışsa, bu durumda da öğrencinin hem kitaba hem de alan eğitimine yönelik isteği azalacaktır. Bundan dolayı, ders kitabının öğrenme ve öğretme süreçlerinde etkin olarak kullanılabilmesi için onun uygun fiziksel tasarım özelliklerine sahip olması zorunludur (Asri, 2011:52). Göven de (2010:18) benzer doğrultuda bir görüş dile getirmiş ve ders kitaplarının öğretim açısından verimliliğinde fiziksel yapının etkisinin büyük olduğunu ifade etmiştir:

Saman kâğıda basılmış, renklerin ve yazıların birbirine karıştığı, ağır ve kullanışsız bir ders kitabı öğrenciler tarafından itici bulunmaktadır. Oysa kuşe kâğıda basılmış, canlı renkleriyle dikkat çeken, sağlam cilt yapısına sahip ders kitapları, öğrenci için daha çekici olabilmektedir. İçeriğinde ne kadar yararlı bilgiler olursa olsun fiziksel yapısı itici olan bir ders kitabının, öğrencinin ilgisini çekemeyeceğinden öğretimde verimli şekilde kullanılması zor olacaktır (Göven, 2010:18).

Göven'den yapılan alıntıda ders kitaplarının fiziksel koşulları ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu kitapların yaprak kalitesi, renk tercihi, yazı formatı ve puntosu, hacim gibi özelliklerin öğrenme isteğini doğrudan etkilediği aktarılmıştır. Çünkü ders kitaplarında içerikten önce, fiziksel yapı göze batmaktadır. Bu bağlamda fiziksel koşulların ayrıca hedef kitlenin beklentilerini de karşılaması gerektiği vurgulanmış, Göven tasarım bağlamında boyut, renk, çizgi, şekil/form, doku, boşluk; tasarım ilkeleri bütünlük, zıtlık, vurgu, yakınlık, tekrar, hizalama, uygunluk ve denge kavramlarını ön plana çıkarmıştır (age, 26). Benzer bir görüş Kaptan ve Kaplan (2004) tarafından da dile getirilmiş, gözlerin, tasarım yüzeyi üzerinde ilk olarak şekil ve renk alanlarını algıladığı, sonrasında metin ve yazı elemanlarının algılandığı dile getirilmiştir. Bu sebeptir ki, bir metne okuyucunun dikkatini çekmek için görsellik ve bunla bağlantılı olarak renklerden olabildiğince etkili faydalanmak gerekmektedir. Kaplan ve Kaplan, görselliğin ders kitapları açısından önemini şu şekilde dile getirmişlerdir:

Görseller, sayfa düzeninde görsel odak noktası oluşturur ve öğrencinin algısını yönlendirmeye yardımcı olur. Aynı zamanda, tasarımda bütünlük ve denge sağlamak amacı ile görsel kullanımına başvurulur. Gerekli görülen yerlerde tasarımın bir parçası olarak kullanılan beyaz boşluklar, yalınlığın ve bütünlüğün oluşmasını sağlayacaktır. Görseller, okunurluğu artırıcı ve

vurgulayıcı unsurlardır. Görsel ve tipografi, gözün tasarım yüzeyi üzerinde izlediği hareket sırasına göre yerleştirildiğinde, öğrencinin kavrama düzeyine olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Kaptan ve Kaptan, 2004).

Yukarıdaki alıntıda bahsedilen boşlukların uygun bir şekilde ders kitaplarına yerleştirilmesi, yazıların ve görsel öğelerin birbirlerinden kolayca ayırt edilmesini ve dikkatin istenilen noktaya çevrilmesini büyük ölçüde etkilemektedir (Göven, 2010: 28). Şahin ise (2014:33) görsel öğelerin sayfa içine dengeli bir şekilde yerleştirilmesi, simetrik denge kullanımından kaçınılması gerektiğini aktarmaktadır. Sayfaların boşluk ve doluluk oranları iyice analiz edilmeli, renk tercihi aslına uygunluğu arttırmak, bir öğeyi vurgulamak ve duygusal tepkiler yaratmak amacıyla kullanılmalıdır. Şahin, estetik duygu ve izlenim bakımından şu ifadeleri kullanmıştır:

Ders kitabında renkler estetik duygu uyandıracak, önemli bilgi ve ayrıntılara ışık tutacak, benzerlik ve farklılıklara işaret edecek şekilde kullanılmalı fakat renk sayısı en fazla dört renk ile sınırlı tutulmalıdır. Görsellerin büyüklüğü amaca uygun ve imgenin sığabileceği oranda olmalıdır. Görsellerin içeriği ayrıntı gerektiriyorsa boyutları geniş ve büyük tutulmalı ama tüm sayfayı kaplayacak kadar büyük görselden mümkünse kaçınılmalıdır (Şahin, 2014:33).

Şahin yukarıdaki alıntıda, renk açısından zıtlık ortaya çıkarmak gerektiğini, çok fazla renk kullanımının karmaşıklığa yol açacağını, bu yüzden en fazla dört renk kullanılması gerektiğini, seçilen görsellerin boyutuna dikkat edilmesi gerektiğini, çünkü çok büyük görsellerin simetriği bozacağını ifade etmiştir.

Ders kitaplarında yer alan öğelerin dağılımı konusunda iki tür dengeden bahseden Göven (2010:28), dengenin olmadığı görsellerde öğelerin iç içe gireceğini, birbirlerinin üstüne yığılmış gibi algılanacağını ifade etmiştir. Bu yüzden simetrik ve asimetric olmak üzere iki tür dengeden bahsetmiştir. Simetrik, yani yapısal dengede bir görsel öğenin merkezden ikiye bölündüğünde, tasarımın her iki tarafında da birbirine yansımaları, asimetric dengede ise görsel öğelerin rastgele sayfaya yerleştirilmiş sayfa düzeni kastedilmektedir.

Kitap içi tasarım ile ilgili diğer özellikleri maddeleyerek aktaracak olursak;

- Yazının soldan hizalanıp sağdan serbest bırakılması gerekir.
- Metinlerin kelimeler bölünmeden dizilmesi gerekir.
- Metnin okunabilirliği arttırılmalıdır.

- Görsel öğeler ile metinler birbirlerini tamamlamalıdır. Araya ilgisiz metin veya görsel yerleştirilmesi durumunda kopukluk ortaya çıkar.
- Zıtlıklara önem verilmelidir.
- Zemin rengi görselleri ve yazıları boğmamalıdır.
- Yatay dikey olarak hizalanan görseller ve metinler kullanılmalıdır. Çünkü düzenli bilgiler düzensizlere göre daha kolay öğrenilir ve hatırlanır.
- Resim ve metinlere yönelik detaydan kaçınılmalıdır. Az ve öz bilgi aktarımı yapılmalıdır.
- Resimlemelerde kullanılan figürlerin hareketleri düzgün çizilmeli ve görsel öğeleri oluşturan biçimler ne tam gerçekçi ne de tam soyut olmalıdır.
- Vurgulama yapmak amacıyla, ok ve benzeri yön gösteren araçların kullanılması anlamayı kolaylaştırır.
- Kitapta düz ve kalın çizgiler kullanılmalıdır, çünkü kalın çizgiler yükseklik, genişlik ve derinlik duygusu verir ve ince çizgilerden daha etkilidir.
- Uygun ve yerinde vurgulama yapılmalıdır.
- Öğrencilerin kırmızı olarak gördüklerini daha uzun süre hatırladıkları iddia edilmektedir. Dolayısıyla bu renge ağırlık verilmelidir. Ayrıca, okunabilirlik açısından en iyi renk birleşimi sarı zemin üzerine siyah yazıdır.
- Kâğıt beyaz ya da çok az renklendirilmiş olmalıdır.

4.5. Öğrenci Bakımında Ders Kitabı

Öğrenme sürecinde öğrencilerin kullanacakları ders kitapları, konular farklı ders materyalleriyle desteklene de, onlar için bir başyapıt, ana kaynak niteliğindedir. Dolayısıyla bu kitapların hedef kitle odaklı ve kusursuz bir şekilde hazırlanması gerekmektedir. Tay (2005:210) ders kitaplarının öğrenmeyi kolaylaştırıcı, ve güdüleyici olması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü ders kitabından doğrudan ve eksiksiz bir şekilde faydalanabilmek ancak, ders kitaplarının öğrenme stratejileri dikkate alınarak hazırlanmış olması ile mümkün olabilecektir (age:210). Güneş ve Ünsal da (2004:306) benzer doğrultuda bir görüş belirtmekte, ders kitaplarının öğrenciyi yönlendiren ve

eğiten temel dokümanlar olduğunu, bu yüzden öğrenci hedefleri doğrultusunda hazırlanıp onları güdülemesi gerektiğine işaret etmektedirler:

Eğitim ve öğretim programlarında yer alan konulara ait bilgileri planlı ve düzenli bir şekilde inceleyip açıklayan ders kitapları, bilgi kaynağı olarak öğrenciyi dersin hedefleri doğrultusunda yönlendiren ve eğiten temel bilgi dokümanlarıdır (Güneş ve Ünsal, 2004:306).

Ders kitaplarının öğrenci açısından önemine vurgu yapan Aydoğanlı (2006:9) bu kitapların ders konularını sıralı ve doğru biçimde sunması gerektiğini, böylece öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlaması gerektiğini aktarmaktadır. Çünkü program çıktılarına göre sistematik hazırlanan ders kitapları öğrencilerin öğrendiklerini tekrarlamalarına, eskiden öğrenilen konuları hatırlamalarına yardımcı olmaktadır (Aydoğanlı, 2006, 9). Konu tekrarı bu açıdan çok önemli bir öğrenme aktivitesi olup öğrencilerde hızlı ve kalıcı öğrenmeyi de ortaya çıkarabilmektedir. Yılmaz (2010:9) bu doğrultuda benzer görüşler dile getirmekte, ders kitaplarının öğrenci açısından en büyük avantajının, öğrenciye bilgiyi defalarca tekrar etme olanağı sağlaması ve bireysel hızına göre öğrenmesine olanak sağlaması olduğunu aktarmaktadır. Ayrıca Yılmaz, ders kitapları öğrencinin derse ön hazırlık yapmasına ve bilgiyi daha hızlı öğrenmesine olanak sağladığını belirtmektedir (age, 9).

Ders kitaplarının öğrenci açısından avantaj ve önemine değinen Gündüz (2010:18), teknoloji çağında bile basılı ders kitaplarının eğitim kurumlarında hala çok yaygın olarak kullanıldığını, bunun da öğrencilerin okulda anlatılan konuları evde tekrar etmelerini sağladığını ifade etmektedir:

Ders kitapları öğrencilere, öğretmenin anlattıklarını istedikleri yerde, istedikleri zamanda ve istedikleri tempoda tekrarlama olanağı sağlar ve bu da öğretim sürecinde öğrenciye büyük avantaj sunar (Gündüz, 2010, 18).

Ders kitaplarının öğrenci açısından önemini, olumlu ve varsa olumsuz yanlarını yukarıda ele almaya çalıştık. Bu bağlamda, Güneş'in listelediği, ders kitaplarının öğrenci açısından olumlu yönleri ve yararları listesini kısaca yorumlama gereği vardır. Güneş, ders kitabının öğrenciye yararlarını şu şekilde açıklamaktadır:

- *Ders kitapları içerdiği özellikleriyle öğrencilerin yaşam boyu sürecek yetenek ve ilgilerin gelişmesine yardımcı olmaktadır.*
- *Ders kitabı tek bir alana ilişkin bilgi vermekle kalmamakta başka alanlara dönük bilgiler de sunmaktadır.*

- *Ders kitaplarındaki metinler, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında en önemli araçlar olmaktadır.*
- *Ders kitapları öğrencilere kendi kendine öğrenme alışkanlığı vermektedir.*
- *Ders kitapları verdikleri bilgilerle öğrenciyi derste not tutma güçlüğünden kurtarmaktadır. Bu nedenle öğrenci derste öğretmen ve arkadaşlarını dinleyerek derse etkili katılma olanağı bulmaktadır.*
- *Ders kitaplarındaki metinler, alıştırmalar ve örnekler öğrencilere araştırma ve inceleme yöntemlerini öğretici olmaktadır (Güneş, 2002: 16).*

Güneş'in aktarımında ders kitaplarının uzun süreli, kalıcı bilgiye olanak sağladıkları, alanlar arası bilgi aktarımını mümkün kıldıkları, öğrencilerde okuma alışkanlığı oluşturdukları, kendi kendine öğrenmeyi sağladıkları, zamansal tasarruf sağlayıp öğrencilere öğretmeni daha fazla dinleme şansı verdikleri, öğrencileri araştırma ve incelemeye sevk ettikleri ifade edilmektedir. Bu özellikleriyle, ders kitaplarının öğrencinin başucu kaynağı olduğu ve öğrenmeyi kolaylaştırdığı rahatlıkla söylenebilmektedir.

4.6. Öğretmen Bakımından Ders Kitabı

Bir önceki alt başlığımızda ele aldığımız ve ders kitabının öğrenci açısından önemini vurgulayan kısımda aktarılan bilgilerin benzerleri öğretmen açısından da önem arz etmektedir. Ders kitaplarının öğretmen açısından pek çok avantajı vardır. Örneğin *ders kitabı öğretmenin dersini planlı bir şekilde sunmasına olanak sağlar. Bu sebeple de ders kitabı öğretmenin temel yardımcısı ve rehberi durumundadır (Çiçek, 2009, 60).* Burada Çiçek, ders kitabının öğretmen açısından önem boyutunu vurgularken planlı ders sistemine atıfta bulunmaktadır. Çünkü ders kitabı kullanan öğretmenler derslerini sistematik bir şekilde, bir plana bağlı kalarak anlatma olanağı elde etmektedirler. Konular birbirine girmez, dersler standart bir düzen içinde işlenir.

Ders kitabının bir diğer önemli avantajı ise öğrencilerde olduğu gibi, öğretmeni de motive etmesidir. Motive olmuş bir öğretmen dersini daha aktif, verimli ve eğlenceli bir şekilde anlatır. Öğretmenin motivasyonunun yüksek olması öğrenciye de yansır ve öğrenci de verimli bir ders atmosferinde eğitim alma olanağı elde eder. Güven'in bu konudaki aktarımı da bu bilgileri desteklemektedir:

Ders kitabı öğretmenin kendisini akademik olarak geliştirme fırsatı veriyorsa ve öğretmenin derse motive olmasını sağlıyor ise ders daha aktif ve verimli geçer ve bunun en büyük faydasını elbette ki öğrenciler görecektir (Güven, 2010, 10).

Ders kitaplarının öğretim etkinliklerine yön veren özelliği vardır (Yıldırım, 2011:9). Öğretmen hangi konu bağlamında hangi etkinlikleri yapacağına daha kolay karar verir, böylece dersler planlı bir şekilde ilerler.

Yukarıda da ele alındığı gibi, ders kitapları aslında iki boyutludur; bir boyutu öğrenciye diğer boyutu öğretmene hitap etmektedir. Dolayısıyla, her iki guruba da hitap eden ders kitaplarının öğrenim sürecini ciddi anlamda kolaylaştıracağı aşikârdır. Öğretmen ders kitabını seçerken öğrencinin seviyesine uygun bir kaynak seçmeye özen gösterir. Ayrıca öğrencinin düzeyine, konu içeriğine ve okulun müfredatına göre sınıf ortamı düzenler. Öğretmen bu düzenlemeyi yaparken pek çok olanaktan faydalanabilir ve bu olanaklardan biri de yazılı materyallerdir. Yazılı materyaller içinde en sık kullanılanı ise ders kitaplarıdır (Gündüz, 2010:15).

Öğretmenin öğrencilere rehberlik etmesi, onları yönlendirmesi önemli bir eğitim yaklaşımıdır. Ders kitaplarının rehberlik açısından önemini ise Gündüz şu şekilde açıklamaktadır:

Öğretmen çeşitli sebeplerden ötürü (ders saatleri dışındaki zamanlar, öğrenci sayısı, yoğunluk vb.) öğrencilere her zaman yeterince rehberlik etme olanağı bulamayabilir. Bu durumlarda öğrencilere gerekli rehberliği ders kitapları yapar. Okul dışında öğretmenin görevini yerini getirerek öğrencilere öğretmenin rehberlik etme işlevini yerine getirir. Ders kitapları, öğrenciye temel bilgilerin kazanmasına yardımcı olduğu gibi, ona yapacağı yönlendirmelerle, başka kaynaklardan yararlanması için de rehberlik yapar. Bu da öğrencinin konu hakkında bilgisin katlayabilmesine olanak sağlar (Gündüz, 2010, 16).

Gündüz, öğrencilere öğretmenler tarafından yapılan rehberliğin yoğunluk, yüksek öğrenci sayısı gibi etmenlerden dolayı aksaması durumunda, ders kitaplarının bu açığı kapatma özellikleri olduğunu dile getirmektedir. Çünkü ders kitapları öğrencilere sadece alan bilgisi aktaran materyaller değildir. Tersine planlı hazırlanan bir ders kitabı öğrenciye rehberlik de eder, bu rehberlik sayesinde öğrenci kendini daha kapsamlı bir araştırma ortamının içinde bulur.

Turgut (2011:20) çalışmasında, ders kitaplarının öğretmenler açısından farklı bir önemine vurgu yapmakta ve ders kitaplarının branş öğretmenleri farklı eğitim kurumlarına gitseler bile aynı programın bütünüyle uygulanmasını açısından onlara kolaylık sağlayacağını aktarmaktadır. Erseven ise (2011:6) bu kitapların yürürlükte olan müfredat programlarının birinci elden takip edilmesi açısından önemli olduğunu, öğretmenlerin müfredat programını, konu sıralamasını, dersin işlenişinde kullanılacak farklı öğretim etkinliklerini bu kaynaklardan öğrendiklerini dile getirmektedir. Güneş ve Ünsal ise (2004:320) ders kitaplarının öğretmene özellikle işlenen konuya hakim olmaları ve konuları sistemli bir şekilde aktarma konusunda yardımcı olduklarını ifade etmektedirler. Çünkü amacına uygun ve iyi bir şekilde hazırlanmış ders kitapları, *konuların sıralanışı ve hazır etkinlikleri amaca uygun, sistematik ve hızlı öğretimin yapılmasına olanak verir* (Ulu Kalın, 2007:2).

Ders kitaplarının öğretmen açısından önemini özetleyecek olursak;

- Ders kitabı öğretmenin dersini planlı bir şekilde sunmasına olanak sağlar.
- Ders kitabı öğretmeni motive eder. Motive olmuş bir öğretmen dersini daha aktif, verimli ve eğlenceli bir şekilde anlatır.
- Ders kitapları öğretim etkinliklerine yön verir. Öğretmen hangi konu bağlamında hangi etkinlikleri yapacağına daha kolay karar verir.
- Ders kitapları eğitim ortamının düzenlenmesi açısından önemlidir. Ders ortamı hazırlanırken öğretmen yazılı materyallerden, yani ders kitaplarından da faydalanır.
- Ders kitapları, öğrencilere öğretmenler tarafından yapılan rehberliğin yoğunluk, yüksek öğrenci sayısı gibi etmenlerden dolayı aksaması durumunda rehberlik açığını kapatır.
- Ders kitapları branş öğretmenleri farklı eğitim kurumlarına gitseler bile aynı programın bütünüyle uygulanmasını sağlar.
- Der kitapları müfredat programlarının birinci elden takip edilmesini sağlar.

4.7. Ders Kitabı Hazırlama

Ders kitapları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken belli başlı kurallar vardır. Bu kurallar ders kitaplarının hedef kitle açısından önemi açısından dikkatlice ele alınmalıdır. Çünkü Liman'a göre (2007:61) ders kitapları

insanlığın günümüze kadar biriktirdiği bilgi, beceri, yöntem, estetik beğeni ve yaşamı biçimlendirme alışkanlıklarını içeren; bunları genç insanların edimine sunan araçlar olarak tanımlanması, titizlikle incelenip ele alınmasını tek başına gerekli kılan bir nedendir (Liman, 2007:61).

Öncelikli olarak, ders kitapları öğretim programına uygun bir şekilde hazırlanmalıdır. Bu bağlamda bu kitapların fiziksel yapı, tasarım, düzen, içerik, dil ve anlatım gibi özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır (Taş, 2007:520) ve bu konuda ciddi bir hassasiyet gösterilmelidir, çünkü bu kitaplar öğrencilerde kalıcı bilgiler sağlamakta, yanlış veriler bilgilerin temizlenmesi imkansız olabilmektedir.

Ders kitaplarının hazırlık aşaması uzun bir süreç gerektirmektedir. Bu süreç boyunca hazırlanan materyaller sık sık kontrol edilmeli, gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Böyle bir yaklaşım, yukarıda bahsettiğimiz hatalı bilgi aktarımını en aza indirecektir.

Ders kitaplarının içeriği alan eğitimi açısından yeterli olmalıdır. Bu doğrultuda Aydoğanlı (2006:5) editörlerin önemine atıf yapmaktadır:

Bilginin, özümsemesi, ayıklanması ve denetlenmesi ile etkili ve işlevsel bir biçimde kitaplara aktarılması kitap yazarları ve editörlerin sorumluluklarının basında geliyor (Aydoğanlı, 2006, 5).

Aydoğanlı, ders kitaplarının hazırlık aşamasında ciddi bir kontrol mekanizmasının işlemesi gerektiğini, dolayısıyla editörlere bu konudas ciddi sorumluluklar düştüğünü ifade ederken, Liman ise uzman kişiler tarafından gerçekleştirilecek bir inceleme ve analizin önemine vurgu yapmaktadır:

Ders kitapları hedef kitlenin yaşam biçimi, ihtiyaçları ve isteklerine uygun şekilde kişilik geliştirmesine yardımcı olmalıdır. Ders kitapları, tasarım ve yazım aşamalarında da demokratik, çağdaş düşünceye ve özerk kişiliğe saygılı kurumların, bilim insanlarının, sanatçıların ve uzmanların denetimlerinde gerçekleştirilmelidir (Liman, 2007:56).

Ders kitapları eğitimde oynadıkları rol gereğince, yukarıda anlatıldığı gibi, editör ve alan uzmanları tarafından incelenmeli ve raporlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler ve değişiklikler yapılmalıdır. Asri de (2011:52) bu kitapların uzmanlar tarafından hazırlanması gerektiğini ve amaçlar göz önünde tutularak bilimsel kriterler çerçevesinde ele alınması gerektiğini aktarmaktadır.

Ders kitapları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken iki önemli nokta da hedef kitlenin temel özellikleri ve eğitim programlarıdır. Hedef kitle ve eğitim programının

muhtevası dikkate alınarak hazırlanan ders kitapları sayesinde bu kitapları kullananlar en üst seviyede bunlardan faydalanır, aksi taktirde öğrencilerin ders kitabında bulunan yanlışlıklar eğitim-öğretimde verimsizlik olarak geri dönecektir (Akgümüş, 2012:11). Bir ders kitabının nitelikli olup olmadığı, öğrencilerin ondan ne derece yararlandığıyla doğrudan ilintilidir. Ders kitaplarının kullanılabilirlik özelliğini arttırmak ve onları tercih edilen kitaplar haline getirmek için işlenen konuların bütünlük içinde sunulması, diğer derslerle işbirliği yapabilecek bir yöntemle hazırlanması ve böylelikle öğretime hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Çünkü konuları disiplinler arası bir yöntemle ele alan kitaplar öğretmen ve öğrenciler tarafından daha çok beğenilmekte ve tercih edilmektedir.

Hedef kitlenin temel özellikleri arasına yaş da girmektedir. Bu yüzden kitapların hangi yaş gurubuna hitap ettiği belirlenmeli ve konu seçkisi bu bağlamda düzenlenmelidir. Çünkü Gündüz'ün de (2010:24) aktardığı gibi, konu ve etkinliklerin öğrencinin seviyesine uygun olması öğrencinin severek öğrenmesini sağlar, ayrıca öğrenmeyi kalıcı hale getirir. Tüm bu bilgilerden hareketle, öğrencinin gelişim düzeyi, yaşı, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri göz önüne alınıp ders kitaplarının hazırlanması gerekmektedir.

Ders kitabı hazırlama konusunda ele almamız gereken bir diğer unsur da çoklu zeka kuramına uygun içeriklerin kitaplara monte edilmesidir. Bunun için sıralama ve dizayn önem kazanmakta, ders kitabı hikâyeler, resimler, haritalar, deneyler, problemler gibi çeşitli öğelerle zenginleştirilmelidir. Yazı ve formüllerin yanı sıra resim, fotoğraf, figür ve grafik gibi görsel öğelere de yer verilmelidir (Batdı, 2010:13).

Ders kitaplarının dili de eğitim süreci açısından önemli bir etmendir. Bu yüzden hazırlık aşamasında ders kitaplarının okunabilirlik özelliklerine dikkat edilmelidir. Ders kitaplarının tercih edilen ve kusursuz bir eğitim materyali olabilmesi için dil ve anlatım özellikleri açısından istenen şekilde düzenlenmeleri gerekmektedir (Asri, 2011:59). İyi bir dille yazılmış kitaplar öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılır ve öğrenciler çok daha fazla konu öğrenir. Fakat okunması zor, anlatımı çetrefilli kitaplar tercih hemen bir kenara bırakılır, böylece öğrenme işlemi de gerçekleşmez.

Ders kitaplarının hazırlanmasına yönelik son olarak aktarmak istediğimiz, kitaplardaki *eğitsel tasarım* konusudur. Ders kitaplarının eğitsel tasarım özelliğini Küçükahmet'in (2011:42) çalışmasından özetleyerek aşağıda ele alacağız. Küçükahmet eğitsel tasarımı dörde ayırmış, bunlar hedefler açısından, konu açısından, öğrenme süreci açısından ve değerlendirme açısından eğitsel tasarımlardır.

- *Hedefler açısından eğitsel tasarımda* her ünitenin başına o üniteyle ilgili öğrenilmesi gereken davranışların listelenmesi gerekir. Ayrıca eksikliklerin tamamlanması için yönergeler, ünitenin gerçekleştirmeyi amaçladığı hedefler, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının gözlenmesi için hedef davranışlar ve üniteye ilişkin genel bilgiler bulunmalıdır.
- *Konu eksenli eğitsel tasarımda* konu düzenlenirken ön şart niteliğindeki bilgilerin öne alınmasına, bütünden-parçaya, kronolojik sıra izlenmesine, kolaydan-zora, somuttan soyuta, olaylardan kavram ve genellemelere, yakından uzağa gidilmesine dikkat edilmelidir.
- *Öğrenmede süreç eksenli eğitsel tasarımda* ders kitabında yer alan etkinliklerin farklı öğrenme teknikleri olan bireylere hitap etmesi sağlanmalı, etkinlikler sürekli ve tekrarlanır olmalı, etkinlikler dikey ve yatay olarak birbirini desteklemeli, her ünite ve konuların başında ön planlamaya yer verilmelidir.
- *Değerlendirmede* ise, konunun kendine özgü özelliklerinden dolayı belli kural ve ilkelere dayanılarak yapılması önerilmektedir. Değerlendirme sonuçlarında yalnız öğrenciye yönelik değil aynı zamanda öğretmen ve öğretim süreciyle ilgili bilgilere de yer vermelidir.

4.8. Ders Kitabı Seçimi

Ders kitaplarının seçiminde dikkat edilmesi gereken temel kriterler vardır. Bu kriterler genellikle öğrenci odaklı ve içerik odaklıdır, yani öğrencilerin temel özellik ve beklentileri açısından yapılan ders kitabı tercihi vardır, bir de kitapların içerik özellikleri açısından yapılan ders kitabı tercihleri vardır. Fakat en önemlisi bu iki etmenin de göz önünde bulundurularak kitap tercihi yapılmasıdır. Çünkü bu iki etmen birbirlerini tamamlamaktadır.

Ders kitabı seçiminde dikkat edilmesi gereken kriterler kısaca şunlardır:

- Hedef kitlenin yaş ortalamasına uygun olmalıdır.
- Hedef kitlenin beklentilerine hitap etmelidir.
- Dersin amacına uygun olmalıdır.
- Alan bilgisini eksiksiz aktarmalıdır.
- Eğitici unsurlara odaklanılmalıdır. Eğitici unsurları az olan kitaplardan kaçınılmalıdır (Yazıcı, 2016:16).

- Sınıf içi öğrenme-öğretme etkinliklerine uygun kitaplar tercih edilmelidir (Ulu Kalın, 2007:2).
- Öğretim programı ile uyumlu olmalı, öğretim programında öngörülen konuları içermelidir (Akgümüş, 2012:11).
- Fiziksel özelliklerinin ve görünümünün uygun olması gerekmektedir. Etkili bir ders kitabında dış kapağından son sayfasına kadar yazı, resim, renk, tablo gibi unsurların birbiriyle bağlantılı ve tutarlı olması gerekmektedir (Erseven, 2011:8).
- Öğrencinin, öğrendiklerini tekrar edebilme olanağı sunmalıdır.

4.9. Yabancı Dil Ders Kitapları

Eğitim-öğretimin her kademesinde tüm alanlara yönelik olarak ders kitapları hazırlanmaktadır. Bu ders kitapları, yukarıda da ele alındığı gibi, hem öğrencilere hem de öğretmenlere büyük kolaylıklar sunmakta, ayrıca alan bilgisinin sistematik bir şekilde aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Bundan dolayı ders kitapları eğitimde büyük önem arz eden materyallerdir. Yabancı dil eğitimi için hazırlanan ders kitapları da aynı şekilde önem teşkil etmektedir, çünkü yabancı dil eğitimi ve bu eğitim sayesinde kazanılan dil becerisi bir ülkenin hem sosyal, siyasal, ekonomik, hem de kültürel anlamda ilerlemesine yardımcı olmaktadır.

4.9.1. Yabancı Dil Eğitimi

Dil, insanlar arası iletişimi sağlayan bir sistemdir. Akpolat (2012:12) bunu *sesler sistemi* olarak tanımlamaktadır. Başta İngilizce olmak üzere, Almanca, Fransızca gibi günümüzde ön plana çıkan dillerin yanı sıra, daha yüzlerce dil mevcuttur. Kültürler arası iletişim ve etkileşimi kolaylaştırmak için, bireyler ne kadar fazla dil öğrenirse o derece faydalı olmaktadır. Dolayısıyla yabancı dil becerisine sahip olmanın öncelikli olarak öneminin öğrencilere aktarılması gerekmektedir (Aydoğanlı, 2006:69). Bilim, sanat, siyaset, eğitim, turizm, kültür, ticaret ve iletişim alanlarında kusursuz bir iletişim dil becerisiyle mümkündür, dolayısıyla öğrencilere ana dilden başka, uluslar arası ortak olan dillerin öğrenilmesinin kaçınılmazlığı aktarılmalıdır. Ayrıca Barın'ın da (2004:20)

aktardığı gibi, dil öğrenmek yeni bir insan olmak demektir. Genç, yabancı dil becerisine sahip olmayı farklı şekilde değerlendirmiştir:

Günümüz koşullarında hoşgörünün, barışın sağlanması, yaşatılması ve sürdürülmesi amacı ile insanlar ve ülkeler arasındaki iletişimin güçlenmesi, "yabancı" olanın aşılması yönünde çaba sarf edilmekte ve bu durum evrensel boyutta yabancı dil öğrenmeye ilgi ve isteğin artmasına sebep olmaktadır (Genç, 2002:74).

Genç'in ifadesi, yabancı dil becerisinin sosyal hayattaki yansımalarına yöneliktir. Kùltürler arası iletişimde hoşgörüyü, saygı ve sevgiyi ön plana çıkarmanın temel koşulu olarak dil becerisine sahip olmak olduğu aktarılmıştır. Çünkü yabancı dil öğrenirken sadece sesler sistemi değil, ayrıca o dilin konuşulduğu ülkenin kùltürü de öğrenilmektedir. Yabancı dil öğrenmek farklı kùltürleri tanımak, farklı ve geniş bakış açılarına sahip olmak olarak görölmektedir.

Yabancı dil becerisine sahip olmanın kùltürel avantajlarının yanı sıra bilimsel avantajları da vardır. Yabancı dil becerisi sayesinde insanlar bilimsel ve teknolojik gelişmeleri de yakından takip etme olanağı elde etmektedirler.

Yabancı dil eğitiminin çeşitli evreleri vardır. Genel anlamda, yabancı dil eğitimi *bir dili kullanmak için gerekli olan becerileri kazanma süreci* olarak tanımlanabilir (Aydoğanlı, 2006:69). Bu beceriler okuma, dinleme, konuşma ve yazma olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Dil eğitiminin amacı da okuduğunu ve dinlediğini anlayabilen, düşündüklerini yazılı olarak, sözlü olarak anlatabilen bireyler yetiştirmektir.

Dil öğretiminde sınıf ortamı, derste kullanılan materyaller, araç-gereçler ve yöntemler dil öğrenimini doğrudan etkilemektedir. Örneğin, dil eğitiminde kullanılan çeşitli yöntemler vardır, bunlar;

- Dil Bilgisi - Çeviri Yöntemi
- Doğrudan Yöntem
- Okuma Yöntemi
- Kulak - Dil Alışkanlığı Yöntemi
- Görme ve İşitmeye Dayalı Yöntem
- Bilişsel Yöntem
- İletişimsel Yaklaşım
- Seçmeli Yöntem

Bu yöntem ve yaklaşımların bazıları doğal yollarla ortaya çıkmış, bazıları ise bilimsel aktivite ve çalışmalar sonucunda ortaya konmuştur. Bu yöntemler sayesinde öğrencilere dil becerisi edinme imkanı sunulmakta, öğrenciler de edindikleri dil becerisi sayesinde farklı kurum ve kuruluşlarda rahatlıkla çalışma imkanı bulmaktadırlar.

4.9.2. Yabancı Dil Ders Kitapları

Ders kitapları genel anlamda eğitim-öğretim bağlamında büyük bir önem arz ederken, yabancı dil eğitimine yönelik hazırlanan ders kitapları ise biraz daha fazla ön plana geçmektedir. Çünkü yabancı dil eğitimi öğrencinin kültürler arası iletişimini kolaylaştırıp uluslararası arenada alanıyla ilgili uzmanlaşmasını ve sektörde başarılı bir şekilde yer almasını sağlamaktadır.

Öğrencilerin ders kitaplarına yaklaşımı iki türlü olmaktadır. Birincisi öğrencinin ders kitabından beklentileri, ikincisi ise ders kitabının kendisidir, yani nasıl olduğudur. Alpan'ın da (2004:108) ifade ettiği gibi, bu iki yaklaşım yabancı dil öğrenimini ciddi bir şekilde etkilemektedir. Çünkü yabancı dil ders kitaplarındaki içerik faktörü hedeflere ulaşma açısından oldukça önemli rol oynamaktadır (Batdı, 2010:3). İçeriğin gerçek yaşamla ilişki durumu ne denli yüksek olursa, ders kitabı öğrenciyi o derece motive eder. Ayrıca öğrencilerin beklentileri de bu anlamda önemlidir.

Sıraladığımız bilgiler ışığında, yabancı dil ders kitabında bulunması gereken belli başlı özellikler şu şekilde sıralayabiliriz (Akpolat, 2012:15):

- *Öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır:* Öğrencinin seviyesi kavramından hem önceki yabancı dil becerisi, hem de önceden aldığı eğitimi, yaşı, sosyal durumu, olgunluk seviyesi ve zeki düzeyi anlaşılmalıdır.
- *Güdüleyici ve ilgi çekici olmalıdır:* Ders kitaplarının ilgi çekici olması öğrencinin öğrenme isteğini artırır, olaylara daha geniş perspektiften bakmasını sağlar, yabancı dil öğrenmesi konusunda onu cesaretlendirir. Bundan dolayı metinlerin sayfaya yayılışı, yazı puntosu, düze gibi kriterler motive edici unsurlardır.
- *Esneklik olmalıdır:* Konu dağılımı ve görsellerin açık ve sistematik dağılışı esnekliği ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca görsel ve konusal çeşitlilik öğrencinin beklentilerine daha uygundur.

- *Gerçeğe uygun olmalıdır:* Seçilen konu ve görsellerin gerçek olaylardan seçilmesi yabancı dilin doğal ve yaygın kullanımına katkı sağlar.
- *Gerçekçi ve ulaşılabilir hedeflere göre yazılmış olmalıdır:* Mevcut programdaki ders saati, öğretmenlerin durumu, öğrenci sayısı gibi fiziki etkenler göz önünde bulundurularak ulaşılabilir hedefler saptanmalıdır.
- *Özgün olmalıdır:* Dört temel beceriye yönelik hazırlanan her türlü malzeme özgün olmalıdır. Örneğin zaman çizelgeleri, menüler, kısa duyurular, reklamlar, afişler, biletler hem kolay hem de çabuk çalışılabilirler. Böylelikle öğrenci yapay hazırlanmış metinleri çalışmaktan kurtulmuş olur.
- *Eğlenceli olmalıdır:* Şarkı, şiir, bilmece, bulmaca, oyunlar ve benzeri etkinlikler ders kitabını ve doğal olarak dil öğrenimini eğlenceli hale getirir. Bundan dolayı bu ve benzer metinlere ders kitaplarında yer verilmelidir.

4.9.3. Yabancı Dil Ders Kitaplarının Seçimi

Günümüzde farklı yabancı dil eğitimi için hazırlanıp piyasadaki yerini almış yüzlerce yabancı dil ders kitabı mevcuttur. Bu ders kitapları incelendiğinde kapak tasarımından başlamak üzere, renkli iç sayfalar, süslü yazılar, farklı puntolar olmak üzere çok çeşitli tasarımlara rastlanmaktadır. Renkli sayfalar, etkileyici tasarımlar ve ilgi çekici görüntülerle donatılmış ders kitapları göze hitap ettiğinden dolayı öğrencileri yanıltabilmektedir. Öğretmenlerin ders kitabı seçiminde yanılığa düşmemek ve iyi bir kitap tercihinde bulunmak için bazı kriterleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Örneğin;

- Yabancı dil ders kitabı seçiminde, iyice düşünüp karar verip dikkatle almak gerekir (Batdı, 2010:8).
- Yabancı dil ders kitabı seçerken kitabın içerisindeki görsel malzemelerin güncel, geçerli, öğretim ortamına göre ve öğrencinin yaş, ilgi, beceri vb. gibi sosyal, kültürel alanına uygun seçilmeli ve kitabın önbilgileri harekete geçirme, düşündürme, anlaşılmayı anlaşılır kılma, konuşmaya veya yazmaya yönlendirme vb. gibi görsellerinin işlevleri de incelenip göz önünde bulundurulmalıdır (Genç, 2002:78).

- Okulda, sınıfta bulunabilen ve kullanılabilen araç gerecin (kasetçalar, video, tepegöz vb.) dikkate alınarak koşullara uygun ders kitabının belirlenmesi öğretimde verimliliği artırır (Genç, 2002:79).
- Yabancı dil ders kitapları seçilirken görsel tasarımının öğrencinin yaşına, düzeyine, şartlarına, ilgi alanına uygun ve öğrenciyi güdüleyecek nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. Aynı zamanda öğrencinin davranış geliştirmesine yönelik hedeflere uygunluk ölçütleri de dikkate alınmalıdır (Genç, 2002:80).

4.9.4. Yabancı Dil Ders Kitabı ve Kültür

Yabancı dil eğitimi kültür kavramıyla doğrudan bağlantılı bir alandır. Çünkü yabancı dil öğrenildiğinde, sadece o dilin sesler sistemi değil, ayrıca o dili konuşan toplumun sosyal yapısı, sanat, müzik, tiyatro, alışveriş, ekonomi, siyaset gibi tüm yönleri öğrenilmektedir ki bu kavramların hepsi kültür çatısı altında değerlendirilmektedir. Yabancı dil eğitimi ile kültür arasındaki bağlantıyı Aydoğan şu şekilde açıklamaktadır:

Yabancı dil evrensel kültüre açılan en önemli araçtır. Yerel kültürün sınırlarını aşıp ulusal kültürün çerçevesi içine giren birey, düşünme etkinliğini sürdürdüğü ölçüde evrensel kültürü tanıma gereksinimi duyacaktır. Bu, yüzyılımızın ekonomik, kültürel, siyasal, bilimsel başarılarının olmazsa olmaz koşulu olmasının yanı sıra kültürel bakımdan bireylerin ulaşması gereken bir nitelik olarak da kabul edilmelidir (Aydoğan, 2006, 62).

Yabancı dil öğrenen bir bireyin kaçınılmaz olarak o dili konuşan toplumun kültürünü de öğrendiğini ve bu öğrenmenin o öğrencinin ufkunu açtığını dile getiren Aydoğan'ın yanı sıra, Zengin de (2017:6) kültürün ortak yaşayış sonucu oluştuğunu, dil aracılığıyla da nesilden nesile aktarıldığını, bundan dolayı kültürün dilden ayrı düşünülemeyeceğini ifade etmiştir. Akpolat ise (2012:13) her dilin farklı kültürlerle açılan bir kapı olduğunu, özellikle medeniyetler arası yoğun etkileşimin öteki kültürleri de tanımayı zorunluluk haline getirdiğini aktarmıştır. Bu yüzden, günümüzde insanların büyük bir kısmı bir yabancı dil öğrenme çabası taşımaktadır.

Kültür ve dil arasındaki etkileşim ve bu iki kavramın birbirinden kopmaz iki parça olduğu gerçeği, yabancı dil eğitiminde kültür aktarımını önemli hale getirmektedir.

Öğrendiğimiz dili en iyi şekilde kavrayabilmek için dili konuşulduğu toplumun kültürüyle birlikte aktarmak gerekmektedir (İşci, 2012:38). Yabancı dil eğitimi için hazırlanmış ders kitaplarında da kültür bilgisine yer verilmelidir. Hazırlanan ders kitaplarında yabancı dil öğretirken her iki dilin kültürel öğelerinin de öğretimine karşılıklı bir şekilde yer vermelidir. Ana dilin kültürel öğelerinin yabancı dilin kültürel öğeleriyle karşılaştırmalı ele alınması öğrencilerin yabancı dili daha hızlı kavramalarını, kolay öğrenmelerini sağlar.

Yabancı dil eğitiminde kültür odaklı ders anlatmanın önemini Songül (1991) şu şekilde özetlemektedir:

- Hedef dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi özellikleri öğrenilir
- Bu ülkelerin önemli tarihi olaylarını öğrenilir
- Hedef kültürdeki mimari, edebiyat ve diğer sanatları tanınır
- Yemek yemek, alışveriş etmek, kişilerle tanışmak gibi günlük aktif kültürel kalıpları öğrenilir
- Evlilik, eğitim, politika gibi günlük pasif kültürel kalıplar öğrenilir
- Günlük olaylarda uygun hareket edilir
- Hedef dil kültürünün yaygın mimikleri kullanılır
- Hedef kültür hakkındaki genellemelerin geçerliliği değerlendirilir
- Hedef kültürü araştırmada gerekli bilgiyi tespit etme ve düzenleme gibi becerileri geliştirir
- Farklı kişi ve toplumlara değer verilir
- Hedef kültürdeki etnik grupların kültürleri tanınır
- Hedef dilin anadil olarak konuşulduğu bütün ülkelerin kültürleri tanınır (Akt. İşci, 2012:38).

5. ÇALIŞMANIN AMACI

Günümüzde hızla ilerleyen teknoloji ile birlikte insanların birbirleriyle olan iletişimi artmış, kültürler arası iletişim ve etkileşim kavramı günden güne hızla önem kazanmıştır. Kültürler arası etkileşimin bu derece hızlı ilerlemesi bu konuda yapılan bilimsel araştırmaların sayısını arttırmıştır. Yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda, kültürler arası etkileşime kolayca girebilmek, yanlış anlaşılmalardan ve ön yargılardan arındırılmış bir etkileşime geçebilmek için iyi öğrenilmiş bir yabancı dil beceresinin kaçınılmazlığına vurgu yapılmıştır.

Yabancı dil eğitimi Türkiye'nin bütün lisans programlarında seçmeli veya zorunlu olarak verilmektedir. Fakat bazı yükseköğretim programlarda yabancı dil eğitimi zaruri bir ihtiyaç konumundadır. Turizm fakülte ve yüksekokullarının bütün bölüm ve programlarında bu zaruri durum ön plana geçmektedir. Çünkü turizm ile ilgili programlardan mezun olan öğrenciler, edindikleri yabancı dil becerileri sayesinde sektöre dahil olabilmekte ve kendilerini ispatlayabilmektedirler. Bu bilgilerden hareketle, turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil dersleri için hazırlanmış İngilizce ders kitaplarının dil becerisi kazanma bağlamında büyük bir önem taşıdıkları ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı çalışmamızda turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil İngilizce dersleri için hazırlanan ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğu üzerine odaklandık.

Çalışmamızın amacı *English for International Tourism* başlıklı ders kitabı örneğinde, turizm lisans öğrencileri için hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının aşağıdaki sorular bağlamında hedef kitleye uygunluğunu sınamaktır:

1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?
2. Kitapta yer alan metinler, alıştırmalar ve görsellerde cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?
3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?
4. Sözcük hazinesi turizm (alan eğitimi) eksenli mi?
5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?
6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?
7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?
8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?

9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir? Meslekler turizm sektörüyle ilişkili mi?
10. İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?
11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?
12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?
13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?
14. Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

Araştırma alanına dahil ettiğimiz 14 soru, turizm lisans öğrencilerinin mesleki hayatta en çok ihtiyaç duyacakları alanlarla ilgilidir. Bu sektörel ihtiyaç Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında tanımlanan ve Turizm odaklı yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin seviyelerini belirlemeye yönelik oluşturulan kriterlerden yola çıkarak tespit edilmiştir. Çalışmamızda, örneklem İngilizce ders kitabının hedef kitle odaklı analizi sonucunda yukarıda dile getirilen sorulara yanıt aranmış, böylece hedef kitle odaklı yabancı dil ders kitaplarının yeterliliği tartışılmıştır. Çalışmamızda ayrıca, elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar bağlamında turizm odaklı hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitaplarının nasıl olması gerektiği konusunda öneriler getirilmiştir.

6. YÖNTEM

Turizm lisans öğrencilerinin ilgili sektörde kolayca yer edinebilmelerini sağlayan yabancı dil bilgi ve becerisi, alana yönelik hazırlanan yabancı dil ders kitaplarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlantıdan hareketle hazırlanan çalışmamızda, ele alınacak İngilizce yabancı dil ders kitapları nitel araştırma yöntemlerinden olan tarama modeli ve doküman analizi yöntemi ile irdelenecektir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2009:77). Doküman analizi ise, resmi ya da özel kayıtların, belge ve dokümanların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama aracıdır. Bu tekniğe ihtiyaç duyulmasının en belirgin iki sebebi bulunmaktadır. Bunlar verileri toplamada çokluluğun sağlanması (veride ügenleme) ve başka teknikler aracılığı ile araştırmanın olanak dışı olmasıdır (Ekiz, 2015:70). Çalışmamızda da turizm lisans öğrencilerine yönelik hazırlanan yabancı dil İngilizce ders kitapları hedef odaklı kriterler bağlamında oldukları gibi ele alınacak, tarama yöntemiyle toplanan dokümanlar sistematik bir şekilde irdelenecektir.

6.1. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evreni yükseköğretimde ders materyali olarak kullanılan yabancı dil İngilizce ders kitapları oluşturmaktadır. Pearson Yayınevinin bir yayını olan *English for International Tourism* adlı yabancı dil ders kitabının *Pre-Intermediate Student's Book Workbook* ve *Intermediate Workbook* olarak iki seviyeye ayrılan ciltleri çalışmamızın örneklemine oluşturmaktadır. İlgili ders kitabının örneklem olarak seçilmesinin sebepleri şunlardır:

1. Turizm lisans öğrencilerinin kullanımı için hazırlanmış olması
2. Türkiye'nin 35 farklı üniversitesinde ders kitabı olarak okutulması, dolayısıyla sık tercih edilen bir kaynak olması
3. Avrupa ülkelerinde de ders kitabı olarak üniversitelerde kullanılması

6.2. Verilerin Toplanması

Çalışmamızın verileri, Pearson Yayınlarından çıkan *English for International Tourism* adlı ve farklı iki dil seviyesindeki öğrencilere hitap eden yabancı dil ders kitabından tarama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. İlgili ders kitabı ulaşılmaya çalışılan hedefler geliştirilen ölçek bağlamında taranmış, tarama sonucunda her türlü görsel, alıştırma, konu, sözcük tercihi gibi veriler analiz edilmek üzere derlenmiştir.

6.3. Veri Analizi

Çalışmada toplanan verilerin analizi için içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi metin veya metni oluşturan her türlü görsel simgelerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamalarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk vd. 2016:250).

6.3.1. Ölçek

Yabancı dil eğitimi için hazırlanan ders kitaplarının hedef kitleye uygunluğu ilk olarak yapısal (Brill, 2005:69vd), ikinci olarak da içerik (Neuner, 1979:159vd) açısından ele alınır. Yapısal analizde kitabın kaç bölümden oluştuğu, bölümlerin düzeni, yardımcı kaynaklar, kitapta yer alan şekil, tablo, semboller ve kitabın renk bütünlüğü irdelenir. İçerik analizinde ise aktarılan konuların güncelliği, hedef kitlenin temel özellikleri ve yaş ortalamasına uygunluğu, metin içerikleri, dört temel beceri, ülke bilgisi, alıştırmaların niteliği, sözcük tercihi, dil bilgisi konularının aktarımı gibi konular analiz edilir. Bu bilgilerden hareketle, çalışmamızın ölçeği Neuner (1979 ve 1994), Brill (2005), Fery ve Raddatz (2000) ile Maijala'nın (2007) yabancı dil eğitimi için hazırlanan ders kitaplarının analiz yöntemlerinden derlenerek geliştirilmiştir. Ayrıca, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında tanımlanan ve Turizm odaklı yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin seviyelerini belirlemeye yönelik oluşturulan kriterler de ölçeğe dahil edilmiştir. Bu ölçek bağlamında, çalışmamızın uygulama kısmında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Ders kitabını oluşturan yazılı ve görsel materyallerde;

- Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?

- Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?
- Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef grup açısından uygun mu?
- Sözcük hazinesi turizm (alan eğitimi) eksenli mi?
- Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?
- Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?
- Toplumsal rollere yer verilmiş mi?
- Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?
- Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?
- İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?
- Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?
- Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?
- Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?
- Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

6.4. Sınırlılıklar

Araştırmamız, yükseköğretimde okutulmakta olan Pearson Yayınlarının *English for International Tourism* adlı yabancı dil İngilizce ders kitabının geliştirilen ölçek dahilinde analiziyle sınırlı tutulmuştur. Aynı doğrultuda hazırlanmış diğer ders kitaplarına çalışmamızda yer verilmemiştir.

7. UYGULAMA

Çalışmamızın bu bölümünde *English for International Tourism: Pre-intermediate Student's Book* ve *Workbook* ile *English for International Tourism: Intermediate Student's Book* ve *Workbook* adlı İngilizce ders kitapları yöntem kısmında dile getirilen kriterler bağlamında ele alınmıştır.

7.1. English for International Tourism: Pre-intermediate Student's Book

English for International Tourism: Pre-intermediate Student's Book, Turizm Fakülte ve meslek/yüksekokullarında öğrenim gören lisans ve ön lisans öğrencilerinin mesleki İngilizce eğitimi için hazırlanmış bir ders kitabıdır. Kitap 143 sayfa ve 12 üniteden oluşmaktadır. Ayrıca yardımcı kitap ve CD gibi ek materyallere de sahiptir.

Ders kitabının ilgi çeken özelliklerinden biri dilbilgisi konularını ele alış yöntemidir. Ünitelerde işlenen dilbilgisi konuları kitabın 125 ile 131. sayfaları arasında listelenmiştir. Böylece öğrencilere, öğrendikleri dilbilgisi kurallarını toplu bir şekilde gözden geçirme olanağı sunulmuştur. Örneğin; Ünite 1'de *adverb of frequency* (sık kullanılan zarflar) ile *simple present* kullanımına yönelik örnekler sıralanmış, Ünite 2'de *Present continuous* (şimdiki zaman) ile ilgili cümle yapısı, Ünite 3'de *Countable and Uncountable nouns* (sayılabilen ve sayılamayan isimler) konusu işlenmiştir. Ünite 4'de *Past Simple* (geçmiş zaman), Ünite 5'de *Comparative and superlative adjectives* (sıfat derecelenmeleri), Ünite 6'da *Present Perfect* (geçmişte devam edip bitmiş etkisi süren), Ünite 7'de *Polite request and offers* (istek ve teklif) ile *Giving advice and recommendations* (tavsiye vermek) şeklindeki modal kullanımlara yer verilmiştir. Ünite 8 *Going to+verb* (gelecek ile ilgili tahmin) ile *will+infinitive* (gelecek zaman kipinin mastar hali) konuları ele alınmıştır. Ünite 9'da *Modal verbs: Obligation* (zorunluk durumu) ve *have to* (zorunluluk durumu), Ünite 10'da *Modal verbs: can, could, might* (olasılık bildirme), Ünite 11'de *Future forms present simple* (gelecek zaman) kullanılmıştır. Ünite 12'de ise *Present passive* (şimdiki edilgen zaman kipi) ile *Past passive* (geçmiş edilgen zaman kipi), ayrıca *Giving instruction* (talimat vermek) kullanımı işlenmiştir. Ünite 13 *Relative pronouns* (ilgi zamirleri), *who* ve *which*'in kullanımlarını, Ünite 14'te *Conditional* (when ve if'in şart cümlecığı olarak kullanımı) konularını içermiştir.

Toplam 14 üniteye serpiştirilen dilbilgisi kuralları, yabancı dil becerisi kazanmak açısından en önemli ve öğrenilmesi gereken kurallar arasından seçilmiştir. Ayrıca bu konular turizm lisans eğitimi gören öğrencilerin mesleki dil kullanımını kolaylaştırabilecek konulardır.

İncelediğimiz İngilizce ders kitabı ayrıca bir adet CD içermektedir. İlgili ses CD'sinde ders kitabında bulunan metin ve dinleme alıştırmaları seslendirilmiştir. Öğrencilerin telaffuz bilgilerini geliştirmeleri açısından ses CD'si ders sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir.

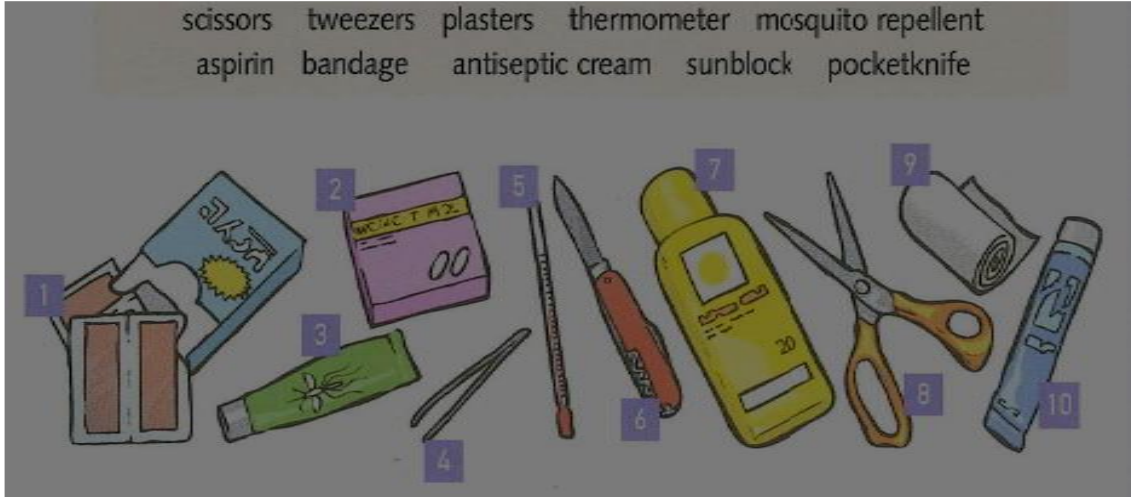
7.1.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?

Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik yazılan bu kitabın konuları 18-25 yaş grubuna uygun olarak hazırlanmıştır. Bu yaş grubuna göre hazırlanan kitapta eğlence (s. 49, 66, 78, 87, 103), spor (s.27), iletişim (s. 69, 77, 88), yeme-içme (s. 18,19), sağlık (s. 49, 90, 91), vb. konulara yer verilmiş ve öğrencilerin bu anlamda beklentilerini karşılayan konular ele alınmıştır.

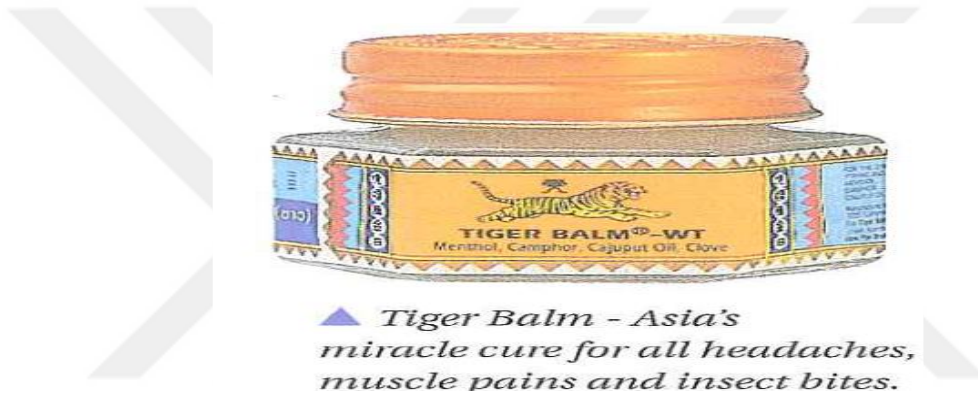


Resim1:Eğlence (s. 103)

Resim 1'de de görüleceği gibi, incelenen İngilizce ders kitabının pek çok yerinde hedef kitleyi oluşturan öğrencilerin yaş gurubuna uygun konular tercih edilmiştir. Resimde safari, kayak, yüzme, tatil, dinlenme gibi etkinlikleri çağrıştıran etkinliklere yer verilmiştir. Resim 2 ve resim 3'te de sağlık konuları görselleştirilmiş, bu konular hedef kitlenin yaş ortalaması açısından uygun ve ilgi çekicidir.



Resim2: Sağlık (s. 90).



Resim 3: Sağlık (s. 91)

7.1.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?

Bu başlık altında, kitapta yer alan konu dağılımları, alıştırılmalar ve diyaloglarda kadına ve erkeğe hangi ölçüde yer verildiği araştırılmıştır. Bundan dolayı kitapta yer isimler, meslekler, resimler ve toplumsal roller incelenmiş ve tüm ünitelerde kadın-erkek isimlerinin eşit oranda kullanıldığı (s. 22, 26, 36, 43, 60, 66), hem kadınların hem de erkeklerin ön plana çıktığı mesleklere yer verildiği (s, 8, 10, 28, 62, 84, 92, 106, 113, 117, 120, 122), seçilen görsellerde kadın ve erkeğin eşit şekilde kullanıldığı (s. 6, 7, 9, 14, 40, 46, 58, 60, 64, 66, 70, 84, 102, 120), iş ve ev hayatında kadın erkek eşitliğine (s. 40) önem verildiği gözlemlenmiştir. Örneğin resim 4'te farklı meslekleri simgeleyen kadın erkek görselleri işlenmiştir.



Resim 456: Kadın-Erkek (s. 120)



Resim 5: Kadın - Erkek (s. 7)

Resim 5'te de restoran hizmetlerinde çalışan ve biri kadın biri erkek olan iki personel görselleştirilmiştir. Bu ve buna benzer pek çok görsel hem hedef kitlenin eğitim alanıyla ilgili konuları işlemekte, hem de kadın erkek eşitliğine vurgu yapmaktadır.

Alıştırma, metin ve görsellerde kadın-erkek kullanım oranına yer verilmesi açısından ele aldığımız kitabın genelinde sistemli bir dağılım söz konusudur. Sadece belli ünitelerde değil, kadın erkek eşitliği kitabın tümünde eşit oranda kullanılmıştır. Bu durum kitabın en ilgi çekici ve önemli özelliği olarak ön plana çıkmıştır.

7.1.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?

Okuma, yazma, dinleme ve konuşmadan oluşan dört temel beceri yabancı dil eğitiminin yapı taşını oluşturmaktadır. İyi bir yabancı dil becerisine sahip olmak demek dört temel beceriye hakim olmak anlamına gelmektedir. Bu yüzden birçok alanda yabancı dil eğitimi verilirken dört temel beceriye eşit ölçülerde yer verilmeye çalışılmaktadır. Fakat bazı alanlarda, örneğin turizm alanında, bu becerilerin bazıları daha da önemsenebilmektedir. Turizm alanında konuşma ağırlıklı dil becerisi daha çok önemsenebilmektedir. Çünkü turistlerle kusursuz bir iletişim kurmanın ilk koşulu akıcı bir biçimde konuşmaktır.

İncelediğimiz ders kitapta okuma, yazma, konuşma ve dinlemeden oluşan dört temel becerinin yeterli ölçüde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitabın her ünitesinde konuşma, okuma, yazma, dinlemeye yönelik aktivitelere yer verilmiş olup aynı zamanda kelimenin telaffuzu ile ilgili bölümlere ve kelime bilgisi öğrenmeye yönelik sözlük alıştırmalarına yer verilmiştir.

Kitabın CD'sinin olması dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önemli bir unsurdur.

Konuşma becerisine yönelik kitapta diyaloglara yer verilmiştir (s. 9-22-36-43-47-96). Aynı zamanda hemen hemen her üniteye yer alan *speaking* (konuşma) bölümünde öğrencilerin konuşmaya yönelik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacı ile çeşitli alıştırmalara yer verilmiştir, örneğin sayfa 12'de *speaking* (konuşma) bölümünde verilen resim ile ilgili konuşmaları istenmiş, sayfa 25'de öğrencilerden ülkelerinde bulunan ünlü mimarlar ve onların yaptığı eserler ile ilgili konuşmaları, sayfa 29'da öğrencilerden grup çalışması ile şehir turu (resimler ile harita üzerinde rotalarını çizmeleri) hazırlamaları, sayfa 67'de öğrencilerden partner çalışması yapmaları ve bu çalışmada birinin resepsiyonist diğerinin de misafir olması istenmiştir.

Yazma becerisini geliştirmeye yönelik ise her üniteye boşluk doldurma alıştırmaları yer almaktadır. Boşluk doldurma alıştırmaları dolaylı olarak yazma becerisini geliştirse de, tek başına yeterli bir uygulama değildir. Boşluk doldurma alıştırmalarının yanı sıra, kitapta öğrencileri anı, günlük vb. kısa metinler yazmaya sevk edecek alıştırmalar da yer almalıdır. İncelediğimiz kitap bu açıdan ele alındığında, yazma becerisini geliştirmeye yönelik boşluk doldurma alıştırmalarının kullanıldığı, ancak öğrencileri yazmaya konusunda güdüleyen alıştırmalara da yer verildiği

gözlemlenmiştir. Örneğin sayfa 35’de Amsterdam veya Venedik’te bulunan bir otel ile ilgili araştırma yapıp mail yazmaları, sayfa 39’da hava ile ilgili şikâyet mektubuna cevap yazmaları, sayfa 51’de özür mektubu yazmaları, sayfa 61’de grup çalışması ile kendi ülkelerini ziyaret edenler için verilecek tavsiye-bilgi şeklinde kısa broşür hazırlamaları, sayfa 73’de cv ve mektup yazmaları, sayfa 85’de rezervasyon ile ilgili maile cevap yazmaları, sayfa 91’de ülkelerini-bölgelerini tanıtan broşür yazmaları istenmiştir. Yazma alıştırmalarının hepsinin hedef kitlenin eğitim alanıyla doğrudan ilgili olduğu da dikkatlerden kaçmamıştır.

Okuma becerisini geliştirmeye yönelik kitapta pek çok metin yer almaktadır (s.7-10-25-35-40-49-75-87-88-91-105-121). Aynı zamanda okuma becerisini geliştirmeye yönelik e-posta, mektup, fax, mesaj yazma vb. metinler de bulunmaktadır (s. 35-38-39-59-68-82-85-94-109-110-111-112).



Resim 6: Dört Temel Beceri/Okuma (s.75)

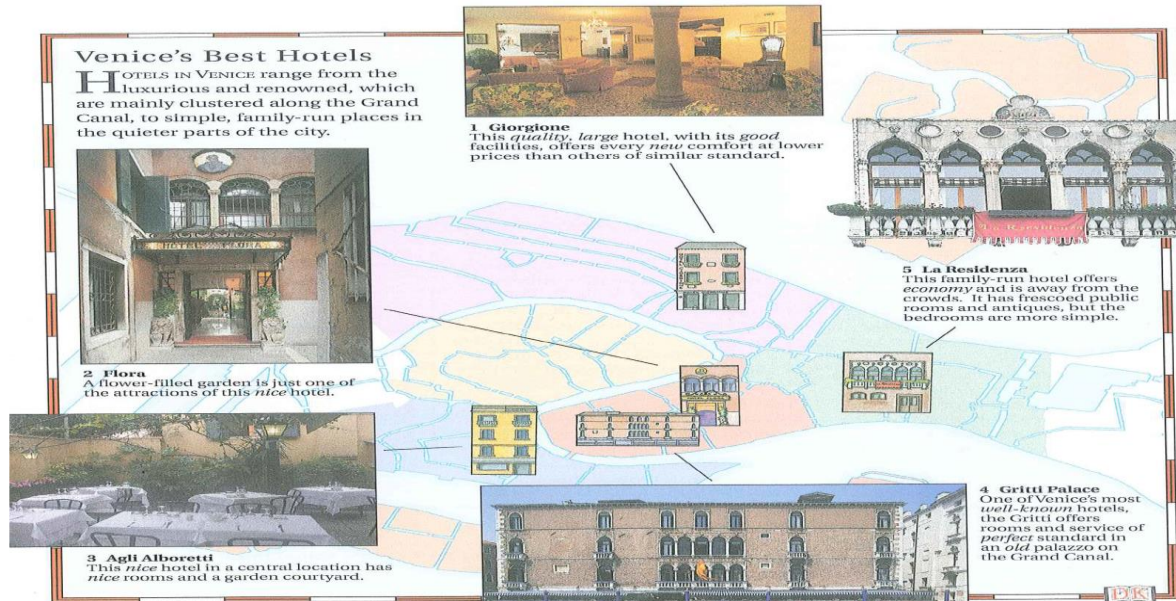
Kitabın geneli dört temel beceri bağlamında değerlendirilecek olursa, aslında beceriler arasında eşit bir dağılımın yapıldığı gözlemlenmiştir. Kitabın geneline serpiştirilen okuma metinleri öğrencilere keyifli konularda okuma imkanı sunmaktadır. Konuşmaya yönelik hazırlanan alıştırmalar öğrencileri hem partner hem de grup çalışmasına sevk etmekte, onları güdülemektedir. Yazma alıştırmaları da azımsanmayacak derecede ele alınmış, öğrencilerin ilgisini çekecek konular hakkında yazma aktiviteleri geliştirilmiştir. Dinleme becerisi ise kitaba ek olarak hazırlanan dinleme CD'si ile geliştirilmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak, incelediğimiz kitabın dört temel beceriyi aktarma açısından kusursuz bir şekilde hazırlandığı tespit edilmiştir. Turizm odaklı bir ders kitabı olmasından dolayı, konuşma becerisine bir nebze daha fazla yer verilmesi beklenebilir, fakat kitabın konuşma becerisini geliştirmeye yönelik içerdiği alıştırmalar ve aktiviteler böyle bir ayrıcalığı gereksiz kılmıştır.

7.1.4. Sözcük hazinesi turizm eksenli mi?

İncelediğimiz kitabın ilk ünitesinden son ünitesine kadar turizm lisans öğrencilerinin sektörde kullanabilecekleri alan odaklı sözcükler kullanılmıştır. Kitaptaki tanımlar, okuma parçaları, alıştırmalar ve CD turizm ile doğrudan bağlantılıdır. Örneğin turizm sektöründe en çok kullanılan kavramlar otel ve otelcilik (s. 30-31-32-34-35-65-83-92-113-115), turistik aktiviteler (s. 9-78-80-90-101), seyahat (s. 58-64-70-71-102), kültürel özellikler (s. 55-88), yeme-içme (s. 19-21-22), kendini tanıtmak (10-40), iletişim (s. 13-15-38-39-68-77-85-97-104-109-110-111), alışveriş (s. 55-63), gezi (s. 28-33-49-53-87-106-121), restaurant (s. 36-) vd. sözcüklere yer verilmiştir. Bu bağlamda kitabı tam anlamıyla öğrenen öğrenci turizm ile ilgili ihtiyaç duyacağı sözcük-kelime gruplarını kusursuz bir şekilde öğrenecektir.

Kitabın tercih edilen sözcük hazinesini alıştırmalar ve görsellerle örneklendirecek olursak;



Resim 7: Sözcük Tercih. Otel (s.34)

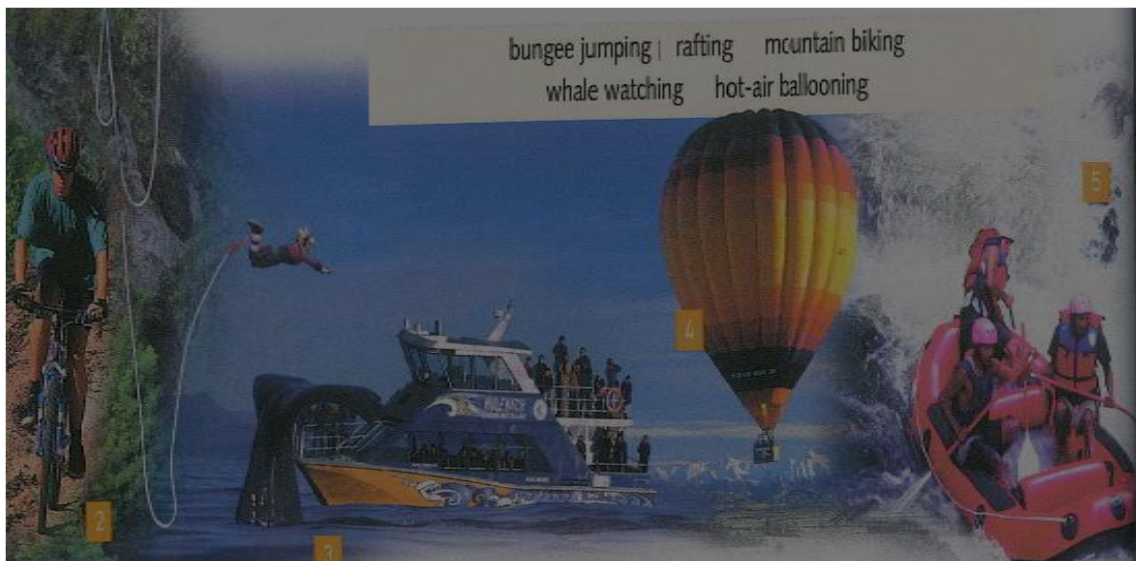
Resim 7 ve 8 otel ve otelcilik ile ilgili sözcük tercihlerini örneklendirmektedir. Bu görselde dünyanın farklı bölgelerinden seçilmiş otel resimleri kısa metinlerle tanıtılmıştır. Dolayısıyla, bu metinleri okuyan öğrenciler bu alanla ilgili sözcük hazinelerini geliştirme olanağı elde edeceklerdir.



Europa e Regina
 Calle Larga XXII Marzo, San Marco 2159.
 ☎ 041 520 04 77 FAX 041 523 15 33
 @ marcomilocco@sheraton.com
Rooms: 182 🏠 1 🚶 🚶 🚶 📺 📺 📺
 🚢 boat service, private beach 📧
 €€€€€
 The Europa offers the best value of all the deluxe hotels. The rooms are large and many of them have views across the Grand Canal. The magnificent public rooms are sumptuously ornate in typical Venetian style. There is a garden where people can eat and drink and a canalside terrace with breathtaking views.

Resim 8: Sözcük Tercihi. Otel (s.35)

Otel ve otelcilik ile ilgili metin, alıştırma ve görsellerde kullanılan sözcükler sadece alıntıladığımız görsellerde değil, tersine kitabın geneline eşit bir şekilde dağıtılmıştır. Bundan dolayı, incelediğimiz kitabın ilgili lisans bölümlerinde sistematik bir şekilde ele alınması, hedef kitlenin sözcük hazinesi bağlamında beklentilerini fazlasıyla karşılayacaktır.



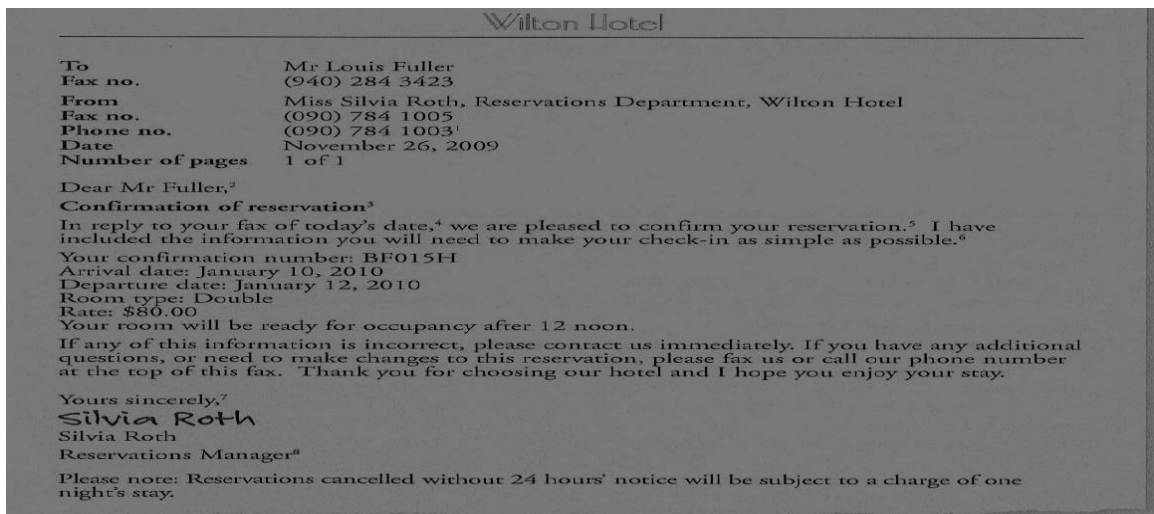
Resim 9: Sözcük Tercihi. Turistik Aktiviteler (s.78)



Resim 10 Sözcük Tercihi. Seyahat (s.58)



Resim 11: Sözcük Tercihi. Yeme-İçme (s.18)



Resim 12: Sözcük Tercihi. İletişim (s.111)



Resim 13: Sözcük Tercih. Alışveriş (s.63)

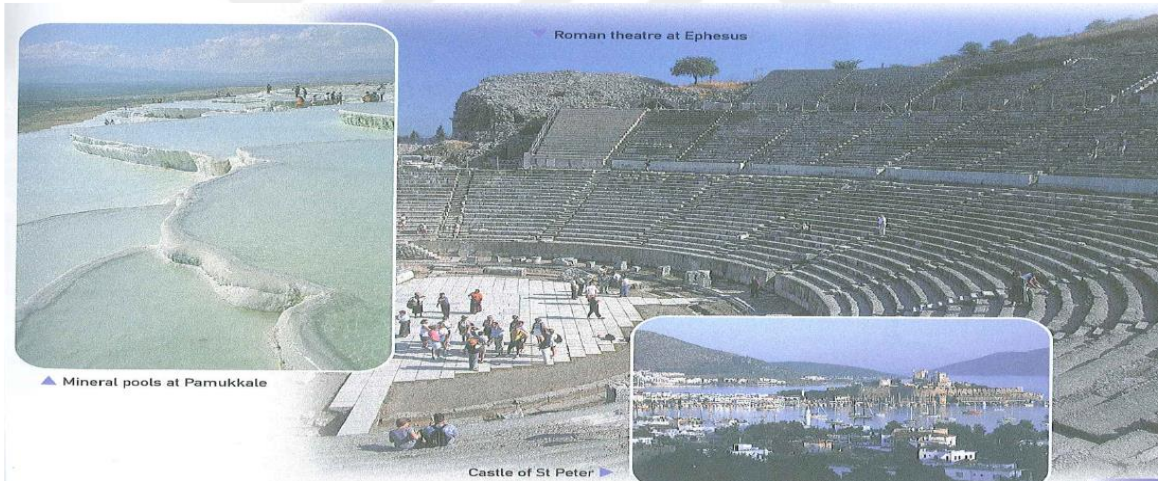
9, 10, 11, 12 ve 13 numaralı görsellerde kitabın farklı yerlerine dengeli bir şekilde serpiştirilen farklı sözcük gruplarına yer verilmiştir. Örneğin 9 numaralı görselde turistik aktiviteleri içeren sözcük gruplarına yer verilmiş, 10 numaralı görselde seyahat durumunda ihtiyaç duyulacak sözcük hazinesine yer verilmiş, 11 numaralı görselde farklı kültürlerin yeme içme özelliklerini yansıtan sözcük grubuna yer verilmiş, 12 numaralı görselde günümüzün en sık ihtiyaç duyulan ve kullanılan alanlarından biri olan kitle iletişim araçları ve 13 numaralı görselde de alışveriş durumunda ihtiyaç duyulacak sözcük hazinesine yer verilmiştir.

Yukarıdaki görsellerden de anlaşılacağı gibi, kitabın geneline yayılan ve turizm lisans öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayan bir sözcük tercihi gidildiği anlaşılmaktadır. Bu özelliğinden dolayı, incelediğimiz kitap öğrenciler tarafından daha çok tercih edilebilecek ve öğrencilerin yabancı dil öğrenme motivasyonlarını arttıracaktır.

7.1.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?

Kültürün dil eğitimde önemli yerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Özellikle turizm lisans eğitimi alan öğrencilerin Türkiye dışından turistlerle sürekli bir etkileşim halinde olacakları gerçeğinden hareket edersek, önyargılara ve anlaşılmazlığa sebebiyet vermeyecek kusursuz bir iletişimin kurulması çok önemlidir. Bu bağlamda yabancı turistlerin kültürünü bilmek, onlarla sağlıklı bir etkileşim kurmayı kolaylaştırmaktadır.

İncelediğimiz ders kitabında farklı ülkelerin kültürlerine değinildiği tespit edilmiştir. Fakat bu durum kültürler arası karşılaştırma şeklinde değil, tersine tek taraflı yapılmıştır. Örneğin sayfa 22’de Türk yemeği ile ilgili boşluk doldurma alıştırmaları içinde bir cümle söylenmiştir. Türkiye’yi tanıtmaya yönelik ise 8. ünite (s. 52-53-54-55) bilgiler aktarılmıştır. Türkiye’nin turist çeken yerleri olan Bodrum, Pamukkale, İstanbul, ve Ankara’ya yer verilmiş, gezilecek yerler ile ilgili bilgi sunulmuştur. Aynı zamanda İstanbul’da Türk kültürünü yansıtan satın alınabilecek eşyalar ile ilgili görsel ve metinlere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra sayfa 115’te araba kiralama için kullanılacak olan bir ABD markası Chevrolet Lumina, 93. sayfada ülkelerin para birimi, sayfa 59 İngiliz havayolu bilgisi, sayfa 11’de ülkeleri (Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İspanya, İtalya, Rusya, Almanya) temsil eden görsel (özgürlük heykeli vd.) ve sayfa 11’de farklı uluslara mensup kişilerin isim ve ülke eşleştirmeleri gibi bölümler kültür odaklıdır. Bu bilgiler öğrencilerin kültür ile ilgili bilgilerini zenginleştirici niteliktedir. Ayrıca sayfa 88’de Thailand kültürü ile ilgili geniş bir bilgi sunulmuştur (görgü kuralları, İnsanları selamlama şekilleri, vücut dilleri, keşişleri, tapınakları).



Resim 14: Kültür (s.53)

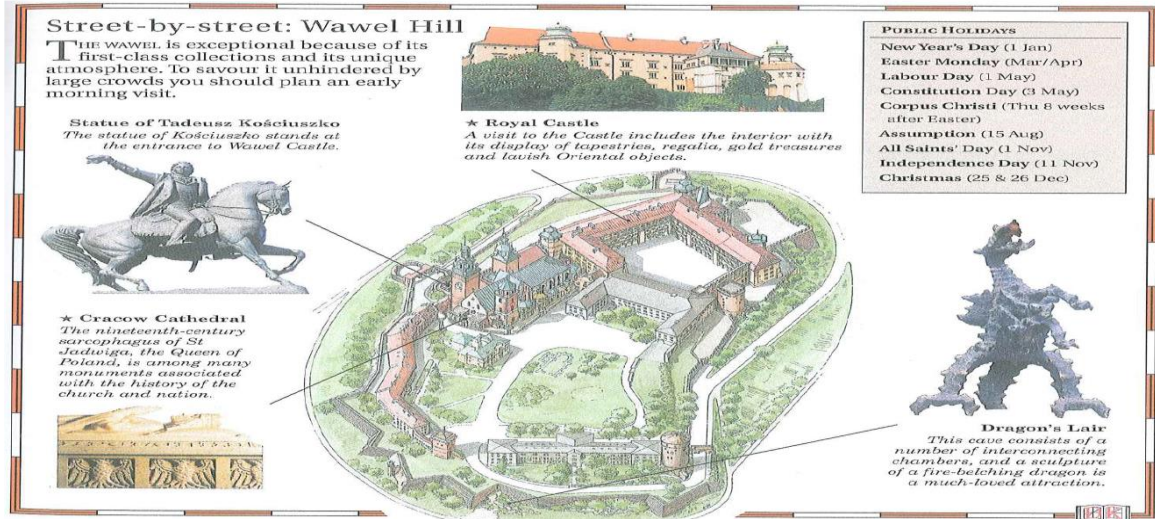


Resim 15: Kültür (s.11)

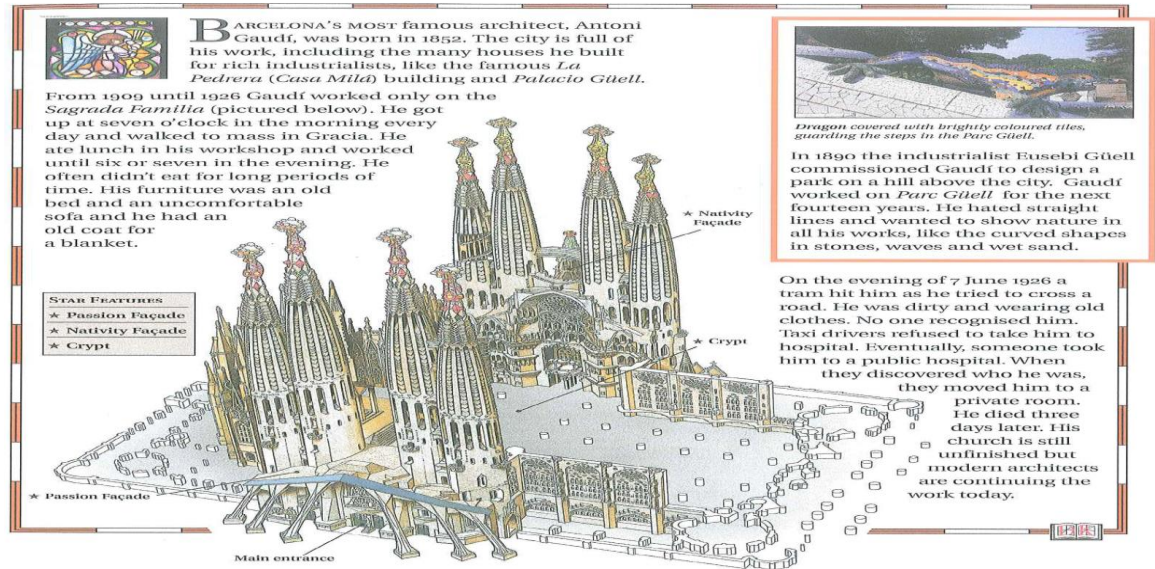
Hem bu bölümde yukarıda ele aldığımız bilgiler hem de 14 ve 15 numaralı resimlerde görüldüğü gibi, incelediğimiz ders kitabında farklı ülkelerin kültürlerine değinildiği gözlemlenmiştir. Bu yaklaşım öğrencilerin kültür bilgisi konusundaki muhtemel eksiklerini tamamlamak açısından önemlidir. Fakat, daha sağlıklı ve kalıcı bilgi oluşturması açısından, ele alınan kültürel etmenlerin karşılaştırmalar yapılarak işlenmesi daha faydalı olacaktır. Örneğin, Türkiye'nin turistik bir bölgesinin farklı bir ülkenin turistik bölgesiyle karşılaştırmalı bir şekilde ele alınması veya Türk kültürüne ait yiyecek içeceklerin farklı bir kültürün yiyecek içecekleriyle karşılaştırılması daha kalıcı bilgilere, öz kültürel değerlere daha saygılı ve hoşgörülü yaklaşılmaya olanak tanıyacaktır. Bu bakımdan, incelediğimiz kitapta kültürler arası karşılaştırmaya yer verilmemesi ve kültürel etmenlerin tek taraflı aktarılması kitabın eksik bir özelliği olarak değerlendirilmiştir.

7.1.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?

Hem Türk hem de İngilizce konuşan toplumlardan ünlü kişilerin (sporcu, yazar, bilim adamı, sanatçı, politikacı vb.) karşılaştırmalı olarak sunulması öğrencinin konuya yönelik ilgi ve motivasyonunu artırır. Ayrıca öğrencinin kültür bilgisini zenginleştirir. Kitabın birkaç yerinde alıştırmaların içine serpiştirilmiş ünlü isimler göze çarpmaktadır. Örneğin; sayfa 11'deki alıştırmada yazar Cervantes'e, demokrat Brandt'a, Fransız göçmen ve barut fabrikası kurucusu Dupant ve fabrikasının adına, politikacı Adropov'a, aktrist Winger ve müzik guruplarından biri olan Nowak'a yer verilmiştir. Bu isimlerin anılması öğrencilerin işlenen konuya yönelik ilgilerini arttırması açısından önemlidir. Fakat bunların, alıştırmaların arasına serpiştirilmiş isimler olarak kullanılması tespit edilen bir eksikliklerdir. Bu gibi ünlülerin hem çalışma alanlarına hem de yaşamlarına dair bilgilerin okuma metinleri aracılığıyla aktarılması daha faydalı olacaktır. Örneğin, incelediğimiz kitabın 25. sayfasında Barcelona'nın ünlü mimarı ve İngiliz mimar John Ruski'den etkilenen Gaudi ve Gaudi'nin en ünlü eserlerinden biri olan Sagrada Famlia'ya metin içinde yer verilmiştir. Bu yaklaşım öğrencilerin ünlü kişiler ile ilgili bilgilerini kalıcılaştıracak, ayrıca genel kültür bilgisini geliştirecektir.



Resim 16: Ünlü Kişiler (s.67)



Resim 17: Ünlü Kişiler (s.25)

Kitabın ayrıca 25 ve 26. sayfalarında Picasso (ünlü ressam) cümle içerisinde geçmiş ancak ona dair kapsamlı bilgiye yer verilmemiştir. Sayfa 27'de Barcelona futbol kulübü ve futbolcularına dair boşluk doldurma alıştırmalarına yer verilmiştir. Sayfa 36'da *Anne Frank'ın Evi* ile ilgili bir cümle geçmiş ancak yine detaylı bilgi aktarılmamıştır. Sayfa 67'de *Wawel Hill*'de bulunan Litvanya, Polonya ve Beyaz Rusya'nın ulusal kahramanı kabul edilen Kosciuzko heykeli bulunmaktadır. Ancak ne heykel ne de *Wawel Hill*'in mimarisi ile ilgili bilgi verilmemiştir.

Kitapta Türk tarihi, sporu, sanatçılar vs. hiçbir bilgiye yer verilmemiştir.

7.1.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?

Toplumsal roller başlığı altında kadın ve erkeklerin toplum içindeki konumunu ve bu konumların yansıtılış şekli ele alınmıştır. Bundan hareketle kadın ve erkeğe bakış açısı irdelenmiştir.

İncelen kitapta farklı meslek gruplarında kadınlara yer verildiği gözlemlenmiştir. Örneğin sayfa 7’de aşçı, 58’de hostes, 6 ve 92’de resepsiyonist, 106’da tur rehberi, 122’de kat görevlisi. Sayfa 40’da kadının mesleğinin hemşire olduğu ile ilgili kısa bir metin yer almaktadır. Kitapta turizmde çeşitli mesleklerde kadınlara yer verilmiş olup kadının toplumdaki yerine de değinilmiştir. Örneğin; 18 numaralı resimde turizm tur şirketinde çalışan bir kadın görselleştirilmiştir.



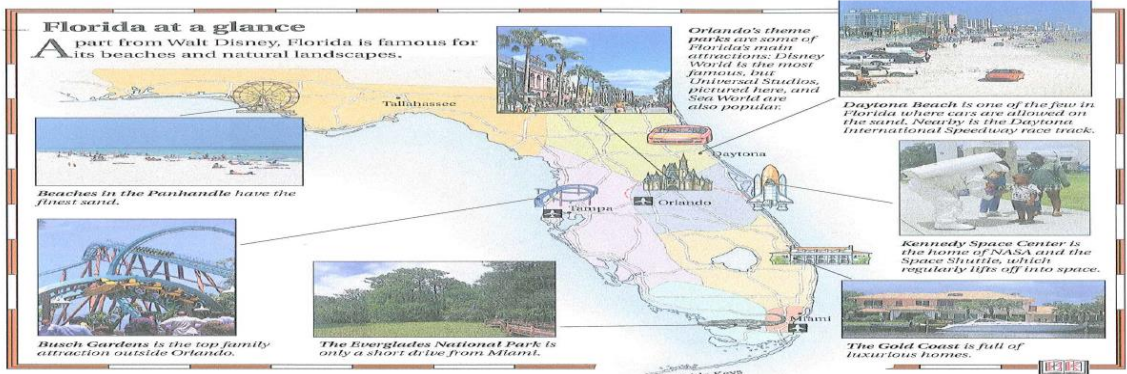
Resim 18: Toplumsal Roller (s.6)

Alıntılanan resim ve sayfa numaraları belirtilen diğer meslek dallarında kadının toplum içindeki konumu işlenmiş, kadının erkekle aynı koşullarda çalışabildiği, toplumun her alanında görev ve sorumluluk ele aldığı işlenmiştir. Bu özelliğiyle, incelenen kitap kadının toplum içindeki konumunu erkeklerle eşit bir şekilde ele alması açısından kusursuzdur. Bu yaklaşımların diğer ders kitaplarında da benzer bir şekilde ele alınması kadınların toplumsal rollerini ve yerini hak ettiği yere taşıyacaktır.

7.1.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?

Öğrencilerin işledikleri ders kitapları aracılığıyla İngilizce konuşan ülkelerin şehirlerini, komşularını, başkentlerini, önemli coğrafi özelliklerini öğrenmeleri genel kültür bilgisi açısından oldukça önemlidir.

İncelediğimiz kitapta ana dili İngilizce olan ve olmayan ülke ve şehir isimleri alıştırmaya ve edebi metinlerin içine serpiştirilmiştir. Örneğin sayfa 11’de ülke isimleri (Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İspanya, İtalya, Rusya, Almanya) verilmiş ve ülkeleri tanıtan önemli yapılar görseller (özgürlük heykeli vd.) ile zenginleştirilmiştir. Sayfa 14’de Amerika’nın bir eyaleti olan Florida’nın harita bilgisi ve üzerinde gezilebilecek yerler görseller ile birlikte açıklanmıştır. Sayfa 49’da yine ana dili İngilizce olan Güney Afrika’nın ulusal parkı ile ilgili bir metin mevcuttur. Sayfa 52, 53 ve 54’te Türkiye’nin başkenti Ankara, İstanbul, Pamukkale, Bodrum ve Kaş ile ilgili bilgi verilmiş ve gezilebilecek tatil, tarihi yerler ile ilgili alıştırmalara yer verilmiştir. Bu bilgiler sıklıkla görseller ile desteklenmiştir. Sayfa 66’da *Cracow* şehri ile ilgili alıştırmalar verilmiştir, ancak hangi ülkeye bağlıdır, konuştuğu dil nedir vb. bilgi bulunmamaktadır. Sayfa 70’de yer alan metinde Orta Avrupa gezisi ile şehir ve ülke isimlerine yer verilmiştir. Sayfa 71’de Avrupa haritasında bazı şehir isimleri verilmiştir. Sayfa 74 ve 75’te ana dili İngilizce olan *Yeni Zellanda* ile ilgili bilgi ve görseller yer almış, bu ülkenin başkenti, nüfusu, haritası, dağları, ulusal parkları, vb. gibi bilgilere yer verilmiştir. Sayfa 82’de kış oyunları amacı ile internette arama görseli ile birlikte Salt Lake şehri aratılmış ve oteller, gecelik fiyatı vb bilgi verilmiş, ancak ülkenin nerede bulunduğu ile ilgili bilgi mevcut değildir. Sayfa 83’de İsviçre’nin Cenevre şehrinde bulunan SHMS uluslararası oteli, nerde bulunduğu, hangi dillerin (Fransızca, Almanca, İtalyanca, İngilizce) konuşulduğu vb. bilgi verilmiştir. Sayfa 90’da Taylan’dın en yüksek dağıyla, bir kaç tatil köyü ve barları ile ilgili ilgili kısaca bilgi yer almıştır.



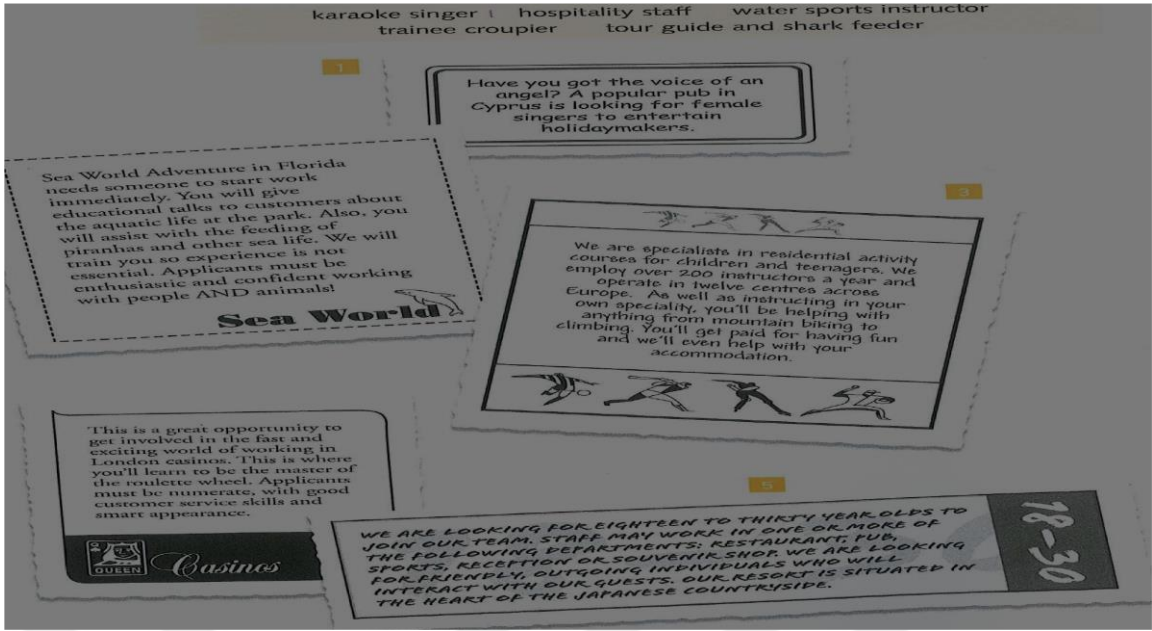
Resim 19: Coğrafi Bilgi (s.14)



Resim 570: Coğrafi Bilgi (s.71)

7.1.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?

Kitabın farklı yerlerindeki görseller aracılığıyla, turizm ile ilgili aşçı, tur rehberi, garson, kat görevlisi, resepsiyon, güvenlik, hostes, kabin görevlisi, kasiyerj (müşterinin otel dışındaki iş ayarlamalarını yapan birim), kapıcı (otelde), belboy gibi farklı mesleklere (s. 7-28-46-62-92-106-113-120-122) yer verilmiştir. Sayfa 7’de turizmde kullanılan misafirpervlerlik endüstrisi ile ilgili metin ve oteldeki farklı çalışma alanları (otel yöneticisi, barmen, muhasebeci, belboy, kapıcı, muhasebeci, kat görevlisi, garson) ile ilgili alıştırmada meslekler ile ilgili kısa tanımlar yer almaktadır. Sayfa 8’de *housekeeper* ile ilgili alıştırmaya yer verilmiş ve bu alıştırma CD dinletisi ile desteklenmiştir. Sayfa 10’daki kısa metinde resepsiyonda çalışan biri mesleği ile ilgili bilgi aktarımında bulunmuştur. Sayfa 62’de kabin görevlisi eğitimi ile ilgili alıştırmaya yer verilmiş ve bu eğitim ile ilgili bilgi ise CD’de yer almıştır. Sayfa 72’de farklı meslekler (su sporları öğretmeni, tur operatörü ve köpek balığı besleyicisi, karaoke şarkıcısı, misafir ağırlama personeli, stajyer krupiyer (bir kumarhanede kâğıt dağıtmak, rulet döndürmek, kazanan numaraları yüksek sesle bildirmek, yitirenlerin fişlerini toplayıp kazananlara vermek vb. gibi görevleri olan, oyunu yöneten kimse) ile ilgili ilan metinlerine yer verilmiş olup metinlerde mesleklerin gerekleri kısaca açıklanmıştır.



Resim 21: Meslek Bilgisi (s.72)



Resim 22: Meslek Bilgisi (s.10)

Yukarıda aktardığımız bilgiler ışığında, incelediğimiz kitapta mesleklerle ilgili detaylı bilgi aktarımı yapıldığı görülmüştür. Ele alınan meslekler turizm lisans öğrencilerinin mezun olduktan sonra girebilecekleri iş alanlarıyla ilgilidir. Bu anlamda kitap meslek bilgisi açısından yeterli seviyededir. Fakat bazı önemli mesleklerin (resepsiyonist vb.) alıştırılmalarının içine serpiştirildiği gözlemlenmiştir. Bunun yerine, ele alınan tüm mesleklerin metin içinde detaylı bir şekilde işlenmesi öğrencilerde kalıcı bilgi oluşturmak açısından daha faydalı olacaktır.

7.1.10. İngilizce Konuşan Tüm Ülkelere Yer Veriyor mu?

Öğrencinin öğrendiği dilin hangi ülkelerde ana dil, bölgesel dil veya azınlık dili olarak konuşulduğunu bilmesi faydalı olacaktır. Sayfa 11'deki görsel aracılığıyla ülke

eşleştirme çalışması önerilmiş, İngilizcenin resmi dil olarak konuşulduğu ülkelere kısmen yer verilmiş, ana dili İngilizce olmayan ülkeler yine aynı sayfadaki görseller (özgürlük heykeli vd.) ile eşleştirilmesi şartı ile aktarılmıştır. Dolayısıyla sayfa 11’de Fransa, Almanya, İspanya, Rusya, sayfa 49’da ana dili İngilizce olan Güney Afrika, sayfa 75’de ana dili İngilizce olan Yeni Zellanda’ya yer verilmiştir. Sayfa 14’de Amerika’nın eyaleti olan Florida, ana dili Hollandaca olan ancak ülkenin yarısından fazlasının iyi derece İngilizce bilen Amsterdam şehrine yer verilmiştir.

Genel anlamda değerlendirecek olursak, incelenen kitapta İngilizce konuşan tüm ülkelere yer verilmediği, fakat yer alan ülke ve özelliklerinin ise buna rağmen yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Hangi ülkelerin hangi dili konuştuğuna dair bir tablonun sunulması bu bağlamdaki açığı kapatabilirdi. Ayrıca, metin veya alıştırımdan yola çıkarak, dünya üzerinde konuşulan dillere kısaca yer verilmesi faydalı olacaktır.

7.1.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?

Güncel konuların ders kitabına dahil edilmesi öğrencilerin işlenen konulara yönelik ilgilerini arttıracacağı gibi, öğrendikleri konuların ve bilgilerin kalıcı olmasını da sağlar. Çünkü 18-25 yaş aralığındaki hedef kitleye hitap eden bir ders kitabında, bu yaş aralığında olan gençlerin güncel konuları ilerleyen teknoloji aracılığıyla sürekli takip ettiği, bu konuları kendi aralarında sürekli konuştukları göz önünde tutulmalıdır.

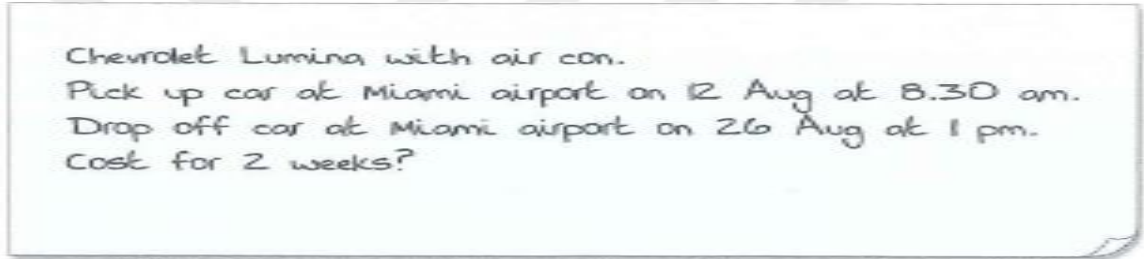
İncelenen ders kitabında güncel olan konularla ilgili metin ve görsellere yer verilmiştir. Örneğin sayfa 85, 104 ve 112’de günümüzün en sık kullanılan elektronik haberleşme araçlarından biri olan mail, 109- ve 10’da mektup, 111’de fax konulaştırılmıştır. Sayfa 55’te ise ünite bağlamında işlenen bir konunun öğrenciler tarafından internet ortamında araştırılması teşvik edilmiştir. Sayfa 45’te kişinin internet ortamında iş arama örneği, sayfa 105 ve 82’de internette yer yön hakkında bilgi alma, sayfa 44’de CV hazırlama, sayfa 39’da hava durumu grafiği ile mektup yazma, sayfa 59’da İngiliz havayolu ile ilgili nette arama, sayfa 17’de araba kiralama ve 115’de ünlü araba markası (Chevrolet Lumina), sayfa 93’de ülkelerin para birimine, sayfa 69’da konferansta kullanılan aletlere, sayfa 104’de gazetede otellerin geri dönüşümü kullanımı ile ilgili kısa bir metne yer verilmiştir. Bu konuların hepsi hem güncel konular hem de turizm alanıyla doğrudan ilgilidir.

Aynı zamanda kitabın farklı yerlerinde öğrencilere internette arama yapmaları için çeşitli yaptırımlar uygulanmıştır. Örneğin sayfa 55’de webtask bölümünde

öğrencilerden istedikleri üç ülke ile ilgili geleneksel hediyeler araştırmaları istenmiştir. Sayfa 27’de Barcelona futbolu ile ilgili metine yer verilmiştir.



Resim 23: Güncel Konular (s.69)



Resim 24: Güncel Konular (s.115)

4 Match the abbreviations to the currencies and countries.

1 RUR	pound	Russia
2 USD	rouble	Eurozone countries
3 THB	peso	Mexico
4 NZD	baht	the UK
5 EUR	rand	Poland
6 GBP	zloty	New Zealand
7 MXN	dollar	the USA
8 PLN	Euro	Thailand
9 ZAR	dollar	South Africa

Resim 25: Güncel Konular (s.93)

Görsellerde de (Resim 23, 24 ve 25) yukarıda ele aldığımız güncel konuların incelediğimiz ders kitabında ne şekilde ele alındığı örneklendirilmiştir. Bu örneklerde kitle iletişim araçları ve bunların insanlar tarafından kullanımı, insanların son zamanlarda en çok ilgilendikleri konulardan biri olan otomotiv sanayi ve araç markaları, ayrıca ülkelerin işsizlik oranları ve buna benzer güncel pek çok konu incelenen kitaba

dahil edilmiştir. Bundan dolayı, ilgili kitabın güncel konuları ele alması açısından eksiksiz olduğu tespit edilmiştir.

7.1.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?

Ders kitaplarında müzik, spor, tiyatro, edebi eserler, yazarlar ve filmlere yer verilmesi hedef kitlenin genel kültür bilgisini arttırması açısından çok önemlidir. Ayrıca işlenen konulara yönelik öğrenci ilgisini arttırma özellikleri de vardır. İncelenen kitapta müzik, tiyatro, dans gibi sanatsal aktiviteler ile ilgili hemen hemen hiçbir bilgi yoktur. Sayfa 25'te Barcelona ünlü mimar olan Gaudi ve eserleri, sayfa 67' Polonya'da bulunan Wawel Hill ile ilgili kısa bilgi verilmiştir. Dolayısıyla, bu madde bağlamında, incelenen ders kitabının eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Bu eksiklik, daha sonraki baskılarda ünlü müzik gruplarına, tiyatro guruplarına ve oyunlarına, sportif faaliyetlere, yazar ve edebi eserlerine, gündemde uzun süre kalabilen filmlere yer verilerek kapatılabilir.

7.1.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?

Yabancı dil ders kitaplarındaki metin çeşitliliği yazınsal metinden diyaloglara, e-posta mesajlarına kadar uzanan zengin ve geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu zenginlik öğrencilerin dilini öğrendikleri ülkenin edebiyatını da tanımalarına yardımcı olmaktadır. İncelediğimiz ders kitabında pek çok okuma metni yer almasına rağmen, edebi metinlere hiç yer verilmediği gözlemlenmiştir. Oysaki edebi metinler hem yabancı dil eğitimi derslerinde ders malzemesi olarak kullanılabilmekte, hem de öğrencilerin kültür, sanat, edebiyat konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır (Brumfit & Carter, 1986; Lazar, 1993; Maley & Duff, 1984; Salihoğlu, 1994). Bu bağlamda, incelenen kitapta edebi metinlere yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak ön plana geçmiştir.

7.1.14. Ülke tarihi hakkında bilgi var mı?

İncelediğimiz ders kitabında İngilizce konuşan ülkelerin kısa tarihlerine, geçmişlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Oysaki bazı okuma metinlerinde ülke

tarihine değinmek, ülkelerin kültürlerarası etkileşimini somutlaştırmak adına öğrenciye büyük bir fayda sağlayacaktı.

7.2. English for International Tourism: Pre-intermediate Workbook¹

İncelen kitap öğrenciler için çalışma kitabı olarak hazırlanmış ve ana kitaba paralel olarak oluşturulmuştur. Kitap 15 ünite ve 80 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitap öğrenci alıştıırma kitabı olduğundan dolayı, ünitelerde işlenen konular ağırlıklı olarak okuma metinleri ve alıştıırmalardan oluşmaktadır. Kullanılan görseller de çizim ağırlıklıdır.

7.2.1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?

Üniversitelerin turizm lisans öğrencileri için hazırlanan çalışma kitabının, ders kitabında olduğu gibi, 18-25 yaş grubuna yönelik hazırlandığı tespit edilmiştir. Çalışma kitabında yer alan spor (s. 46, 9), yeme içme (s. 13, 14, 65), iletişim (s. 10, 30, 47, 50, 63), güvenlik (s. 29) gibi konuların hedef yaş gurubuna uygun olduğu gözlemlenmiştir.

7.2.2. Cinsiyet Eşitliği Sağlanmış mı?

Çalışma kitabında yer alan tüm ünitelerin taranması sonucunda konu dağılımı ve örneklemelerde kadın ve erkeğe eşit derecede yer verildiği tespit edilmiştir. Dile getirilen eşitlik kadın erkek isimlerinde, ele alınan görsellerde (10, 33, 34, 63), mesleki dağılımda tespit edilmiştir. Örneğin sayfa 5’de resepsiyonda çalışan erkek görseli bulunmakta ve mesleği ile ilgili bilgi veren bir metin bulunmaktadır. Sayfa 13’teki görselde aşçı olarak erkek görseli kullanılmıştır, sayfa 25’de kaptan ve tayfa görselinde erkek görselleri kullanılmış, sayfa 29’da güvenlik ve sağlık başlığı altındaki metinde erkek görseli sayfa 69’da da çalışan kadın ve erkek görselleri kullanılmıştır.

¹ Bu bölümde ele aldığımız çalışma kitabı ana ders kitabının ek materyali olduğu için 14 maddelik analiz sorularında büyük oranda paralellik göstermiştir. Bundan dolayı bu bölümde çok gerekli olmadığı sürece görsel alıntılardan kaçınılmıştır.



Resim 26: Cinsiyet Eşitliği (s.69)

7.2.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?

Okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri açısından kitap incelenmiştir. Çalışma kitabının CD'si olmadığı tespit edilmiştir. Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik kitapta ilgili ünitelerde işlenen konuya yönelik diyalog metinlere yer verilmiştir (s. 9-14-15-34-59). Okuma becerisini geliştirmeye yönelik metinlere ise her üniteye yer verilmiş ve bunlar gerek düz metin gerekse ilgili ünite ile ilgili boşluk doldurma şeklinde sunulmuştur (s. 5-13-11-10-14-17-18-19-21-22-25-26-27-29-31-33-35-37-41-45-46-47-49-50-53-57-61-62). Yazma becerisini geliştirmek amacıyla kitapta diyaloglarda, metinlerde ve farklı alıştırmalarda boşluk doldurma şeklindeki aktivitelere yer ayrılmıştır (s. 10-11-18-19-22-26-30-46-47-48-61-63).

5 Complete the dialogue with *some, any, much, many or lots of*.

Waiter Would you like¹ drinks before you order your meal?
Sarah Yes please. I'll have a tonic water with² ice, please. I really feel like a cold drink.
David A dry martini for me please, but I don't want³ olives.
Waiter Certainly, I'll get your drinks.
Sarah There aren't⁴ people here tonight.
David It's still early. I expect there'll be⁵ people later.
Sarah And there aren't⁶ meat dishes on the menu.
David It's a seafood restaurant Sarah! There are⁷ fish dishes to choose from.
Sarah Well, we haven't got⁸ time. Let's order when the waiter comes back.
David Good idea. The paella sounds delicious! What do you think?

Resim 27: Dört Temel Beceri (s.14)

Eustasio Gavilán, receptionist at Darkwood Beach Hotel, Jamaica

I'm a hotel receptionist. I usually work from 7 am to 3 pm but occasionally I work nights. I prefer working during the day because I meet more guests. When I'm on night shift I'm responsible for the 'close of day'. I check both the manual records and the computer records to see which rooms are occupied, which are unoccupied, which are closed for maintenance and which need cleaning. The manager is not on duty at night or at the weekends so I'm responsible for everything at these times.

During the day shift I send faxes and emails confirming bookings,

check in new guests and prepare bills for the guests checking out. I also answer the telephone calls, deal with enquires, take reservations and put calls through to other departments.

Before a large group checks in, we receive a running list of all the names from the booking agents. I check people in as fast as possible because they have usually travelled a long way and I know they are tired. After that, I check the running list against the names of guests who checked in. There are often differences so I phone the agency to confirm the group names.

Resim 28: Dört Temel Beceri (s. 5)


7.2.4. Sözcük hazinesi turizm (alan eğitimi) eksenli mi?

İncelenen çalışma kitabının tüm ünitelerinde turizm alanına yönelik sözcüklerin kullanıldığı görülmüştür. Kitapta turizm ile direkt bağlantılı olan temel kavramlar (s. 5-7-8-17-20-25-57-66-64-68 vd.), yeme-içme (s. 65), restoran (s. 14-15), kültürel özellikler (s. 33 vd.), turistik aktiviteler (s. 45-46-49-50-52), seyahat (s. 37-42 vd.) gibi sözcüklere yer verilmiştir.

7.2.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?

Kültür tanıtımında Türkiye ile ilgili bilgi ünite 8'de verilmiştir. Sayfa 33'de bulunan üç kısa metinde Türkiye'nin turist çeken İstanbul, Uludağ, Kaş, Çanakkale (Truva Atı) gibi yerlerine değinilmiş, oralarda ne gibi turistik aktivite yapılacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca Türk lokumu, halıları, seramikleri vb. satın alınabilecek eşyalar ve Türkiye'deki tarihi yerlere değinilmiştir. Kaş'ın gece hayatı, Uludağ Ulusal Parkı ve Roma Tiyatrosuna da değinilmiştir. Sayfa 11'de Florida'da araba kullanma, benzin ve araba kiralamanın ucuzluğu ile ilgili metne yer verilmiştir. Sayfa 13'de Benihana tarzı restoran (Japon mutfağı) ve sayfa 17'de Port Olympic ile ilgili metinlere yer verilmiştir. Port Olympic ile ilgili metinde Port Olimpc'in önceden sanayi bölgesi olduğu sonrasında yapılan ilk atletik olimpiyatlardan dolayı sanayinin kaldırılıp yerine restoranlar, barlar vs. yapıldığından bahsedilmiştir. Sayfa 18'de Barcelona'daki Parc Zoologic hayvanat bahçesi ve Parc de la Ciutadella ile ilgili tarihi bilgilere yer verilmiştir. Sayfa 22'de Venedik'te bulunan Büyük Kanal ve ulaşımından, sayfa 45'de

dünya çapında tatil paketi sununa Saga Holiday'den, sayfa 46'da Yeni Zelanda'da yapılan sporlardan, sayfa 49'da Roky Dağlarının nerede yer aldığından ve orada yapılan turistik aktivitelerden bahsedilmiştir. Ayrıca sayfa 53'de Kuzey Taylan'da yapılan yürüyüşlerden ve bu yürüyüşlerin yapılabileceği bölgelerden, sayfa 57'de Rusya'da paranın nasıl değiştirildiğine, sayfa 61'de Mexico'da gelişen turizmden, sayfa 19'da Birleşik Krallık İngilizcesi ve Amerika Birleşik Devletleri İngilizcesi arasındaki farklardan, sayfa 54'de Tayland'dın festivallerinden ve bu festivallerde Kayan kabilesinden kadınların boyunlarına piriç halkaları taktığına, yine orada el ile boyanmış şemsiyeleri, kıtanın çok kalabalık olduğu ve yüzde 70'inin ormanlar ile kaplı olduğu ve oradaki boksörlerin genellikle 25 yaşında emekli olduğu sebebinin ise 6 yaşında eğitime başladıklarından bahsedilmektedir.




1 Selim
We're going for a winter holiday to Istanbul. We prefer not to go on holiday in the summer because of the crowds and I'd like to visit family I have there. We'll probably go skiing for a few days. Not many people know this, but you can go skiing in the Uludag National Park which is about sixty miles south of Istanbul. We might also do some shopping in some of Istanbul's markets and buy a kilim, you know, a Turkish carpet.

2 Greta
Kas is my dream. I've visited it once before and I'm going again this summer with friends. The town is set between the mountains and the sea. There are no beaches to speak of but most of the hotels have platforms where you can go into the sea. We're going camping at Kas because it has a swimming platform and a café and we can sunbathe at the campsite. The town comes alive at night. The harbour is lit up and the bars play music. There are great views of the Greek island of Meis and there are lots of boat trips from Kas. I think I'll take

one to Limonaza, it's a beautiful island and it's just twenty minutes away.

3 Ben
I used to teach ancient history at school so my wife and I are going on an archaeological tour around Turkey. After a few days in Istanbul, we're going to visit the ancient city of Troy which is famous for the Trojan Horse. It was discovered by archaeologists in the nineteenth century but, unfortunately, not much of the city survives today. I'm sure we'll visit the defence wall, the palaces and Roman theatre as part of the tour. We won't, of course, be able to see the legendary wooden horse, but there's a modern replica.



Resim 29: Kültür (s.33)

BENIHANA

average cost: £30 per head
set lunch from: £8.50
set dinner from: £14
house wine (bottle): £12

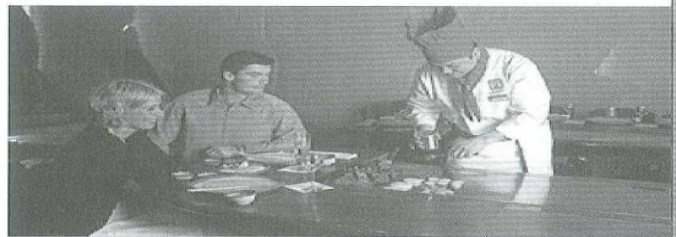
six vegetarian dishes
wheelchair access
private room available (max 12 people)
kids' menu Sunday lunch only from £4.75
highchairs available

Freshly cooked Japanese food and the theatrical performances by the chefs make this establishment very entertaining. Watch the way your meat, fish and vegetables are chopped, thrown around and chargrilled by the chefs. Take your kids to see this spectacle. Adults will have fun too.

The menu is made up of mainly teppanyaki-style complete meals. Diners sit around a hotplate (hibachi) table for eight. Each table's chef brings in the ingredients and theatrically prepares the food. He then serves it, freshly cooked and steaming hot.

Prices aren't cheap but then meals such as the tuna fillet steak, the Benihana Regal, which includes king prawns and hibachi steak with mushrooms, offer good value for money.

The clientele consists mainly of families and noisy parties. On Sunday lunchtimes under-tens get their own menu which includes a selection from chicken, steak and pasta meals.



Resim 30: Kültür (s.13)

Yapılan inceleme sonucunda, çalışma kitabında kültür bilgisine önceki bölümde ele alınan ana ders kitabından daha fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Fakat bu kitapta da kültüre tek taraflı değinilmiş, kültürlerarası karşılaştırmaya yer verilmemiştir.

7.2.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?

İncelenen kitapta ünlü kişilere, bilim adamlarına yer verilmediği tespit edilmiştir.

7.2.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?

İncelenen yardımcı kitabın bazı yerlerinde çeşitli kadın isimlerine rastlanmıştır, fakat toplumdaki rollerine, meslek ve konumlarına değinilmemiştir.

7.2.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer verilmiş mi?

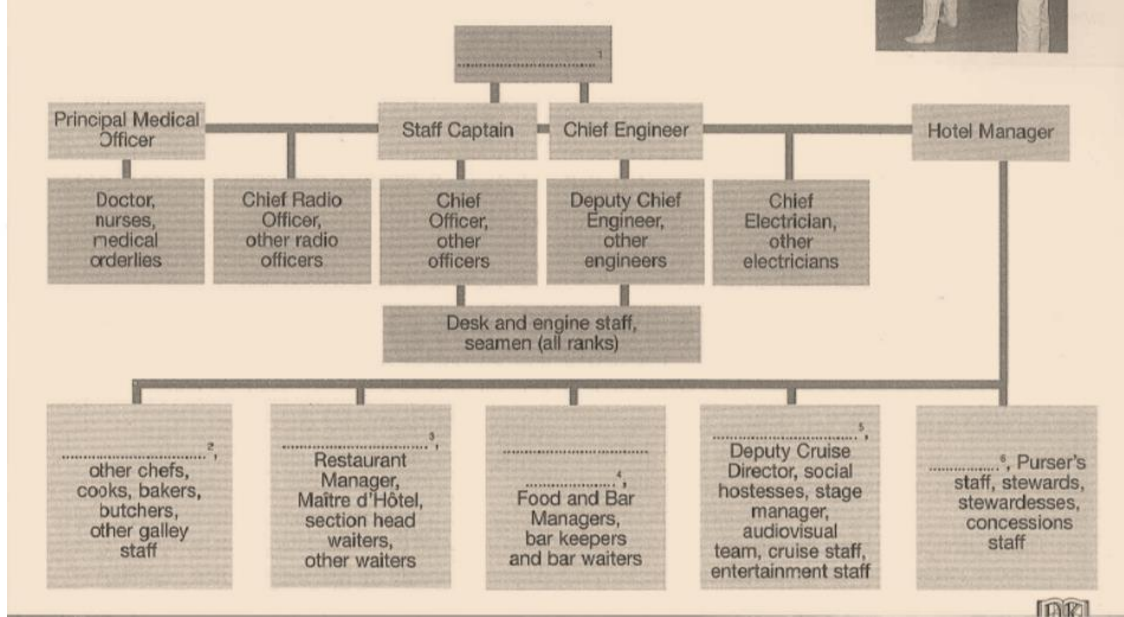
Kitabın farklı sayfalarında birçok şehir ve ülke isimlerine rastlanmaktadır. Örneğin sayfa 33'te İstanbul, Kaş ve Uludağ'a dair kısa bilgiler aktarılmıştır. Florida'da araba kullanımı (s. 11), Barcelona'da Port Olympic (s. 17), Amsterdam'daki oteller (s. 21), Venedik'teki Grand Kanal (s. 22), Saga Holiday (s. 45) gibi yerlerle ilgili de bilgi aktarımı yapılmıştır. Fakat bu bilgilerin ana ders kitabındaki şehir, ülke ve coğrafi bilgilerin bir tekrarı şeklinde olduğu da gözlerden kaçmamıştır. Sayfa 7'ye monte edilen harita aracılığıyla bazı ülkelerin dünya üzerindeki konumuna dair bilgi aktarımında bulunulmuştur. Bu aktivite öğrencilerin ilgili ülkeler ile ilgili bilgi birikimini artırıcı niteliktedir.



Resim 31: Coğrafi Bilgi (s.8)

7.2.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?

Sayfa 5'te resepsiyonist resepsiyonda çalışması ile ilgili bilgi vermiştir, sayfa 25 gemi ve otel çalışanlarının hiyerarşik tablosu alıştırma ile birlikte verilmiş olup mesleklerin işi ile ilgili bilgi verilmemiştir. Genel anlamda kitapta meslek isimleri cümle içerisinde geçmiş ancak meslekler ile ilgili açıklama, neler yaptıkları vs geçmemiştir.



Resim 32: Meslek Bilgisi (s.25)

7.2.10. İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?

İngilizcenin ana dil olarak konuşulduğu ülkeler azımsanmayacak kadar fazladır ve yine tüm dünyada ikinci dil olarak konuşulduğu bilinen bir gerçektir. Kitapta bir çok ülke isimleri geçmiştir (s. 7-12-13-35-41-45-46-48-49-53-61-62) bunlar sayfa 7'de İtalya, İrlanda, Portekiz, Avusturya, İspanya, Çin, Kanada, Hindistan, Japonya, Kenya, Güney Afrika, İsviçre, Tayvan, Türkiye, isimleri verilmiş olup aşağısında ülke ve ulus isimlerinin ne şekilde yazıldığı ile ilgili alıştırma verilmiştir ör: Turkey-Turkish. Kitabın bir çok yerinde yine ana dili İngilizce olan ülke isimleri Yeni Zelanda, Güney Afrika, USA, Kanada, Kuzey Amerika vs. geçmiştir, bunun yanı sıra ana dili İngilizce olmayan ancak ikinci dil olarak kullanılan Türkiye, Rusya, Tayland vs birçok ülke isimleri geçmiştir ancak ana dili İngilizce olan ve olmayan ülkeler şeklinde verilmemiştir, tablo şeklinde sunulması öğrenciye büyük fayda sağlayacaktır.

7.2.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?

Ana ders kitabında olduğu gibi, bu çalışma kitabında da E-Posta kullanımı (s. 10, 47, 50, 63), internet ortamında tarama yapma (s. 13, 37, 41) ve dünyaca tanınmış American Expres firmasından söz edilmiştir.

7.2.12. Edebi metinler var mı? Şiir, drama, kısa öykü, masal vs

İncelenen kitapta okuma becerisini geliştirmeye yönelik 62. sayfada kendi işini (resepsiyon) tanıtmaya yönelik kısa bir metin verilmiştir. Ünite bağlamında kitapta gramer bilgisi geliştirmek amacı ile metinler verilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir, örneğin 10. sayfada *present continuous* formuna yönelik metin, 11. sayfada kelime bilgisine yönelik metin, 18. sayfada *Past simple* formuna yönelik metin, 19. sayfada *preposition* bilgisine yönelik metin, 22 sayfada *comparative-superlative* bilgisine yönelik metin, 26 sayfada *past simple-present perfect* bilgisine yönelik metin, 46 sayfada kelime bilgisine yönelik metin yer almaktadır. Sıraladığımız bu metinlerin hepsi okuma metinleri olup içlerinde edebi metin yer almamaktadır. Bu anlamda çalışma kitabı, ana kitapta olduğu gibi, eksik kalmıştır.

7.2.13. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?

İncelenen kitapta sanat, müzik, tiyatro, edebi eser veya filmlere yer verilmemiştir.

7.2.14. Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

Kitapta ülke tarihi ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

7.3. English for International Tourism: Intermediate Student's Book

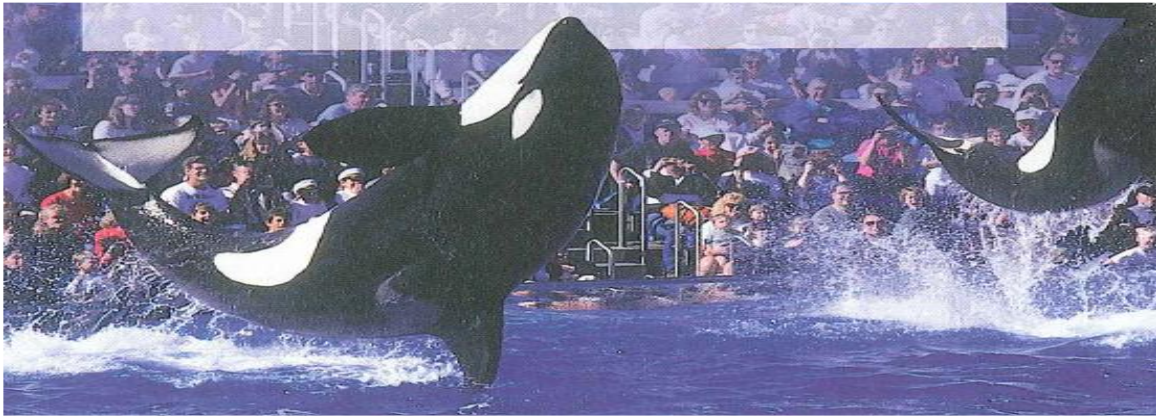
English for International Tourism: Intermediate Student's Book adlı ders kitabı üniversitelerde eğitim gören lisans ve önlisans öğrencileri için hazırlanmış İngilizce ders kitabıdır. Kitap 12 ünite ve 144 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta yer alan dilbilgisi konuları 124 ile 126. sayfalarda tablolar halinde özetlenmiş, bu tablo öğrencilere dilbilgisi konularını toplu bir şekilde gözden geçirme olanağı sunmaktadır. Ünite 1'den

başlamak üzere, dilbilgisi konuları sistematik bir şekilde aktarılmış, öğrencilere dilbilgisi konularını adım adım öğretme amacı güdülmüştür. Sırasıyla örneklendirecek olursak, ilk ünite kısa soru ve cevaplar, who-word ve how soru cümlecikleri, ikinci ünite *present continuous* ve *Present simple*, üçüncü ünite *have* ve *get*'in kullanım farkları, dördüncü ünite *present perfect*, *past simple* ve *for-since* kullanımları, beşinci ünite artikeller, altıncı ünite *future tense*, yedinci ünite *reported speech* kullanımı, sekizinci ünite passive konusu ele alınmıştır. Ünite 9'da modal fiiller, ünite 10'da *countable - uncountable* ve *quantifiers*, ünite 11'de *defining relative clauses* ve *non-defining relative clauses*, ünite 12'de *conditionals* konuları işlenmiştir.

Dilbilgisi konularının yukarıda anlatıldığı gibi ele alınması, öğrencilerin dört temel becerilerini geliştirmelerini olumlu etkilemektedir. Çünkü dört temel becerinin her biri dilbilgisi konularıyla bağlantılıdır.

7.3.1. Konular Hedef Yaş Grubuna Uygun mu?

İncelenen kitabın konuları üniversitelerde eğitim gören 18-25 yaş grubunu düşünülerek hazırlanmıştır. Bu yaş grubuna hitap eden eğlence (s. 16-19-52-92-96), yeme-içme (s. 69-83-84-85-86-89), sanat (s. 94), iletişim (s. 12-37-73-97 vd.) gibi konulara kitapta yer verilmiş olup bu anlamda kitapta konular hedef yaş grubun beklentilerini karşılamaktadır.



Resim 33: Hedef Yaş Grubu (s. 19)

7.3.2. Cinsiyet Eşitliği Sağlanmış mı?

Kitapta kullanılan görsellerde kadın ve erkeklere eşit ölçüde yer verilmiştir (s. 6-8-14-30-65-88-89-90-104-105). Ders kitabında kullanılan görsellerde de kadınların ve erkeklerin ön plana çıktığı meslekler yer almıştır (s. 8-30-40-48-56-77-87).



Resim 34: Cinsiyet Eşitliği (s.8)



Resim 35: Cinsiyet Eşitliği (s.40)

7.3.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef grup açısından uygun mu?

Kitapta dört temel beceriye yer verilmiştir, özellikle kitapta yer alan cd öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmelerine yönelik büyük oranda avantaj sağlamaktadır. Kitapta okuma, yazma, dinleme ve konuşmaya yönelik pek çok aktivite mevcuttur. Özellikle sayfa 15-23-25-28-31-41-44-51-54-71-76-83-92-96-110-113'de bulunan okuma metinleri öğrencilerin hem okuma hem de dinleme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Bu metinlerden hareketle öğrencilere sorular yöneltilip doğru ya da yanlış mı diye çıkarım yapmaları istenmiş, yine okuma parçalarına yönelik kelime öğrenmeleri adına eşleştirme istenmiş, okunan metinden ana düşünce çıkarmaları istenmiş, metin ile ilgili sorular sorulup cevaplamaları istenmiş ya da sadece bilgi amaçlı metin sunulmuştur. Öğrencilerin yazma becerilerini

geliştirmeleri amacı ile oluşturulmuş gerek metinlerde gerekse alıştırmalarda boşluk doldurma alıştırmaları verilmiş (s. 8-9-12-19-27-33-38-39-41-43-46-49-55-58-60-68-69-70-72-75-77-79-89-102-106-107), bunlarla beraber yazma becerisini geliştirmeye yönelik öğrencilere farklı uygulamalar sunulmuştur. Örneğin sayfa 43'de verilen mektuba öğrencilerin cevap yazmaları istenmiş, aynı şekilde sayfa 11'de CV yazma, sayfa 29'da seyahat rehberi için yazı, sayfa 35'de maile cevap yazma vs. yer almaktadır (s.55-63-89).

Kitapta konuşma becerisini geliştirmeye yönelik diyaloglara yer verilmemiş sadece sayfa 50'de bir diyaloga yer verilmiştir. Ancak ünitelerde bulunan çeşitli alıştırmalar ile öğrencilere konuşma becerisi kazandırılma amacı güdülmüş, kitapta yer alan speaking (konuşma) bölümünde ünitelerde bir ya da birden fazla alıştırmaya yer verilmiş olup çeşitli yöntemler ile öğrencilere sunulmuştur. Örneğin sayfa 14'de verilen resim ile ilgili öğrencilerin ne düşündüklerinin söylemeleri istenmiş, sayfa 25'de Berlin'deki oteller verilmiş ve hangisinde kalmak istediklerini söylemeleri istenmiş, sayfa 40'da otel yöneticiliği ile ilgili öğrencilerden çift olarak konuşmaları istenmiştir. Bunlar ve bunlara benzer daha pek çok örnek, incelediğimiz İngilizce ders kitabının hedef kitlenin beklentilerini karşılayabilecek derecede dört temel beceriye yer verdiğini göstermiştir.

A superior night's sleep
yours for only **£5,287.50**

Madonna, Michael Jackson, Celine Dion and Mariah Carey have all stayed at the Lanesborough. Stanley Kubrick filmed scenes for *Eyes Wide Shut* in a junior bedroom and Princess Diana used the dining room for a party. By anybody's standards £5,287.50 (excluding breakfast and dinner) is a lot to pay so what exactly do you get for your money?

For starters there was the chauffeured Rolls-Royce which came with the suite. Then there were the butlers whose role is to find anything the guest wishes to receive. There were personalised business cards and stationery, bunches of flowers from the in-house florist, a bottle of Perrier-Jouet champagne on ice, and a fruit bowl containing giant strawberries.


My butler told me about the hotel's fitness studio, I asked if I had to train in front of other guests: 'Of course not sir, I can have the equipment moved up to your suite. You can work out by the window, it's a lovely view over Green Park.'

There's a lot of gold. Gilt-framed portraits, gold and black candlesticks and in the bedroom golden walls, curtains and a gold-canopied four-poster bed.

But behind the early nineteenth-century façade I discovered a stack of hi-tech gadgets: an in-room computer with fast internet access and internet radio so you can listen to local stations from New York to Buenos Aires, fifteen phone handsets and a mobile so you can be reached on your room number even when you're out about town.

But the price shouldn't be related to the facilities. It's a unique experience, like the butler who can find whatever you're looking for. At 12.10 am I urgently needed a recommendation for an Ethiopian restaurant, a 35 mm film for my camera and a fitness cycle delivered to my room for when I woke next morning.

My night butler did not disappoint. Within minutes he recommended the Ethiopian restaurant in Brixton: 'Would you like us to make a booking sir?' and located a night chemist who unfortunately did not stock film. It appeared as if by magic by 8.30 next morning, as did the member of staff asking where I required the cycle.



Resim 36: Dört Beceri/Okuma (s.23)

Reporting verbs

3 Use the verbs from the box to report the following statements.

instruct	suggest	promise	refuse	inform	warn
----------	---------	---------	--------	--------	------

- I'll put the tickets in the post straightaway.
She promised to put the tickets in the post straightaway.
- I am not doing any more overtime.
- If you don't hurry, you'll miss your connection.
- How about hiring a car?
- There is a message for you, sir.
- You'll have to clean the room again.

Resim 37: Dört Beceri/Yazma (s.72)

7.3.4. Sözcük hazinesi turizm (alan eğitimi) eksenli mi?

Kitabın sözcük hazinesi tamamen hedef kitle odaklı oluşturulmuştur. Turizm ile ilgili temel kavramlar (s. 6-7-10-14-21-22-23-29-34-46-47-49-56-57-58-65-73), otel (s. 24-25-26-36-63-110-112), otel (s. 22-23-25-36-63-110), seyahat (s. 33-48-50-74-79-102-117), restaurant (s. 63-83-88-89), yeme-içme (s. 69-82-84-85-86-87), yer sorma (s.78), kültürel özellikler (s. 15-90-91-92-93-94-96), kendini tanıtmaya (s. 31-38), şehir tanıtmaya (15-19-20), yer tanıtmaya (s. 16-17-66-70-71-112-113) gibi konularda sözcük hazinesi oluşturulmuştur. Bu sözcük grupları turizm sektörü düşünülerek oluşturulmuştur.

Berlin's Best Hotels

BERLIN BOASTS MANY splendid and luxurious hotels. While some of them belong to international chains, others are private establishments with an intimate family atmosphere. The hotels chosen here offer unique interiors, excellent service and a price that is a true representation of the accommodation and service provided.

Hotel Adlon
This super-luxurious hotel has a stunning interior. Walls and windows in the rooms have excellent sound-proofing.

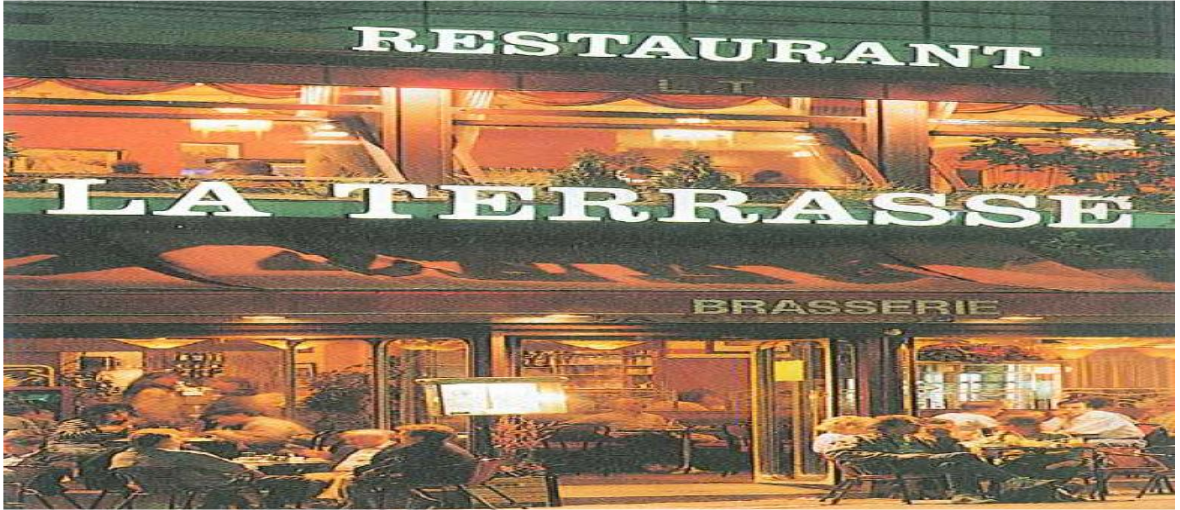
Four Seasons Hotel
This hotel, one of the top three in Berlin, offers opulent interiors with magnificent flower arrangements and impeccable service.

Hackescher Markt
This charming hotel, opened in 1998, has bright, elegant rooms and a beautiful façade that matches the surrounding historic architecture.

DeragHotel Grosser Kurfürst
This modern hotel offers many additional services, such as free bicycle hire, that set it apart from other hotels.

Berlin Hilton
Its nearness to the Gendarmenmarkt and the amazing choice of restaurants distinguish this hotel. Some of the rooms have spectacular views.

Resim 38: Sözcük Hazinesi (s.251)



Resim 39: Sözcük Hazinesi (s.83)

7.3.5. Kültürel Karşılaştırmasına Yer Veriliyor mu?

Kitap incelendiğinde pek çok ülkenin kültürel özelliklerine alıştırmalarda ve CD’de değinildiği saptanmıştır. Ancak genel anlamda kültür karşılaştırması, Türk kültürü ve ana dili İngilizce olan tüm ülkelerin kültürlerine değinilmemiştir.

Sayfa 15 ‘de bin yılın kültürel başkenti olarak Los Angeles’tan söz edilmiştir. Sayfa 52’de Madrid’de kültürel bir öğleden sonranın nasıl olacağına değinilmiştir. 83. sayfada Fransa’da neler yenebileceği ile ilgili bilgi verilmiştir. 84. sayfada Fransa yemekleri ile ilgili boşluk doldurma aktivitesine yer verilmiştir. Sayfa 92’de Çin’de düzenlenen çay töreni ile ilgili okuma metni sunulmuştur. Bunların yanı sıra sayfa 93’de Çin kültürüne ait öğeler, 94’te Çin’nin geleneksel tiyatrosu, 96’da Hindistan’da yapılan Işık Festivalinden bahsedilmiştir.

Ünite 11 egzersiz 2 de bulunan boşluk doldurmada aktivitesinde Afrika, İspanya, Japonya ve İskoçya gibi farklı ülkelerin kültürlerine değinilmiş, ayrıca ulusal tatil günleri, sebepleri ve tarihleri ile ilgili diyalog verilmiştir. Bu alıştırma bağlamında Britanya’da 1. Dünya savaşında hayatını kaybedenler için 11 Kasım saat 11’de insanların kırmızı haşhaş çiçeği takıp savaşın bitimini andıkları anlatılmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde 21 Nisanda Brezilya kahramanlarından biri olan Joaquim Jose da Silva Xawier’in asılması ve bu bağlamda anma etkinliklerinin yapılması, yine Amerika Birleşik Devletlerinde kasım ayının 4. Perşembe günü geleneksel yemekler ve aile ile birlikte Şükran gününün kutlanması anlatılmıştır. Şükran günü sebebi ise 1620’de Hacılar Massachusset’ta göçtüklerinde zor bir kış geçirmiştir ve hastalıklar ile ölen çok

insan olmuştur. Ancak 1924'e kadar Kızılderililer onlara ürün yetiştirmeyi, balık avlamayı öğretmiş ve Hacılar büyük bir şölen yapmaya karar vermiştir. Bu olaydan sonra her yıl o gün şükran günü kutlanmaya başlanmıştır.

① French cuisine is a still evolving art. Traditional French cooking is butter-based and centres on meat, poultry and fish. Today, however, the chefs of many Parisian restaurants are becoming more interested in regional food and in simple, home-style fare which relies on fresh, seasonal ingredients. French cooking tends not to be highly spiced, although fresh herbs like chives and parsley are essential ingredients in the sauces that accompany most savoury dishes.

② One of the most enjoyable aspects of Paris is the diversity of places to eat. *Bistros* are small, often moderately-priced restaurants with a limited selection of dishes. *Brasseries* are larger, bustling eateries with immense menus, and most serve food throughout the day and are open late. Cafés (and some wine bars) open early and the majority close by 9 pm. They serve drinks and food all day long from a short menu of salads, sandwiches and eggs. At lunch most offer a small choice of hot daily specials.

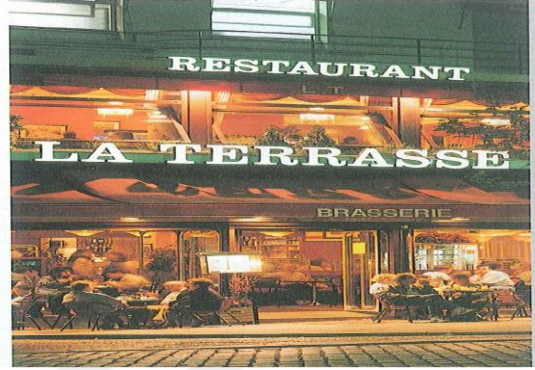
③ The waiter usually takes your choice of *entrée* (first course), then the *plat* (main course). Dessert is ordered after you have finished your main course unless there are some hot desserts which have to be ordered at the start of the meal. In most restaurants you will be asked if you would like a drink before ordering food. A typical *apéritif* is kir (white wine with a blackcurrant liqueur). Spirits are not generally drunk before a meal in France.

④ The first course generally includes a choice of salads or vegetables or *pâté*. Small fish dishes like smoked salmon, grilled sardines, herring, shellfish or oysters are also on offer. Main dishes usually include a selection of meat, poultry or fish served with french fries and vegetables. Highly recommended are *moules marinères* (mussels steamed in wine), and *chèvre tiède sur un lit de salade* (grilled goat's cheese with a mixed-leaf salad).

⑤ Prices vary from extremely economical to astronomical. Many places offer a *formule* or fixed-price menu, especially at lunch, and this will almost always offer the best value. If you want a greater choice of dishes, go for the *à la carte* menu. Remember that a bottle of wine will increase the size of your bill significantly and that coffee usually carries an extra charge.

Prices usually include service. Although you do not have to leave a tip, it is common to do so and is based on 5–10% of the total.

Eating Out in Paris



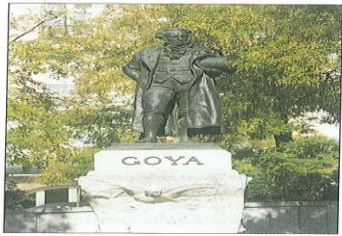
Resim 40: Kültür (s.83)

What to Do in Madrid



FEW EUROPEAN CITIES take their entertainment as seriously as Madrid. The city is an international centre for cultural events, putting a great deal of energy into providing its citizens and visitors with the best in traditional and modern entertainment throughout the year. World famous orchestras, ballets and operas are daily events. The country's best flamenco acts bring their southern Spanish art to Madrid's international audiences. Some of Europe's liveliest clubs and bars are founded here. Be prepared for late nights, however, because many activities begin well after midnight.

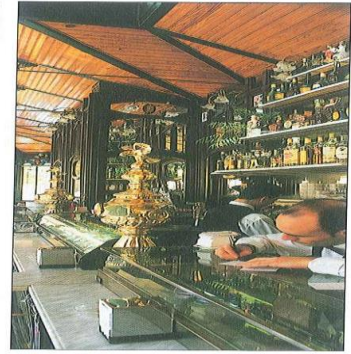
AA cultural afternoon.....
The Prado Museum contains the world's greatest assembly of Spanish painting – especially works by Velázquez and Goya – ranging from the 12th to 19th centuries. It also houses impressive foreign collections, particularly of Italian and Flemish works. Ideally you should make several visits but unfortunately 48 hours doesn't allow you that luxury.



B
Although some people claim that El Rastro has changed a great deal since its heyday during the 19th century, plenty of Madrileños still shop here in search of a bargain. But get there early, by midday it's almost impossible to move through the crowds.

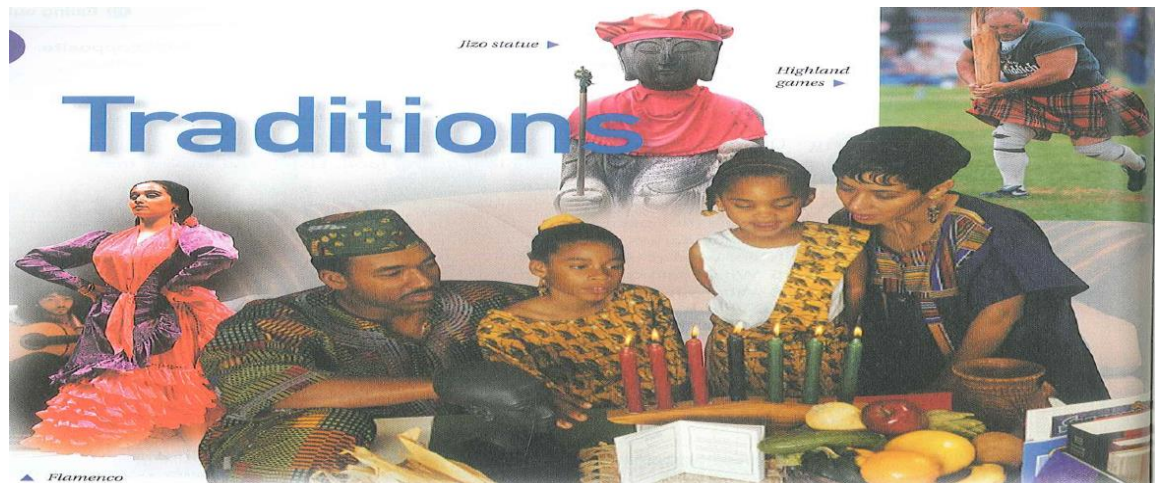


C
Flamenco is a late-night art form with shows usually taking place through the evening and into the early hours of the morning. Most venues offer dinner and a show, which may be singing only, or both singing and dancing. Casa Patas is still the best place to capture the raw power of genuine flamenco guitar and *cante* singing.



D
Madrid is notorious for its late meal times, with lunch around 3 pm and dinner around 11 pm. For the majority of travellers, eating times here take some getting used to. Madrileños usually have two breakfasts (*desayunos*). The first may be a quick coffee at home. The second, around 10 or 11 am, is often eaten in a bar or a café.

Resim 41: Kültür (s.52)



Resim 42: Kültür (s.90)

The Tea Ceremony

Tea was first imported from China in the 8th century and over the course of time developed into the art of *Chado* or the Way of Tea. It was Sen no Rikyu (1522–91), the greatest 16th century tea master who identified the spirit of

the Way of Tea with its four basic principles of harmony, respect, purity and tranquillity. Through tea, recognition is given that every human encounter is a unique occasion that can, and will, never recur again exactly. Thus every aspect of tea must be savoured for what it gives the participants.



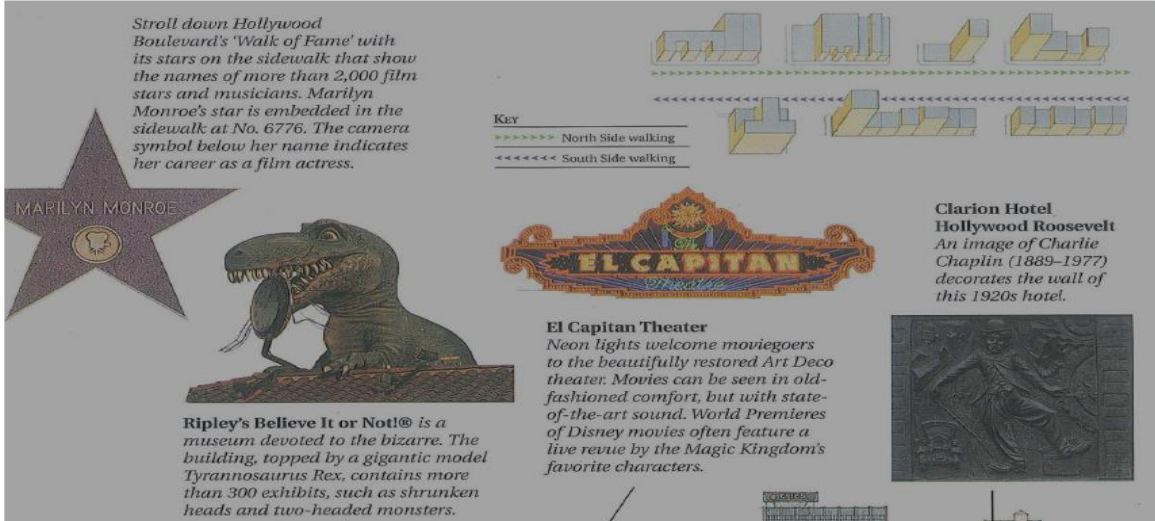
Resim 58: Kültür (s.92)

7.3.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?

Sayfa 16 ve 17'deki okuma parçasında '*A View of Hollywood Boulevard*' Michael Jackson, Madonna, Ronald Reagan'nın The Hollywood Wax Müze'sindeki tasvirlerinin olduğundan bahsedilmiştir. Yine aynı okuma parçasında Marilyn Monroe'nin kaldırılma gömülü yıldızı ve Charlie Chaplin'in duvardaki imgesine değinilmiştir. Sayfa 16'daki okuma parçasından yola çıkarak hazırlanan sorularda Leonardo da Vinci, Humprey Bogart, John Waynes yer almaktadır. Sayfa 23'deki Birleşik Krallıkta (Londra) bulunan Lanesbroug Otelini konu alan okuma parçasında ünlü isimler geçmiştir, bunlar; Madonna, Michael Jakson, Celine Dion, Maria Carrey, Prenses Diana, Stanley Kubrich (yönetmen). Sayfa 32'de ise ilk turizm hareketini başlatan ve kendi adıyla ilk seyahat şirketini açan Thomas Cook'a değinilmiştir.

Sayfa 52'de *Madrid'de Ne Yapılmalı* adlı okuma parçasında ünlü ressamlar olan Valezques ve Goya'ya değinilmiştir. Sayfa 66'daki parçada İrlandalılar için önemli bir yere sahip olan ve onlar için devrim girişiminde bulunan Robeer Emmett'ten söz edilmiştir. Sayfa 70'te ünlü İngiliz mimar Alfred Waterhouse'ın eserlerinde biri olan Natural History Museum, sayfa 71'de *Buckingham Palace* adlı metinde Kraliçe Viktoria, sayfa 75'de Titanik, sayfa 110'da Barcelona Hotels adlı okuma parçasında Picasso konulaştırılmıştır.

CD'lerde yer alan aktivite ve alıştırmalarda da ünlü kişi ve bilim adamlarına değinilmiş, Julia Roberts, Jonathan Swift, Oscar Wilde, Jaymes Joyce, Alfred Waterhouse, Joaquim José da Silva Xavier'den söz edilmiştir.



Resim 44: Ünlü Kişiler (s.16)



Resim 59: Ünlü Kişiler (s.52)

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, incelediğimiz ders kitabında pek çok ünlü, sanatçı ve bilim adamına yer verildiği görülmüştür. Bu yaklaşım öğrencilerin genel kültür bilgisini arttıracacağı gibi, onların öğrenme isteğini arttıracaktır.

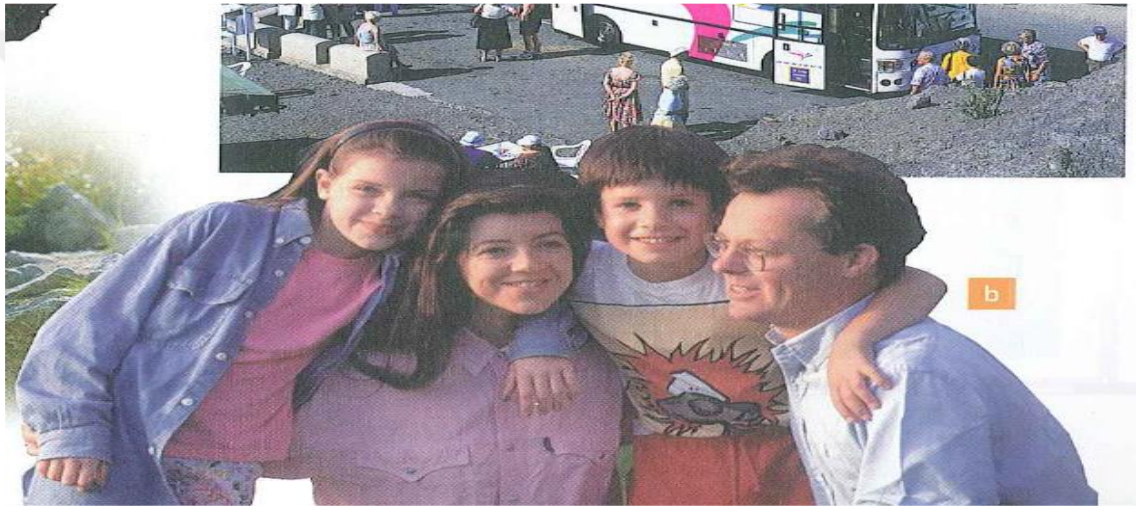
7.3.7. Toplumsal Rollere yer verilmiş mi?

İncelenen ders kitabının birkaç yerinde kadına ve kadının toplum içindeki statüsüne değinildiği gözlemlenmiştir. Görsellerde ise ağırlıklı olarak kadının iş dünyasındaki konumuna vurgu yapılmıştır. Örneğin sayfa 14'te işkadını görseli, sayfa 30'da hosteslik yapan bir bayan, sayfa 52'de dans eden bayan görseline yer verilmiştir.

Sayfa 54, 65 ve 98’de anne, baba ve çocukların bir arada olduğu görsellere yer verilmiştir. Sayfa 98’de resim yapan bir bayan yer almıştır.



Resim 46: Toplumsal Roller (s.14)



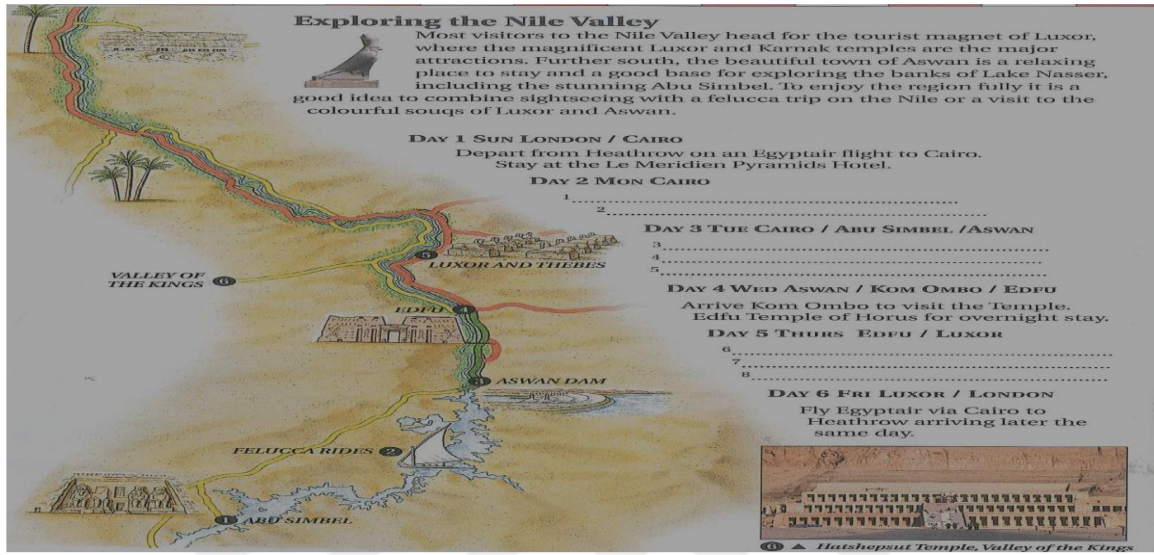
Resim 47: Toplumsal Roller (s.65)

7.3.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?

Turizm lisans öğrencilerinin İngilizce dil becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan ders kitabında şehir, ülke ve coğrafi bilgilerin yer alması oldukça önemlidir. İngilizce birçok ülkede ana dil olarak konuşulurken diğer tüm ülkelerde de öğrenilmesi gereken ikinci dil olarak kullanılmaktadır.

İlgili ders kitabının geneline serpiştirilen edebi metinler ve alıştırmalarda birçok şehir ve ülke isimi geçmiştir. Alıştırmalarda (s. 14-18-20-32-37-838-70-76-77-78-79-91-101-102-106-109) İngilizce konuşulan pek çok ülke ve şehrin ismi anılmıştır. Örneğin sayfa 14’de İskoçya, Florida, Verona, San Francisco, sayfa 15’te Los Angeles, sayfa 18’de San Diego, Kaliforniya, sayfa 70’de Londra, sayfa 76’da Amerika Birleşik Devletleri, UK (Birleşik Krallık), 77’de New York, 78 ve 79’da Sidney, 101’de ise

Kanada gibi ülke ve şehirlere yer ayrılmıştır. Ana dili İngilizce olmayan ülke ve şehirlere de yer verilmiştir (s 14'de İstanbul ve Berlin, sayfa 20'de Moskova, sayfa 37'de İspanya, Kıbrıs, Yunanistan, Baler Adaları, Türkiye, sayfa 50'de Milano, Roma, sayfa 52'de Madrid, 83'da Paris, 91'de pek çok dil konuşulan Afrika, 92'de Çin, 96'da Hindistan, 101'de Korsika, Sicilya, Portekiz, 106'da Japonya, Nepal, 109'da Küba, Dominik Cumhuriyeti, İskandinavya, Doğu Avrupa, Brezilya, 110'da Barcelona).

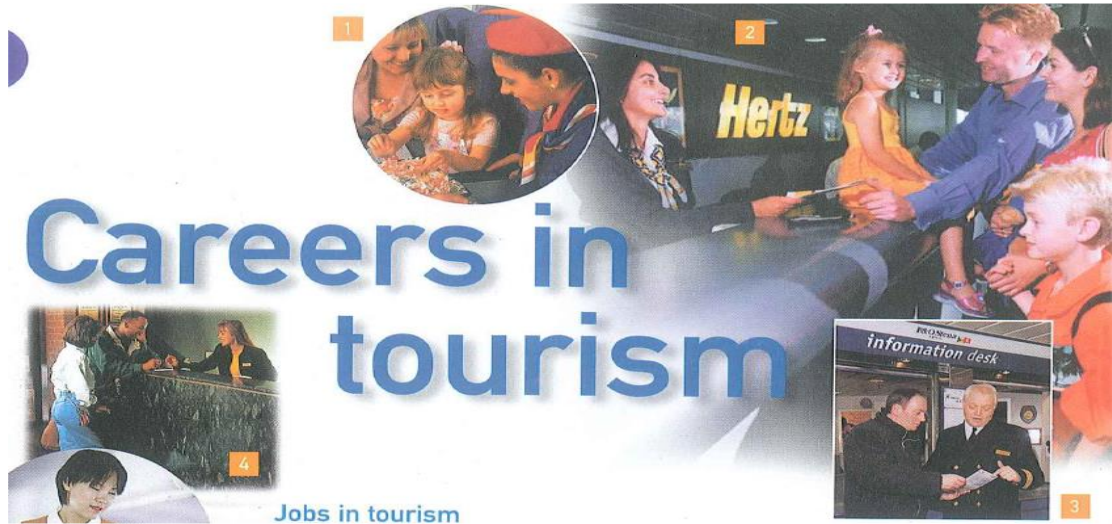


Resim 48: Ülke ve Coğrafi Bilgi (s.102)

7.3.9. Meslek Bilgisine var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?

Kitapta açıklamalı bir şekilde mesleki bilgiye yer verilmemiştir, ancak diyaloglarda cd ve kitapta yer alan alıştırma ve metinlerde farklı meslek dallarına yer verilmiştir. Resepsiyonist, hostes, garson olarak çalışan kadın görsellerinin yanı sıra 14 ve 88'de iş kadını ve iş adamı görseline yer verilmiştir. Sayfa 30'da gemi kaptanı ve hostes, 40'da resepsiyonda erkek görseli, 56'da resepsiyonda çalışan bayan görseli, 48'de seyahat acentasında çalışan bayan görseli, 52 ve 90'da dansçı gibi meslekler anılmıştır.

Ele alınan mesleklerin hepsinin turizm sektörüyle doğrudan bağlantılı meslekler olduğu tespit edilmiştir. Bu da hedef kitlenin beklentileri ve ihtiyaçları açısından çok yerinde ve doğru bir yaklaşımdır.




Resim 49: Meslek Bilgisi (s.6)

Conference Event Co-ordinator

Conference Consultants is a dynamic events management organisation which provides creative, exciting and affordable solutions for conferences and exhibitions. We are currently looking for a hard-working person to join our staff.

The successful applicant will be responsible for organising special events. This person will have excellent customer service and management skills and be prepared to work under pressure.

An excellent salary package and company car will be offered to the right candidate.



Travel Sales Consultant

Leading travel agency is seeking a travel sales consultant to sell holidays and other travel products.

Good telephone, IT and numeracy skills are a must. The job involves booking package tours, making hotel reservations and arranging car hire as well as designing individual holidays for the independent traveller. You will be caring, have an outgoing personality and be able to put others first.

Night Auditor

This is a chance to become part of a well-established international five-star hotel.

We are looking for a Night Auditor for a busy hotel front office. Reporting to the Front Office Manager, you will be skilled at supervising staff, handling guest queries and complaints, maximising room occupancy and producing the daily business figures.

You are well-presented and patient with a friendly, helpful personality. This position has unlimited potential and will suit someone looking at his/her career in the long term.

Resort reps

If you enjoy being in foreign places but don't like being on the move the whole time, then being a resort representative is a great job for you. You will need to be enthusiastic, energetic, possess excellent communication skills and be good at dealing with emergencies and making decisions on your own. There is the opportunity to earn commission from selling excursions to boost your basic salary.

Resim 50: Meslek Bilgisi (s.7)

7.3.10. İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?

Kitapta İngilizce konuşan ülkelere metin, alıştırma gibi yerlerde yer verilmiştir. İlgili ülkelerin başkentleri, önemli özellikleri gibi etmenlere yer verilmemiştir.

7.3.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?

İncelenen kitapta Amerika'nın eyaletlerinden biri olan New York'taki dünyaca ünlü seyahat acentası *Global Tour*'a sayfa 13'de yer verilmiştir. Sayfa 32'de dünyada ilk tur düzenleyen kişi olan kendi adı ile seyahat acentası kuran Thomas Cook'a

değinilmiştir. Günümüzde önemli bir yere sahip olan telefonda kısa mesajlara yer verilmiştir (s.61). Teknolojinin iletişim araçlarından olan –e postaya da yer verilmiştir (s 35-37-73-97-119).

Yukarıda dile getirilen konular öğrencilerin ilgisini çekebilecek konulardır ve ders kitabında kullanılması yerinde fakat yetersiz bir yaklaşımdır. Ele alınan konuların yanı sıra piyasaya yeni çıkan ve ilgiyle takip edilen kitaplar, yazarlar, spor olayları, doğa aktiviteleri, hayvan hakları vb. aktivitelere de yer verilmesi faydalı olacaktır.

7.3.12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?

İncelenen kitapta müzik, tiyatro, film gibi sanatsal faaliyetlere yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir. Kitapta tek cümle içerisinde geçen film çekimi, aktörler, yazarlar geçmiştir, ancak eserleri ile ilgili bilgi verilmemiştir. Sanatsal faaliyetlere birkaç yerde değinilmiştir. Örneğin Cd’de yer alan ünite 11’de Flamenko ile ilgili bilgi yer almıştır. Aynı ünite de Japon tiyatrosu ile ilgili kapsamlı bilgi de yer almıştır. Fakat bu iki sanatsal aktivite kitabın geneli göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kalmıştır.

7.3.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?

Ünitelerde öğrencinin dil bilgi ve becerisini geliştirmek amacı ile pek okuma metnine yer verilmiştir. Ancak önemli yazarların eserlerinden seçilen edebi metinlere yer verilmemiştir.

7.3.14. Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

İncelenen kitapta ne İngilizce konuşulan ülkelerin tarihlerine ne de Türk tarihine yer verilmediği tespit edilmiştir. Ülkelerin tarihini anlatan kısa okuma metinlerine yer verilmesi öğrencilerin genel kültür birikimini güçlendirmek açısından faydalı olacaktır.

7.4. English for International Tourism: Intermediate Workbook

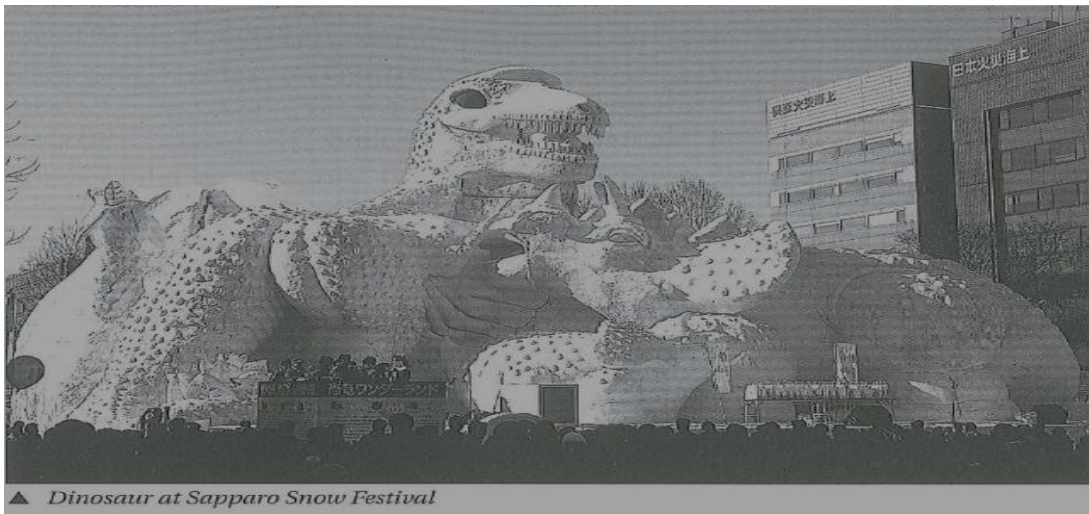
Bu bölümde ele aldığımız çalışma kitabı, ana ders kitabındaki konulara paralel olarak öğrencilerin konuşma, okuma ve yazma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesini hedefleyen alıştırmalardan oluşmaktadır. İncelediğimiz kitap 12 ünite ve 80 sayfadan olarak tasarlanmıştır.

Ünite 1’de turizmde kariyer, ünite 2’de gezilecek yerler, ünite 3’de otel tesisleri, ünite 4’de tur operatörleri, ünite 5’de konuk ağırlama, ünite 6’da seyahat acenteleri, Ünite 7’de otel rezervasyonları, ünite 8’de manzaralar, ünite 9’da gezi, ünite 10’da yiyecek, ünite 11’de gelenekler, ünite 12’de özel ilgi turlar işlenmiş olup incelediğimiz ana ders kitabından farklı olarak öğrencinin derse ilgi ve motivasyonunu artırmak için bulmacalar yer almaktadır.

Ünitelerde işlenen konular ışığında, ele alınan çalışma kitabının konu bağlamında hedef kitleye uygun bir şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir.

7.4.1. Konular hedef yaş gurubuna uygun mu?

İncelenen çalışma kitabının konuları ana kitaba paralel olarak üniversitelerin 18-25 yaş grubuna uygun olarak hazırlanmıştır. Bu yaş grubuna uygun olan eğlence (s. 41-55-57-59), iletişim (s. 33-37), yeme-içme (41-50-51-52-53), trafik (s.44-45) gibi konulara kitapta yer verilmesi hedef grubun ihtiyaçlarını karşılayan bir özelliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır.



▲ Dinosaur at Sapporo Snow Festival

Resim 51: Hedef Yaş Gurubu (s.57)

7.4.2. Cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?

Bu bölümde kitapta yer alan ünitelerdeki alıştırmalar ve örneklemelerde kadın ve erkeğe eşit derecede yer verilip verilmediği araştırılmıştır. İncelenen kitapta kadın-erkek isimleri, meslekler ve resimler incelendiğinde kadın ve erkeğe eşit derecede yer verildiği görülmüştür. Örneğin, görsellerde (s. 26-27-52), mesleklerde (s. 26-35-43-52), kadın-erkek isimlerinin eşit kullanıldığı (s. 11-16 vd.) tespit edilmiştir.

7.4.3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?

Çalışma kitabında yer alan dört temel beceri (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) incelenmiştir. Dinleme becerisi için ana kitabın yardımcı kaynağı olarak oluşturulan CD bu kitap hazırlanmamıştır. Konuşma becerisi olarak kitapta diyalog metinler (s. 11-29-52), okuma becerisi için her ünite de okuma metni yer almaktadır (s.5-7-8-9-12-16-20-25-33-41-43-47-53-55-56-59-63). Öğrencilerin yazma becerisini geliştirme amacı ile kitapta boşluk doldurma alıştırmalarına yer verilmiştir (s. 6-10-11-18-21-23-26-28-32-45-48-50-52-58-64.). Öte yandan incelenen ders kitabında yer alan bulmaca, alıştırma, diyalog, okuma kavramlarının iyi bir şekilde hazırlandığı saptanmıştır.

Guest 1	Good evening. We'd like a table for two, please.
Waiter	just if to me follow like you'd certainly 1..... Certainly, if you'd just like to follow me..... an have to like you aperitif would 2.....
Guest 1	No, thank you. We're in a hurry.
Waiter	menu here at for to the is you look right 3.....
[Later]	to you are order ready 4.....
Guest 1	Yes, I'll have a rack of lamb with french fries.
Guest 2	And I'll have the pepper steak with a side salad.
Waiter	pepper and lamb steak that's one rack so of one 5..... and drink would you like what to 6.....
Guest 1	I'm not sure. Any suggestions?
Waiter	vintage it's I'd certainly the as a Bordeaux very recommend good 7.....
Guest 1	OK, we'll take your word for it!

Resim 52: Dört Temel Beceri (s.52)

Walter Allvin is from Gothenburg in Sweden but has been living in Lapland for eight years and works as a mountain guide at Abisko Tourist Station.



What made you decide to be a guide?

I was always keen on open-air activities so it was the perfect chance to do something I enjoyed for a living. I love taking people out and showing them what nature is like here.

Did you need any special training?

I had to study for two years to become a ski instructor and trekking guide. I also took an extra year's course in mountain ecology.

Why Abisko though? It's very remote.

At first I just came up north for a holiday but I really loved the landscape and the fantastic pink and orange skies so I kept coming back.

So what do you actually do in a typical day?

In winter I work as a ski guide and take people out on the pistes. And in summer I take tourists out on one-day treks. If the weather's good we go up to the top of a mountain by cable car and look down over Torneträsk Lake, watching the midnight sun.

And what's the best part of your job?

The history of the area is interesting – how the railway was built 100 years ago and how the local Sami people used to live. But most of all, I get a real sense of satisfaction when I see that the visitors are taking an interest in the botany and geology of the area.

There must be some bad sides to the work?

The tourists are really enthusiastic so that's not a problem. If anything, I'd like to see the marketing side managed better. The number of visitors is very seasonal and that can make it difficult for the guides.

Don't you miss the city?

Not at all. If I don't have something I need, I just get on the computer and order it. There's always something to do out here whereas in the city you can easily get bored.

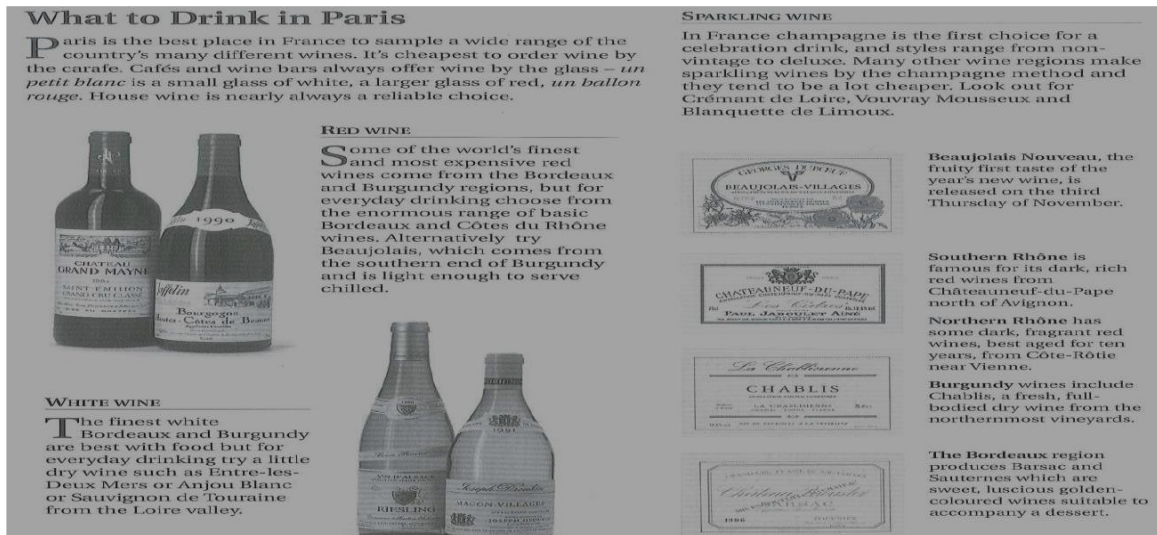
Resim 53: Dört Temel Beceri (s. 43)

7.4.4. Sözcük Hazinesi Turizm Eksenli mi?

İncelenen kitap ünitelerinden de anlaşılacağı gibi sözcükler tamamen turizm düşünülerek oluşturulmuştur ve buda öğrencinin turizm sektörü içerisinde ihtiyacı olacak olan becerileri bu kitap ile sağlanabileceğini göstermektedir. Yardımcı kitapta turizm ile bağlantılı olan kavramlardan otel (s. 15-16-18-25-27), turistik aktivite (22-47-59), restaurant (s. 52), kültürel özellikler (s. 50-55-56), kendini tanıtmaya (s. 6-8-35-43), seyahat (s. 11-29), yeme-içme (s. 41-50-53), yer tarifi (44-48) gibi sözcükler yer verilmiştir.

7.4.5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?

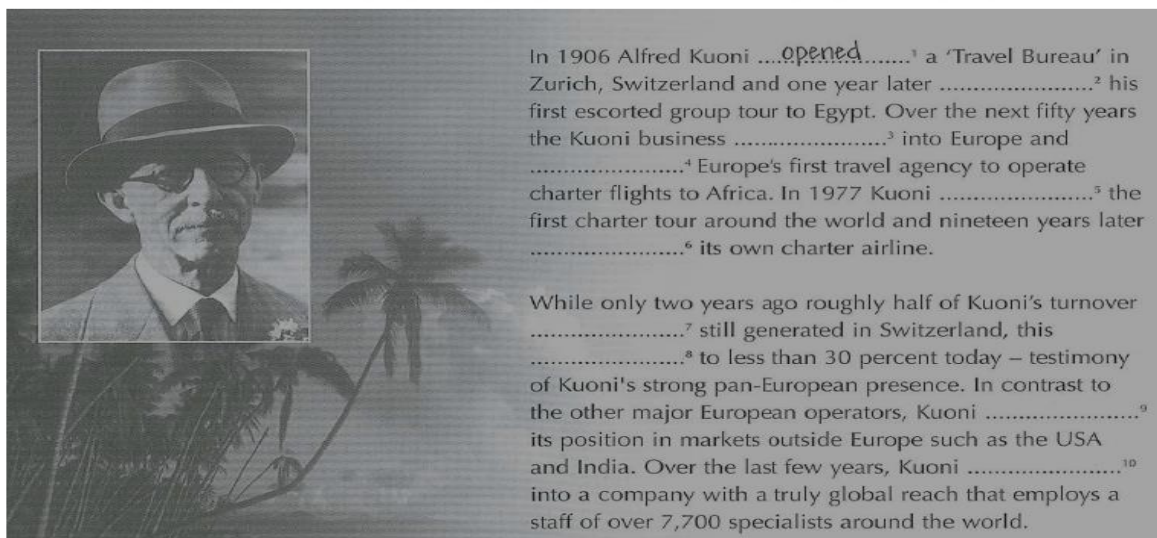
İncelenen çalışma kitabında Türk-İngiliz veya anadili İngilizce olan ülkelerin kültür karşılaştırılmasına yer verilmemiştir. Ünite 11, sayfa 55'de gelenekler ile ilgili bir ünite oluşturulmuş ve dünyada yılbaşı kutlaması adı altındaki başlıkta bazı ülkelerin (Çin, Avustralya, Mısır, Yunanistan, Polonya) geleneksel yılbaşı kutlamalarına değinilmiştir. Sayfa 50'de ülkelerin ünlü yemekleri ile ilgili alıştırmaya yer verilmiştir ve bu ülkeler, İspanya, Macaristan, İspanya, İtalya, Almanya, Hindistan, Çin, Kuzey Afrika Fransa'dır. Sayfa 53'de Paris'in şarapları ile ilgili bilgi verilmiştir.



Resim 54: Kültür (s.53)

7.4.6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?

Sayfa 21'de dünyada ilk uzun mesafeli gezileri düzenleyen ve zamanla dünyanın en büyük seyahat hizmetlerini sunan şirketlerden biri olan *Kuoni Travel*'i kuran Alfred Kuoni ile ilgili metin verilmiştir. Sayfa 22'de ana kitapta olduğu gibi dünyada ilk turizm aktivitesinin başlatan *Thomas Cook* ile ilgili alıştırma içinde bir cümle geçmiştir.



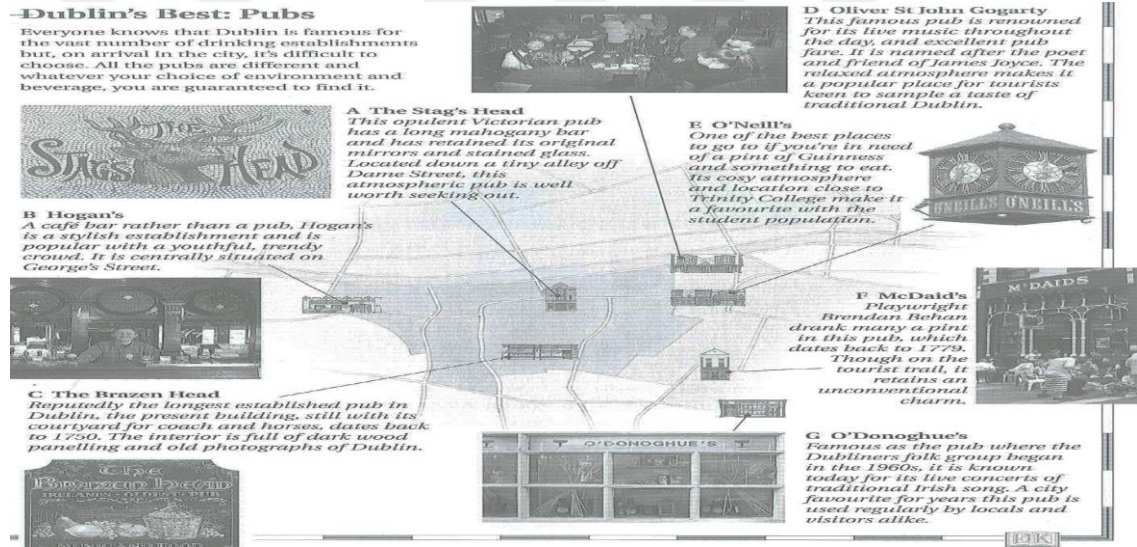
Resim 55: Ünlü Kişiler (s.21)

7.4.7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?

Kitapta kullanılan görselde garson (s. 26), resepsiyonist (s.27) gibi mesleklere yer verilmiş ve bu meslekler kadın erkek arasında eşit oranda dağılım göstermiştir.

7.4.8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?

İncelenen kitabın farklı yerlerinde şehir, ülke isimlerine sıkça yer verilmiştir, ancak Türkiye'den hiç bir şehre rastlanmamıştır. Sayfa 11'de seyahat acentası ile yapılan diyalogda San Francisco ve Los Angeles şehirleri ile ilgili bilgiler yer almıştır. Sayfa 12'de Alcatraz Adası ile ilgili harita, 16'da Berlin otelleri, 21'de İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan, Afrika, 29'da İtalya, Milan, 41'de Dublin barları, 42'de İrlanda'nın antik kenti Newgrange, 45 ve 46'da Sidney, 48'de Clovelly kasabası, 50'de İspanya, İtalya, Almanya, Hindistan, Çin, Kuzey Afrika ve Fransa, 55'de Çin, Avustralya, Mısır, Yunanistan, Polonya, 56'da Japonya başlığı altında Japonya'nın mevsimleri ve Buda ile ilgili bilgiler yer almıştır. Bu bağlamda, kitabın yeterli derecede şehir, ülke ve bunların coğrafi konumlarına dair bilgi aktardığı gözlemlenmiştir.



Resim 56 Şehir Ülke (s.41)

7.4.9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir?

Kitapta meslek bilgisi ile ilgili pek çok bilgi verilmiştir. Sayfa 5'te turizmde kariyer ile ilgili ünite de ön büro müdürü, havaalanı çağrı merkezi çalışanı, Amerikan expreste çalışacak eleman ve operasyon yöneticisi meslekleri ile ilgili ilan metni örnekleri verilmiş ve bu meslekler ile ilgili istenilen özellikler sunulmuştur. Sayfa 8'de resepsiyonda çalışma ile ilgili bilgi sunulmuştur. Sayfa 20'de tur rehberi ile ilgili bilgi sunulmuştur. Sayfa 3'de rehberlik ile ilgili bilgi sunulmuştur. Sayfa 52'de garson ve müşteri arasındaki diyalog sunulmuştur. Sayfa 35'te otelde çalışan kişi ile oteldeki

deneyimleri ile ilgili diyaloga yer verilmiştir. Kitapta turizm mesleği dışında herhangi başka bir meslek bilgisine yer verilmemiştir.

7.4.10. İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?

Yardımcı kitapta ana dili İngilizce olan birçok ülkeye yer verilmiştir ancak özellikle bir liste verilmemiştir.

7.4.11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?

Kitapta az da olsa güncel konulara yer verilmiştir. Sayfa 5'te verilen iş ilanı metninde Saudi Arabian Airlines firmasının çağrı merkezi, sayfa 9'da pazarlama zekası, sayfa 20'de internet Explorer, sayfa 44'de trafik kuralları ile ilgili egzersiz verilmiştir.

7.4.12. Sanat, müzik, tiyatro, edebi eserler ve filmlere yer verilmiş mi?

Kitapta sanat, müzik, tiyatro ve filmler ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

7.4.13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şiir, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?

İncelenen kitapta birçok metne rastlanmıştır, fakat bunların hepsinin okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Kitapta herhangi bir edebi metne rastlanmamıştır.

7.4.14. Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

İncelenen kitapta tarih bilgisine rastlanmamıştır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yürüttüğümüz çalışmada, hızla ilerleyen teknoloji ile birlikte insanların birbirleriyle olan iletişiminin arttığı, kültürlerarası iletişim ve etkileşim kavramının her geçen gün daha da önemli hale geldiği gözlemlenmiştir. Bu etkileşim *kültürlerarasılık* kavramını ön plana çıkarmış ve bu kavram bağlamında yürütülen akademik çalışmaların sayısının artmasını sağlamıştır. Çalışmamız da *kültürlerarasılık* kavramından hareketle hazırlanmış, turizm fakülte ve yüksekokullarının bütün bölüm ve programlarında okutulan yabancı dil İngilizce dersleri için hazırlanmış ders kitaplarının hedef odaklı analizi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda, çalışmamızda dört kitaplık bir eğitim setinden oluşan

- *English for International Tourism: Pre-intermediate Student's Book*
- *English for International Tourism: Pre-intermediate Workbook*
- *English for International Tourism: Intermediate Student's Book*
- *English for International Tourism: Intermediate Workbook*

başlıklı turizm odaklı İngilizce ders kitapları aşağıdaki sorular bağlamında analiz edilmiştir;

1. Konular hedef yaş gurubuna hitap etmekte midir?
2. Kitapta yer alan metinler, alıştırmalar ve görsellerde cinsiyet eşitliği sağlanmış mı?
3. Dört temel beceriye hangi derecede yer verilmiş ve bu dağılım hedef gurup açısından uygun mu?
4. Sözcük hazinesi turizm (alan eğitimi) eksenli mi?
5. Kültür karşılaştırmasına yer veriliyor mu?
6. Ünlü kişi ve bilim adamlarının yaşamlarına ve eserlerine yer verilmiş mi?
7. Toplumsal rollere yer verilmiş mi?
8. Şehir, ülke ve coğrafi bilgiye yer ayrılmış mı?
9. Meslek bilgisi var mı? Hangi mesleklere ağırlık verilmiştir? Meslekler turizm sektörüyle ilişkili mi?
10. İngilizce konuşan tüm ülkelere kültürel açıdan yer verilmiş mi?
11. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek güncel konulara yer verilmiş mi?
12. Müzik, spor, tiyatro, edebi eserler ve filmlere kültürlerarası karşılaştırma yaparak yer verilmiş mi?

13. Ünlü yazarların edebi metinlerine (şair, drama, kısa öykü, masal vs) yer verilmiş mi?

14. Ülkeler tarihi hakkında bilgi aktarılmış mı?

Analizi yapılan set şeklindeki dört ders kitabından toplanan veriler ve veri analiziyle elde edilen sonuçlar aşağıya maddeler halinde çıkarılmıştır:

8.1. Sonuç

İncelenen dört kitapta da dilbilgisi konularına basitten zora doğru, sistematik bir şekilde değinilmiş, dilbilgisi konularının ünitelere dağılımı dengeli bir şekilde yapılmıştır. Ayrıca dilbilgisi konuları, turizm lisans bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin sektörde gerekli olan yabancı dil becerisini edinmeleri açısından yeterli derecede ve dört temel beceri bağlamında ele alınmıştır. İngilizce ders kitabının yardımcı materyalleri olan çalışma kitabı CD hedef kitle odaklı hazırlanmıştır. İncelenen ders kitabında işlenen safari, kayak, yüzme, sportif etkinlikler gibi konular 18-25 yaş grubuna uygun olarak hazırlanmıştır. Bu yaş aralığı da üniversite öğrencilerini, dolayısıyla turizm lisans öğrencilerini kapsamaktadır.

Kitabın bütün ünitelerinde kadın erkek eşitliğinin sağlandığı tespit edilmiştir. Bu eşitlik alıştırmalara, okuma metinlerine ve görsellere yansıtılmıştır. Bu yaklaşım, ders ortamında konular işlenirken tüm öğrencilerin tüm konulara eşlik etmesi açısından önemlidir. Öğrencilerin turistlerle kusursuz bir iletişim kurmak ve sektörde kendilerine iyi bir konum edinebilmek için yabancı dile iyi derecede hakim olmaları gerekmektedir. Bu da dört temel becerinin iyi bir şekilde öğrenilmesi ve kullanılmasıyla mümkündür. İncelenen kitapta öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek için okuma metinlerine, yazma becerilerini geliştirmek için metin yazma alıştırmalarına, dinleme becerilerini geliştirmek için yardımcı kaynak CD aracılığıyla dinleme metinlerine ve konuşma becerilerini geliştirmek için diyaloglara yer verildiği saptanmıştır. Bu anlamda, incelenen kitap yeterli seviyededir. Fakat turizm öğrencilerinin turistlerle kurdukları iletişim göz önünde bulundurulduğunda, diğer becerilere oranla konuşma becerisine bir nebze daha fazla ihtiyaç duydukları söylenebilir. Dolayısıyla incelenen ders kitabındaki konuşma aktiviteleri biraz daha arttırılmalıdır. İncelenen kitabın en önemli ve kusursuz özelliği kullanılan sözcük hazinesinin tamamen hedef odaklı olmasıdır. Kullanılan sözcük hazinesi turizm odaklıdır. Neredeyse her alıştırma ve okuma metninde otel,

otelcilik, turistik aktiviteler, seyahat, kültürel özellikler, yeme-içme, kendini tanıtmaya, iletişim, alışveriş, gezi, restoran gibi alanların sözcük kümelerine yer verilmiştir.

Turizm lisans öğrencilerinin öğrendikleri yabancı dilin konuşulduğu ülkeleri ve o ülkelerin kültürünü yakından tanımaları önemlidir. İncelediğimiz ders kitabında farklı ülkelerin kültürlerine değinildiği gözlemlenmiştir. Bu yaklaşım öğrencilerin kültür bilgisi konusundaki muhtemel eksiklerini tamamlamak açısından önemlidir. Fakat daha sağlıklı ve kalıcı bilgi oluşturması açısından, ele alınan kültürel etmenlerin karşılaştırmalar yapılarak işlenmesi daha faydalı olacaktır. Örneğin, Türkiye'nin turistik bir bölgesinin farklı bir ülkenin turistik bölgesiyle karşılaştırmalı bir şekilde ele alınması veya Türk kültürüne ait yiyecek içeceklerin farklı bir kültürün yiyecek içecekleriyle karşılaştırılması daha kalıcı bilgilere, öz kültürel değerlere daha saygılı ve hoşgörülü yaklaşılmasına olanak tanıyacaktır. Bu bakımdan, incelediğimiz kitapta kültürler arası karşılaştırmaya yer verilmemesi ve kültürel etmenlerin tek taraflı aktarılması kitabın eksik bir özelliği olarak değerlendirilmiştir. Hem Türk hem de İngilizce konuşan toplumlardan ünlü kişilerin (sporcu, yazar, bilim adamı, sanatçı, politikacı vb.) karşılaştırmalı olarak sunulması öğrencinin konuya yönelik ilgi ve motivasyonunu artırır. Ayrıca öğrencinin kültür bilgisini zenginleştirir. Kitabın birkaç yerinde alıştırımların içine serpiştirilmiş ünlü isimler göze çarpmaktadır. Ama bunun, kitabın geneli düşünüldüğünde yeterli bir seviyede olmadığı kanaatine varılmıştır.

Kadın ve erkeklerin toplum içindeki konumlarını ve algılanışlarını ele alan toplumsal roller başlığı altında yapılan inceleme sonucunda, kitapta yer alan meslek guruplarının kadın erkek arasında dengeli bir şekilde dağıtıldığı, kadınların toplum içindeki konumlarına önem verildiği, erkeklerle eşit seviyede her mesleği yapabileceklerini gösteren görsellerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin dilini öğrendikleri ülkelerin şehirlerini, komşularını, başkentlerini, önemli coğrafi özelliklerini öğrenmeleri genel kültür bilgisi açısından oldukça önemlidir. İncelediğimiz kitapta ana dili İngilizce olan ve olmayan ülke ve şehir isimlerinin alıştırma ve edebi metinlerin içine serpiştirildiği tespit edilmiştir. Bu anlamda, incelenen kitabın yeterli olduğu kanısına varılmıştır. İncelenen kitapta yer alan meslek gurupları turizm ağırlıklıdır. Örneğin aşçı, tur rehberi, garson, kat görevlisi, resepsiyon, güvenlik, hostes, kabin görevlisi, kasiyer (müşterinin otel dışındaki iş ayarlamalarını yapan birim), kapıcı (otelde), belboy, otel yöneticisi, barmen, muhasebeci, kapıcı, muhasebeci, kat görevlisi, garson, su sporları öğretmeni, tur operatörü, köpek balığı besleyicisi, karaoke şarkıcısı, misafir ağırlama personeli, stajyer krupiyer (bir kumarhanede kâğıt dağıtmak, rulet

döndürmek, kazanan numaraları yüksek sesle bildirmek, yitirenlerin fişlerini toplayıp kazananlara vermek vb. gibi görevleri olan, oyunu yöneten kimse) gibi mesleklere yer verilmiştir. Bu anlamda, incelenen ders kitabının yeterli olduğu kanaatine varılmıştır.

İncelenen kitapta İngilizce konuşan tüm ülkelere yer verilmediği, fakat yer alan ülke ve özelliklerinin ise buna rağmen yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Hangi ülkelerin hangi dili konuştuğuna dair bir tablonun sunulması bu bağlamdaki açığı kapatabilirdi. Ayrıca, metin veya alıştırmadan yola çıkarak, dünya üzerinde konuşulan dillere kısaca yer verilmesi gerekmektedir. İşlenen konuların güncelliği öğrencilerin yabancı dil eğitimine yaklaşımlarını olumlu etkileyebilecek bir etmendir. Bu yüzden ders kitaplarında güncel konulara ağırlık verilmesi gerekir. Kitle iletişim araçları ve bunların insanlar tarafından kullanımı, insanların son zamanlarda en çok ilgilendikleri konulardan biri olan otomotiv sanayi ve araç markaları, ayrıca ülkelerin işsizlik oranları ve buna benzer güncel pek çok konu incelenen kitaba dahil edilmiştir. Bundan dolayı, ilgili kitabın güncel konuları ele alması açısından eksiksiz olduğu tespit edilmiştir.

Ders kitaplarında müzik, spor, tiyatro, edebi eserler, yazarlar ve filmlere yer verilmesi hedef kitlenin genel kültür bilgisini arttırması açısından çok önemlidir. Ayrıca işlenen konulara yönelik öğrenci ilgisini arttırma özellikleri de vardır. İncelenen kitapta müzik, tiyatro, dans gibi sanatsal aktiviteler ile ilgili bilgi aktarımına rastlanmamıştır. Dolayısıyla, bu madde bağlamında, incelenen ders kitabının eksik kaldığı gözlemlenmiştir. İncelenen kitapta önemli yazarların edebi metinlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Oysaki edebi metinler hem yabancı dil eğitimi derslerinde ders malzemesi olarak kullanılabilmekte, hem de öğrencilerin kültür, sanat, edebiyat konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, incelenen kitapta edebi metinlere yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak ön plana geçmiştir. İlgili ders kitabında İngilizce konuşan ülkelerin kısa tarihlerine, geçmişlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Oysaki bazı okuma metinlerinde ülke tarihine değinmek, ülkelerin kültürlerarası etkileşimini somutlaştırmak adına öğrenciye büyük bir fayda sağlayacaktır.

8.2. Öneriler

Yabancı dil ders kitapları hazırlanırken hedef kitlenin temel özellikleri ve beklentileri iyice araştırılmalı ve detaylı araştırmadan sonra kitap hazırlanmalıdır. Ders

kitabında yer alan tüm konular, diyaloglar, metinler, görseller ve alıştırmalar hedef kitle bağlamında hazırlanmalıdır. Bu bağlamda, incelenen ders kitabının hedef odaklı kusursuz bir kitap olabilmesi için;

- Kitapta yer alan konuşma aktiviteleri artırılmalıdır.
- Kitapta kültürlerarası karşılaştırmalara yer verilmelidir. Türk kültürü ile öğrenilen dilin kültürü arasında karşılaştırma olanağı sunan aktivitelere yer verilmelidir.
- Kitabın farklı yerlerine serpiştirilen ünlü kişiler yeterli olmadığı için, bunların sayısının artırılması gerekir.
- Kitapta İngilizce konuşan tüm ülkelere yer verilmemiştir. Bu yüzden, hangi ülkelerin hangi dili konuştuğuna dair bir tablonun alıştırmaya olarak sunulması gerekmektedir.
- Kitapta müzik, spor, tiyatro, edebi eserler, yazarlar ve filmlere daha fazla yer verilmelidir.
- Yabancı yazarların eserlerinden edebi metinler seçip kitaba monte edilmesi gerekmektedir. Çünkü edebi metinler öğrencilerin kültür, sanat, edebiyat konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, K., Tan, E., ve Balcı, U. (2017). Turizm Odaklı Almanca Ders Kitaplarının Ülke Bilgisi Bağlamında Analizi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Volume 5, Issue 1, p. 651-672.
- Akgöz, E., ve Gürsoy, Y. (2014). Turizm Eğitiminde Yabancı Dil Öğrenme, İstek Ve Kararlılıkları: Selçuk Üniversitesi Beyşehir Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2/1, s:21-29.
- Akgümüş, H. (2012). *Yeni Programa Göre Hazırlanan 11. Sınıf Biyoloji Kitabının İçerik Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Konya.
- Akpolat, G. (2012). *Üç Fransızca Ders Kitabının MEB 2006 Fransızca Öğretim Programı Çerçevesinde İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan A., ve Çoşkun A. (2012). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Türkiye Ve Dünyada Neler Oluyor?. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:12, 20. Yıl, Özel Sayı, 12:1-19.
- Asri, S. (2011). *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretim Programı Dersi Kitabı Uyumu*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğanlı, F.S. (2006). *Endüstri Meslek Liselerinde Okutulmakta Olan İngilizce Ders Kitabı ve Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma: Gaziantep ili Merkez ilçeleri Şehitkamil ve Şahinbey İle, Nizip, Araban, İslahiye ilçeleri; Kilis ve Şanlıurfa İlleri Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- Bağcı, H. (2007). *Dokuzuncu Sınıf Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ders Kitabının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Balcı, T. (1998). Türkiye’de Germanistik ve Turizm Eğitimi. Sorunlar ve Somut Çözüm Önerileri. *ÇÜ Eğitim Fakültesi Yayınları*. No: 15. Adana.
- Balcı, U., Altürk, A., Arık Yüksel. T., ve Yel, G. (2016). Turizm Fakülte ve Yüksekokullarında Yabancı Dil Eğitimi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/3 p. 139-150.
- Bangir A.G. (2004). [Ders kitaplarındaki grafik tasarımının öğrenci başarısına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi](#). Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Ankara Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*. Sayı, 1. s, 19-30.
- Barişkan, C. (2010). *Türkiye’de Hazırlanan İngilizce Ders Kitapları İle Uluslararası İngilizce Ders Kitapları Arasındaki Kültür Aktarımı Farklılıkları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya.
- Batdı, V. (2010). *Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde Okutulan İngilizce Ders Kitabının Etkili Kullanılabilmesi İçin Taşınması Gereken Özelliklere İlişki Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Elazığ ve Diyarbakır İlleri Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Baykal, D., ve Şahin, E. (2015). Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokullarının Ders Programlarına İlişkin Bir İçerik Analizi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2 (3), s:19-36.

- Beyazıt, H. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanım*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Brill, L. M. (2005). *Lehrwerke/Lehrwerkgenerationen und die Methodendiskussion im Fach Deutsch als Fremdsprache*, Shaker Verlag, Aachen.
- Büyükalın, S. F. (2003). *Ders kitabı ve öğretim programı ilişkisi*, C. Şahin Editör, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (20. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, T. (2012). Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Olarak Ders Kitaplarında Strateji Öğretimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı 18, s:1-16
- Canpolat, D. (2010). *İlköğretim 4. Sınıfta Okutulan İngilizce Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Öğrenci ve Uzman Görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Council of the EU and EP. (2000). Decision No 1934/2000/EC of the EP and of the Council of 17 July 2000 on the European Year of Languages 2001. OJ, L 232.
- Çelebi, M.D. (2006). Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı : 21 Yıl : 2006/2 , s: 285-307.
- Çelik, Ş.N. (2011). *Orta Öğretim İngilizce Ders Kitabı Breeze 9 Hakkında Öğrenci, Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çınar, D. ve Akgün, Ö.E (2015). *Ders Kitabı Tasarımında Artırılmış Gerçeklik Kullanımı: Bir İngilizce Ders Kitabı Bölümü Örneği*. T. C. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, VII. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya, s: 98-103.

- Çiçek, Y. (2009). *9. Sınıf Coğrafya Dersinde Anlamlandırma Örgütlenme Stratejilerini Kullanmaları ve Okutulan Ders Kitabının Bu Duruma Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Davras M., G., ve Bulgan, G. (2012). Meslek Yüksekokulu (MYO) Öğrencilerinin İngilizce Hazırlık Eğitimine Yönelik Tutumları: Isparta MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13 (2) 2012, s: 227 – 238.
- Dayıoğlu, M. (2010). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Stajyer Öğrencilerinin Yeterliliği Konusunda İşveren Görüşleri: Edremit Körfezi Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Demir Ş., ve Demir M. (2014). Öğrencilerin Okul Seçiminde Kurumsal İnternet Sitelerinin Rolü: Turizmde Yükseköğrenim Düzeylerine Göre Bir Karşılaştırma. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), s: 528-548
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürler Arası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *TÜBAR XXX*, .s: 51-72.
- Demirel, M.B. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Kapsamında Almanca Delfin Ders Kitabının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. (2013). Frankfurt/ Main Almanya: Telc GmbH.
- Dublicka, I. and O’Keeffe . M. (2017). *English for International Tourism. (Pre-intermediate Student’s Book)*. (13. Basım). İngiltere, Essex: Pearsen Education Limited.

- Dublicka, I. and O’Keeffe . M. (2017). *English for International Tourism (Pre-intermediate Workbook)*. (10. Basım). İngiltere, Essex: Pearsons Education Limited.
- Duymaz, Z. (2014). *Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Mesleki İngilizce Ders Kitabına İlişkin Algılarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (4. Basım) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, A., ve Yıldırım, Y. (2014). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Turizm Eğitimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Geleceğe Yönelik Öneriler ve Bir Ders Programı Önerisi. *Social Sciences Research Journal*, Volume 3, Issue 2, s: 16-26 , ISSN: 2147-5237.
- Erseven, E. (2011). *12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Ders Kitabının Öğretmen ve Öğrenci Işığında Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ertek. T. (2010). *10. Sınıf Coğrafya Ders Kitabının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Fery, R. & Raddatz, V. (2000). *Lehrwerke und ihre Alternativen*. Peter Lang Verlag: Frankfurt am Main.
- Genç, A. (2002). İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 74-81.
- Gökçe, A., ve Batman, O. (2015). Turizm Önlisans Programlarında Meslek Amaçlı İngilizce (EOP) Öğretiminin Öğrenci Görüşlerine Dayalı İhtiyaç Değerlendirmesi. *Is, Guc The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, April 2015, Vol: 17, Num: 2, Page: 174-209.

- Göven, N. (2010). *Yeni Ortaöğretim Programına Göre Hazırlanmış 9. Sınıf Tarih Ders Kitabının Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı Ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Süreçleri. *Journal of Social Science*, 6(1), s:89-106.
- Gültekin, S. Doğan, O. Yağmur, Y. ve Dinçel, A. (12-25 Kasım, 2015). *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Yabancı Dil Eğitimine Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneği*. 16. Ulusal Turizm Kongresi Bildirileri Kitabı, s: 126-144, Çanakkale.
- Gülüm, K., ve Artvinli, E. (2010). Turizm Coğrafyası Dersinin Coğrafi Algıya Etkisi: Deneysel Bir Çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (22) s: 439-453.
- Gündüz, M.M. (2010). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi V. Sınıf Ders Kitabının Gagne'nin Öğretim İlkelerine Göre İçerik Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Konya.
- Güneş, B., ve Ünsal, Y. (2004). Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak 1. Sınıf Fizik Ders Kitabının Eleştirel Olarak İncelenmesi. *Ankara. Dergi Par /Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, cilt: 2, sayı: 3, s: 305-321.
- Güneş, F. (2002). *Ders Kitaplarının İncelenmesi*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Gürbüz, A. K., ve Dağdeviren, A. (2007). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel Açısından İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18) s:157-167.
- Gürsoy., Y. ve Akgöz, E. (2014). Turizm Eğitiminde Yabancı Dil Öğrenme, İstek Ve Kararlılıkları: Selçuk Üniversitesi Beyşehir Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, cilt: 2, sayı:1. s: 21-29.

- Güven, C. (2010). *On Birinci Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitabı Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, ZKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Hussein, A.T., Temizkan, S.P., ve Temizkan, R. (2008). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Veren Lisans Programlarında Yabancı Dil Eğitimi: Akademisyen ve Öğrencilerin Değerlendirmeleri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 1, s: 102-119.
- İşci, C. (2012). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan ‘ Yeni Hitit’ Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İşgüzel, B. (2013). Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programlarındaki Mesleki Almanca Dersleri Üzerine Bir Araştırma. *NWSA-Humanities*, 4C0174, 8, (4), s: 363-371.
- Kaliyeva, A. (2015). *Türkçe ve İngilizce Ders Kitabında Değerler Eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kalkan, C.K. (2012) . ‘*Deutsch ist Spitze’ Adlı Ortaöğretim Almanca Ders Kitabında Ülke Bilgisi Öğelerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Kaptan, S.G., ve Kaptan, A.Y. (6-9 Temmuz 2004). Ders Kitaplarındaki Tasarım Sorunları ve Öğrencilerin Öğrenme Düzeyine Etkisi. XIII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya.
- Karababa, C. (2012). “Avrupa Dil Portfolyosu.” *A.Ü. Dil Dergisi*, s:117, Kasım- Aralık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, F. (2014). *4. Sınıf “Toko Demo” Almanca Ders Kitabının “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni” Kapsamında Analiz Edilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Keleş, O. (2015). *Türkçe ve Almancanın İkinci Dil Olarak Öğretilmesinde Kullanılan İki Ders Kitabının Yazma Becerisi Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Kurt, Gülnaz. (2011). Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokullarında Hedefe Yönelik Yabancı Dil Öğretimi. *folklor/edebiyat*, cilt:17, sayı:67, s: 185-200, 2011/3.
- Kuşçu, E. (2012) : OBM Öncesi İlköğretim 4. Sınıf Fransızca Öğretim Programı ve Bonjour Le Français Ders Kitabına Eleştirel Bir Bakış. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012 16 (2), s: 249-270. Erzurum.
- Kuzu, H. (2013). *Ortaöğretimde yabancı dil (Almanca) öğretiminin öğrenci memnuniyeti açısından değerlendirilmesi: Anadolu Lisesi Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Konya.
- Küçükahmet, L. (Editör), (2011). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Liman, S. (2007). *İlköğretim I. Kademe Ders Kitabı İllüstrasyonlarının Tasarım İlkelerine Ve Öğrencilerin Algı Düzeyine Uygunluğu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maijala, M. (2007). Was ein Lehrwerk können muss – Thesen und Empfehlungen zu Potenzialen und Grenzen des Lehrwerks im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. *Info DaF* 34, 6, s: 543–561.
- Neuner, G. (1979). *Zur Analyse fremdsprachlicher Lehrwerke*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main.
- Neuner, G. (1994). *Lehrwerkforschung – Lehrwerkkritik*. İçinde: Kast, Bernd; Neuner, Gerhard (Ed.): *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht*. Langenscheidt: Berlin. S. 8–22.

- Oruç, N, ve Yavuz, B. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitabı Seçimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 6, Sayı: 27, s: 399-407.
- Saraç, H.S., Arıkanç, A. (2010). Yabancı Dil Ders Kitaplarında Hedef Kültür Bilgisini İncelemede Kullanılabilecek Kontrol Listesi Uygulaması. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, yıl: 3, sayı:1-2, s: 45-56.
- Sarıbülbül, E. (2016). *Objectif Diplomatie 1, le français des relations européennes et Internationales (A1/A2)'' Fransızca Ders Kitabında Yer Alan Görevlerin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Eylem Odaklı Yaklaşımına Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schloßmacher, M. (1998). *Lehrwerke für Deutsch als Fremdsprache. Auswahlführer für Lehrende und Lernende*. Incidum Verlag: München.
- Soyşekerci, G. (2015). *İngilizce ve Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Strutt, Peter (2012). English for International Tourism (Intermediate Student's Book). (11. Baskı). İngiltere, Essex: Pearsen Education Limited.
- Strutt, Peter (2012). English for International Tourism (Intermediate Workbook). (10. Baskı). İngiltere, Essex: Pearsen Education Limited.
- Şahin, M. (2014). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, s: 31-46.
- Taş M. (2007). Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Konya. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 17, s: 520-532.
- Tay, B. (2005). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejileri. Ankara. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt: 6, sayı: 1, s: 209-225.

- Telc, (2013). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. *Almanya: telc GmbH.*
- Tok, H., ve Arıbaş. S. (2008). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Yabancı Dil Öğretimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt: 9, sayı: 15, bahar 2008 s: 205–227.
- Tuna, O. (2014). *Geschichte Und Geschehen 3 İsimli Alman Tarih Ders Kitabında Yer Alan İslam Tarihine Ait Bölümün Değerlendirmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Turgut, S. (2011). *Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Kitabının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Ankara.
- Türkeri, İ. (2014). Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitiminin Özel Nitelikli Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt: 4, sayı: 3, s: 1-14.
- Ulu Kalın, Ö. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2004) ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının İncelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Erzurum.
- Uyanık, B. (2012). *Unique 9 Ders Kitabının Milli Eğitim İngilizce Dersi Öğretim Programına Uygunluğu.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Uzuntiryaki, E., ve Boz, Y. (2006). Öğretmen Adaylarının Ders Kitabı Kullanımıyla İlgili Görüşleri. *Ankara. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, s: 212-220.
- Yazıcı, Ö. (2016). *Silsiletu'l-Lisân Adlı Ders Kitabının Biçim Ve İçerik Açısından İncelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yılmaz, M.F. (2010). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Fen ve Teknoloji Ders Kitabının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek

lisans tezi, Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Yiğit, E. (2011). *Liselerde okutulan 9. Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitabında Bulunan Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler Ünitesi Hakkında Öğrenci Görüşleri (Trabzon Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Zengin, B. (2017). *Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerde Bulunan Zıt Anlamlı Kelimeler ve Bu Kelimelerin Programdaki Kazanımlarla Uyumu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

ÖZGEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Fatoş METİN
Uyruğu : TC
Doğum Yeri ve Tarihi : Seyhan, 10.10. 1988
Telefon : 5448624727
Faks :
e-mail : Fatos4727@outlook.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl
Lise	: Abdulkadir Paksoy Anadolu Lisesi, Adana
Üniversite	: Mardin Artuklu Üniversitesi 24.06.2015
Yüksek Lisans	: Batman Üniversitesi
Doktora	: